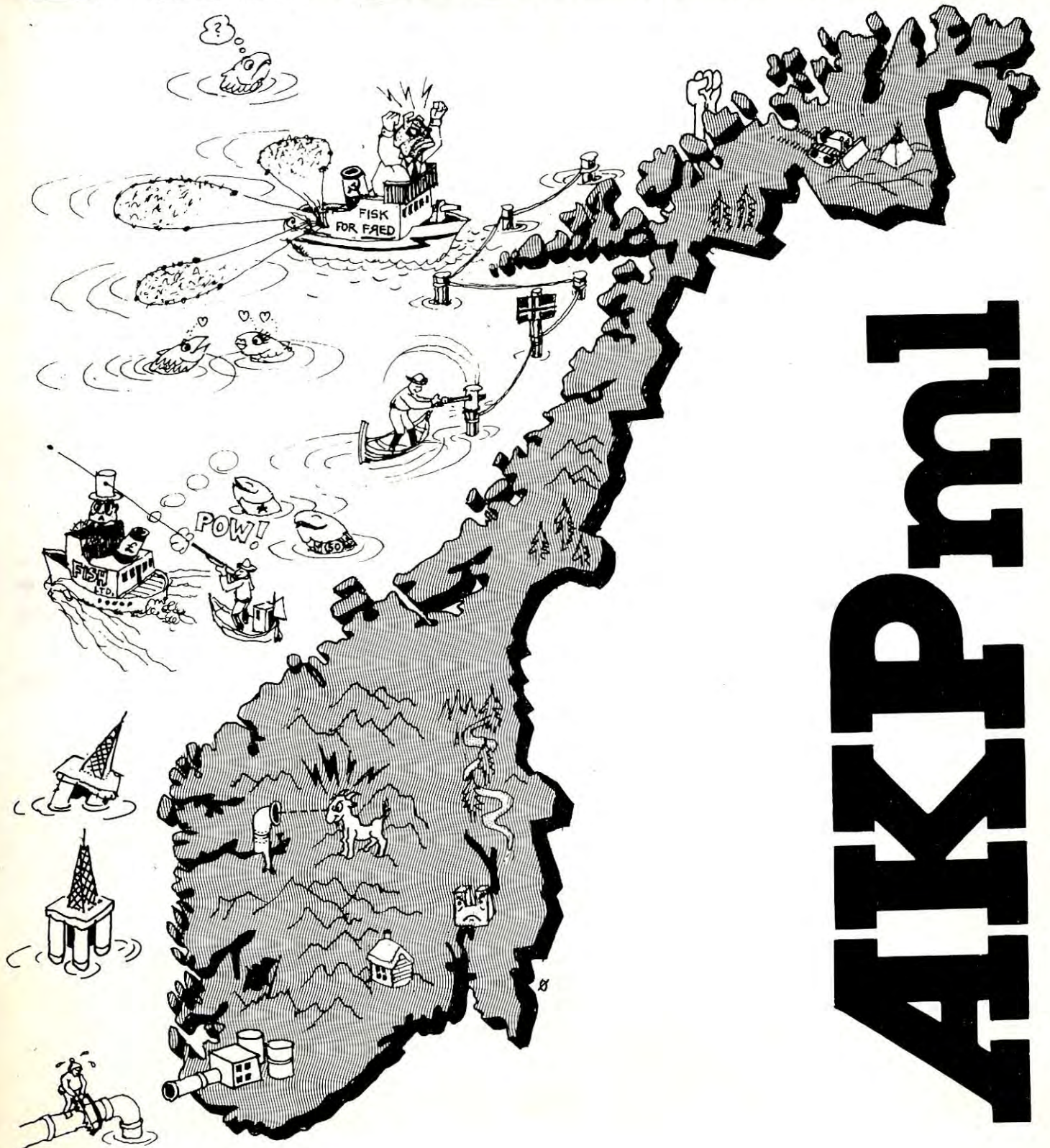

ARBEIDS- PROGRAM

AKP ml

Innhold

Forord	3
Kap. 1: Innledning	4
Kap. 2: Norsk økonomi	6
Kap. 3: Industripolitikk og arbeidsplasser	9
Kap. 4: Energi og oljepolitikk	11
Kap. 5: Datateknologi	13
Kap. 6: Fagforeningene, lønnskampen, arbeidsmiljøet	14
Kap. 7: Kamp mot en usosial skattepolitikk	17
Kap. 8: Helse-, sosial- og trygdepolitikk	18
Kap. 9: Sosial boligbygging	20
Kap. 10: Utdanning og forskning	21
Kap. 11: Mot rasering av landbruket	24
Kap. 12: Fiskeripolitikk	25
Kap. 13: Natur og miljø	27
Kap. 14: Svalbard, Jan Mayen. Norske besittelser i Antarktis og Sørishavet	28
Kap. 15: Kamp for samenes rettigheter	29
Kap. 16: Mot rasisme og sjåvinisme	31
Kap. 17: Internasjonal solidaritet	32
Kap. 18: Forsvarspolitik	34
Kap. 19: Demokratiske rettigheter	36
Kap. 20: Kamp mot all kvinneundertrykking	37
Kap. 21: Kamp mot undertrykking av homofile	41
Kap. 22: Barna — samfunnets ansvar	42
Kap. 23: Ungdom	43
Kap. 24: Kultur- og mediapolitikk	44
Kap. 25: Målkampen	46
Kap. 26: For masseidrett — mot kommersialisering	47
Kap. 27: Kamp mot rusmidler	48
Kap. 28: Kriminalpolitikk	50
Kap. 29: Samferdsel	51

Forord

Dette arbeidsprogrammet blei behandla på en landskonferanse i AKP(m-l) ved årsskiftet 82/83. Forut for konferansen hadde grunnorganisasjonene i partiet hatt utkast til program til behandling over en periode på to år. Under den siste diskusjonsrunden kom det inn omlag 1000 ulike forslag. På mange av programområdene er derfor det endelige programmet videreutvikla ganske mye i forhold til det opprinnelige forslaget. Etter konferansen har partiledelsen i AKP(m-l) redigert programmet ferdig i

samsvar med de vedtaka som blei fatta på landskonferansen.

Som det går fram av innledninga til programmet vil et dokument med så mange konkrete og dagsaktuelle standpunkter stadig være åpent for drøfting. Dersom du skulle ha synspunkter på programmet, ris eller ros, kritikk eller forslag, vil vi gjerne høre fra deg. Skriv til AKP(m-l), boks 211 Sentrum, Oslo 1.

*Arbeidsutvalget i AKP(m-l)s
sentralkomite, mai 1983*

Innledning

AKP(m-l) har ei langsiktig målsetting som er uttrykt i prinsippprogrammet. Dette målet er det klasseløse samfunnet, kommunismen. Veien til dette samfunnet går gjennom en sosialistisk revolusjon. Gjennom revolusjonen avskaffes kapitalismen og det skapes et sosialistisk samfunn under proletariats demokratiske diktatur. Under det sosialistiske systemet skapes forutsetningene for et klasseløst samfunn. Sosialismen vil si at arbeiderklassen har makta i staten, at de viktigste produksjonsmidlene er samfunnets eiendom og at det er planøkonomi. Sosialismen vil være et overgangssamfunn mellom kapitalismen og det kommunistiske samfunnet. Det vil være et samfunn med skarpe motsetninger, der rester av kapitalismen vil eksistere side om side med elementer av ei kommunistisk samfunnsordning. Partiets oppgave er å være bærer av den vitenskapelige sosialismen. Det betyr å være en teoretisk, politisk og organisatorisk fortropp for arbeiderklassen i kampen for å styrte borgerskapets stat og utvikle det sosialistiske overgangssamfunnet fram mot kommunismen. Å løse denne oppgava forutsetter bl.a. en særegen politikk for å utvikle en sosialistisk økonomi og et sosialistisk demokrati basert på norske forhold. En slik politikk er ikke behandla i dette programmet.

Vår oppgave er også å stille oss i spissen for å forsvare arbeiderklassens og det arbeidende folkets interesser under kapitalismen. Denne kampen vil være både politisk og økonomisk, kamp mot utbytting, mot sosiale nedskjæringstiltak, kamp for demokrati, anti-imperialistisk kamp, proletarisk internasjonalisme. Arbeidsprogrammet er et program for den delen av partiets arbeid. Programmet klargjør de politiske standpunktene partiet vil ta til ei rekke aktuelle spørsmål som er viktige for interessene til arbeiderklassen i Norge, arbeidsfolk i dette landet ellers og arbeidere og undertrykte i andre land.

AKP(m-l)s linje for disse kampene under kapitalismen bygger på to grunnleggende prinsipper, som uttrykkes slik i partiets prinsippprogram:

«AKP(m-l) må alltid slåst saman med det arbeidande folket for å forsvare interessene det har. Kampen til arbeidsfolk for å forsvare seg mot utbytting, forsvare demokratiske rettar, kampen mot nasjonal underkuing, kvinneundertrykking osv. er heilt naudsynt og rettvis. Dersom arbeidsfolk ikkje fører daglege kampar for dei nære livsinteressene sine, vil utbyttinga og undertrykkinga bli hardare.

AKP(m-l)s rolle er å tene folket. Derfor må AKP(m-l) ta del i, utløyse og leie dagskamp. AKP(m-l) kan berre vinne tiltru frå arbeidsfolk når partiet syner at det tar alvorleg på dei daglege små og store kampane for interessene til arbeidsfolk. AKP(m-l) må vere der massane kjempar, og så lenge tilhøva i hovudsak er slik som i 1980, må ein stor del av kreftene til partiet brukast i kampen for å delta i dei små og store forsvarskampane massane fører.

AKP(m-l) avviser ideane om at dagskamp under kapitalismen kan føre til sosialismen. Sosialdemokratlar og revisjonistar vil ha det til at dei små og store dagskampane under kapitalismen kan betre stillinga for arbeidarklassen for godt, og tilmed overføre makta steg for steg frå kapitalistane til arbeidarklassen. AKP(m-l) må kjempe mot spontane idear om å overvurdere resultatene av den daglege klassekampen under kapitalismen. AKP(m-l) må prioritere økonomisk kamp høgt, men samstundes avvise økonomismen som hevdar at forståinga for revolusjonen og sosialismen veks ut av den økonomiske kampen. Økonomismen nedvurderer den teoretiske og politiske kampen til fordel for den økonomiske kampen. Om ei økonomistisk linje får rå, vil arbeidarklassen kome under leiing av revisjonistar og andre borgarlege retningar. AKP(m-l) må i samsvar med Lenins tilvisingar føre kamp på både det økonomiske, politiske og teoretiske området. AKP(m-l) må kjempe for alle slags reformer som er til føremøn for arbeidsfolk, men samstundes avvise *reformismen*, som spreier illusjonar om at berre reformene vert mange nok, så avskaffar dei kapitalismen.»

Kampen for å forsvare interessene sine under kapitalismen gir arbeidsfolk erfaring i kamp og organisasjon, og fører til interesse for politikk. Erfaringer og kunnskaper fra mange slike kamper er noen av forutsetningene for å vinne makta fra borgerskapet. Men større innsikt i kapitalismens lovmessigheter og nødvendigheten av å gjennomføre en sosialistisk revolusjon oppstår ikke spontant. I tilknytning til de daglige klassekampene må partiet spre kommunistisk propaganda. Vi må aktivt og systematisk bruke erfaringene fra disse kampene til å trekke langsiktige konklusjoner som øker innsikten i kapitalismens vesen hos stadig flere.

Partiet ser på enhetsfronter og fellesaksjoner som viktige redskaper for folket i kampen for folkets interesser. Enhetsfronten gjør det mulig for uorgani-

serte og folk med ulik partitilknytning å samle seg om enkelte saker som de er enige om, og øke slagkrafta bak krav og paroler. Partiet vil delta aktivt i slike enhetsfronter og ta initiativer til at de dannes. Vi vil respektere enhetsfrontens egenart og våre alliansepartnøres uavhengighet. Vi venter at de også respekterer vår.

Partiet vil bruke en lang rekke kampformer og arbeidsmåter tilpassa de konkrete vilkåra. Kampformene vil først og fremst være avhengige av hvordan massebevegelsen er utvikla. Partiets oppgave er ikke å føre disse kampene på vegne av arbeidsfolk, men å gå i spissen for den kampen arbeidsfolk sjøl fører.

Men dersom partiet skal fylle sin rolle som teoretisk, politisk og organisatorisk fortropp, kan det ikke begrense seg til å slutte opp om de parolene massebevegelsen til enhver tid stiller. Dersom feilaktige politiske linjer har fått innflytelse i en massebevegelse, er det partiets plikt å kritisere og bekjempe slike linjer. Partiet må også sjøl ta initiativet til å reise kamper på viktige områder. Videre må partiet kjempe for riktige standpunkter som for øyeblikket har liten oppslutning i arbeiderklassen og det arbeidende folket. Partiets oppgave er å utvikle massebevegelsen politisk, ikke å henge i halen på den.

Partimedlemmer som er representanter i parlamentariske fora vil sjølsagt ta opp og kjempe for arbeidsprogrammets politikk der, men i motsetning til andre partier sprer vi ikke illusjonen om at noen få slike representanter skal «ordne opp». Vi peker tvert imot på at det er den kampen arbeidsfolk sjøl fører, i fagforeninger, interesseorganisasjoner, i enhetsfronter eller gjennom kortvarig aksjonsfellesskap som eventuelt kan lykkes i å føre kampen fram til i det minste en midlertidig seier. Kommunistar i parlamentariske organer vil være talsmenn/-kvinner for den progressive massebevegelsen. De skal også være propagandister mot det kapitalistiske systemet og for sosialismen. Som parlamentariske representanter er det viktig at de bruker erfaringene fra dette arbeidet

til å kjempe mot illusjoner om det borgerlige demokratiet, og mot ideer om at sosialismen kan gjennomføres gjennom parlamentariske organer.

Partiets medlemmer og tillitsvalgte vil også delta aktivt i masseorganisasjonene og bidra til å gjøre dem til best mulige redskaper for medlemmenes egne interesser. Derfor vil vi kjempe for medlemsdemokratiet, mot pampevesen, og for å styrke slagkrafta til disse organisasjonene.

Parolene og krava som stilles i dette programmet er oftest av en slik art at de enkeltvis kan la seg gjennomføre uten en grunnleggende endring av samfunnet. Det dreier seg altså for det meste om konkrete reformkrav som vil kunne la seg gjennomføre dersom det politiske presset fra en aktiv massebevegelse er sterkt nok. Likevel er det sannsynlig at store deler av dette programmet ikke vil la seg gjennomføre under kapitalismen. Kapitalismen er beherska av økonomiske lover, som jakta på maksimalprofitt, som vil hindre gjennomføring av mange av krava i dag. De resultatene som oppnås vil dessuten være midlertidige. Så lenge kapitalismen eksisterer, vil arbeiderklassen og det arbeidende folket kunne bli fratatt rettigheter og fordeler de tidligere har tilkjempa seg.

Dette gjør at også krava og parolene i dette programmet har en midlertidig og betinga karakter. Noen kamper vil kronnes med seier, på andre områder vil borgerskapet sette inn angrep på arbeidsfolks interesser som ikke er forutsett i dette programmet. Når de politiske og økonomiske tilhøva i landet endrer seg drastisk, vil det bli nødvendig å stille andre krav og paroler enn det som er stilt her.

Fordi programmet er konkret og tidsbestemt, vil også noen paroler bli uaktuelle, mens det også kan vise seg gjennom praksis at noen paroler er upresise eller uriktige. Programmet vil derfor måtte være under forandring ettersom både partiet og massebevegelsen utvikler seg og vinner nye erfaringer.

Norsk økonomi

Norsk økonomi og verden

Norsk økonomi er en del av den internasjonale kapitalistiske økonomien. Kapitalismen er inne i sin djupeste krise på femti år. Dette er ikke bare ei kortvarig konjunkturkrise, men ei djuptgripende systemkrise. Alle de borgerlige forsøka på å løse denne krisa har spilt fallitt. Den klassiske sosialdemokratiske ideen om at staten kan løse krisa i kapitalismen ved ulike former for subsidier, er forlatt også av sosialdemokratene sjøl — i det minste i regjeringsposisjon. Den alternative borgerlige retninga med å skjære ned på de offentlige utgiftene og dirigere kapitalen til de mest profitable virksomhetene, har heller ikke betydd noen løsning. Etter noen år med denne politikken er tvert imot den økonomiske krisa enda skarpere og mer omfattende. Etter en allmenn høykonjunktur i tida etter 2. verdenskrig er kapitalismen nå helt tydelig kommet i en annen fase med stagnasjon og nedgang. En midlertidig konjunkturoppgang vil ikke endre bildet. Årsakene til dette ligger i sjølve grunnstrukturen ved den kapitalistiske produksjonsmåten. Det finnes derfor ingen løsning på denne krisa gjennom å reformere systemet. Den eneste mulige løsninga ligger i å avskaffe hele den kapitalistiske produksjonsmåten og erstatte den med sosialistisk planøkonomi. Når vi stiller konkrete krav til fordel for arbeidsfolk og retta mot den kapitalistiske økonomiske politikken, betyr det ikke at gjennomføringa av disse krava i seg sjøl vil løse krisa. Disse krava er en del av en forsvarskamp som arbeidsfolk må føre for å bevare tilkjempa rettigheter, for å motvirke ytterligere lønnsnedslag osv. Denne forsvarskampen er helt nødvendig, men resultatene vil sjølsagt bli begrensa så lenge kapitalismen til enhver tid kan undergrave enhver delseier. Derfor vil AKP(m-l) i denne situasjonen stadig vise arbeidsfolk at det er sjølve systemet som er årsaken til problemet. Vi vil ikke begrense oss til en kamp om reformer, men utnytte reformkampen til å øke oppslutninga om kampen for sosialistisk revolusjon.

Fordi Norge er integrert i den imperialistiske verdensøkonomien, er også næringsstrukturen i Norge en del av ei internasjonal arbeidsdeling. Denne arbeidsdelinga plasserer Norge blant et fåtall utbytternasjoner mot flertallet av jordas befolkning, samtidig som den undergraver norsk sjølberging og arbeidsplasser i Norge. I dette systemet er Norge også råvare- og halvfabrikataprodusent.

Dette gjør norsk næringsliv ensidig, sårbart og skjeivt utvikla.

Vi kjemper mot den rollen Norge spiller som utbytternasjon og for en langt større grad av sjølberging i Norge.

Den tredje verden har stilt krav om en ny økonomisk verdensordning. Ulike norske regjeringer har støtta dette i ord. Men i alle praktiske sammenhenger der Norge har noen privilegier å forsvare, har Norges representanter bekjempa den tredje verdens krav. AKP(m-l) støtter krava om en ny økonomisk verdensordning. Vi går mot vernetiltak for norsk skipsfart og industri som hindrer u-landa i å utvikle sin egen industri og handel. Derfor vil vi sjølsagt avvise en generell proteksjonisme som noen utvei for norsk industri ut av krisa. Økende proteksjonisme vil dessuten skjerpe den internasjonale krisa. Likeens vil vi også avvise forestillinger om at frihandel vil løse disse problemene. Vi vil i enkelttilfeller gå inn for tiltak som har ei proteksjonistisk virkning, utfra ei konkret vurdering av kampen for arbeidsplasser, bosetting, matforsyning, beredskap osv.

Kamp mot kapitalistisk utbytting

Kapitalistklassen har i gang en omfattende offensiv mot arbeidsfolk for å velte byrdene av krisa over på dem. Det pågår en ideologisk offensiv som peker ut lønningene og velferdsgodene som syndebukker for krisa. Dette legger det politiske grunnlaget for et stadig mer omfattende lønnsnedslag og rasering av de offentlige ytelsene. Borgerskapet ønsker å redusere de offentlige utgiftene for å frigjøre kapital til mest mulig profitable investeringer. Denne utviklinga foregår i alle kapitalistiske land; lønnsnedslag, rasering av de kollektive godene, tiltak for å redusere importen og øke eksporten. Dette er sjølsagt ingen kriseløsning. Når alle kapitalistiske land satser på å øke konkurranseevnen, betyr det bare en enda mer uforsonlig kamp om et krympende verdensmarked. I land etter land har krisa ført til rekordhøy arbeidsløshet og omfattende sosial nød.

AKP(m-l)s linje er å reise kampen mot denne økte utbyttinga på alle områder. Vi ser det ikke som vår oppgave å finne løsninger på de økonomiske problemene som kapitalismen har skapt. Vår oppgave er å forsvare levekåra til arbeidsfolk, rettigheter og sosiale goder på alle områder. Dette lar seg ikke gjøre gjennom klasse-samarbeid og moderasjon. Derimot betyr det streikekamp mot lønnsnedslag, kamp

mot oppsigelser og permitteringer, lokale generalstreiker for å hindre rasering av arbeidsplasser, helsevesen osv.

I denne kampen avviser vi ethvert forsøk på å stille ulike grupper av arbeidsfolk opp mot hverandre, forsøk på å spille ut eldre mot yngre, menn mot kvinner eller arbeidere av ulike nasjonaliteter mot hverandre. Vår linje er solidaritet blant arbeidsfolk både i Norge og på tvers av landegrensene.

På tross av de økte statsinntektene fra olja har arbeidsfolk gått ned i reallønn og levestandard de siste åra. Vi vil kjempe for at oljeinntektene skal komme arbeidsfolk i Norge til gode. Derfor krever vi økt skatt på oljeselskapene og at statens store oljeinntekter brukes til å sikre helsevesen, utdanning, kollektivtransport og andre samfunnsmessige goder.

Kapitalistklassen bruker staten til å legge forholda til rette for den økte utbyttinga. Derfor er det viktig å reise kampen mot denne statlige politikken.

Det er nødvendig å kjempe mot den stadig mer korporative lønnspolitikken.

Staten fører en prispolitikk som velter de tyngste bøkene over på lønnsarbeiderne. Staten fører an i dyrtidsutviklinga gjennom ei rask heving av prisene på offentlige tjenester. Kamp for stram prisregulering og prisstopp.

Som den største finanskapitalisten i landet er staten direkte med på ei ekstraputtytting gjennom rente- og kredittpolitikken. Vi krever at statsbankenes lånerammer utvides og at renta på sosiale boliglån, studielån o.l., senkes.

Det er helt nødvendig med statsstøtte for å opprettholde arbeidsplasser mange steder. Men slik støtte må ikke være tiltak for å redde formuen til privatkapitalister, slik som støtta til Reksten var et eksempel på.

Vi krever skjerpa skatt på borgerskapet, både gjennom skatt på bedriftene og personbeskatninga av kapitalister. Skatten på bedriftene må legges om slik at den rammer de store og kapitalsterke bedriftene forholdsvis hardere.

Gjennom det statlige monopolet på kraft driver staten en bevisst politikk for å legge ned viktige hjørnesteinsbedrifter i utkantene. Denne politikken er det nødvendig å kjempe mot.

Det er i storbankene, i forsikringselskapene og de andre store finansinstitusjonene at de virkelige avgjørelsene om kapitalplassering og industriutbygging tas. Derfor krever vi statsovertakelse av banker og andre finansinstitusjoner. Dette vil ikke endre på klassekarakteren til disse institusjonene, men statseie vil gjøre det lettere å mobilisere til kamp mot den virksomheten disse institusjonene driver.

«Internasjonalisering»

— kapitaleksport

Økt kapitaleksport inkludert utflagging av handelsflåten er i dag ei hovedlinje for monopolborgerskapet. Så lenge kapitalismen eksisterer, vil det akkumulerte overskuddet ikke bli brukt til å heve folks levestandard, men heller til kapitaleksport. Det er derfor ikke mulig å stoppe kapitaleksporten under kapitalismen. Men AKP(m-l) vil gå inn for å legge hindringer i veien for denne kapitaleksporten, blant annet ved å kreve lovendringer som gjør det mye vanskeligere å eksportere kapital, og som skjerper den offentlige kontrollen av slik virksomhet. Den store kapitaleksporten undergraver sjølsagt arbeidsplasser her i landet, samtidig som den tar sikte på ekstraputtytting i andre land. Nei til konsesjon for utenlandske banker og forsikringsselskap.

Mot avfolking og sentralisering

Under kapitalismen vil det være en tendens til avfolking av utkantene og sentralisering i noen store byområder. Kapitalen flytter dit det er mest profitt å hente og tvinger folk til å flytte etter. I etterkrigstida har det vært ei sterk avfolkning i mange landsdeler, mens sentraliseringa har forsterka bolignøden og den sosiale nøden i de store byene.

Staten har lagt vilkåra til rette for denne utviklinga gjennom nedlegging av skoler, post, jernbane og sjukehus og ved ei bevisst utbytting av småprodusentene til fordel for storkapital og finansvesen.

Ei slik utvikling er knytta til kapitalismens lover og kan bare snus dersom kapitalismen avskaffes. Men erfaring har vist at det er mulig å bremse denne utviklinga gjennom å kjempe for arbeidsplasser der folk bor og kjempe for å bevare de offentlige service-institusjonene i utkantene. Mange bygder har tatt opp denne kampen, blant annet ved hjelp av generalstreik. Kampen for arbeidsplassene i jordbruk, skogbruk og fiske er også en viktig del av kampen mot avfolkinga. Sjøl om denne kampen ikke kan endre de kapitalistiske lovene, kan den bremse avfolkinga, og redde konkrete arbeidsplasser og institusjoner. Det er derfor en viktig kamp som AKP(m-l) støtter.

Strukturrasjonaliseringa har også skapt særskilte storbyproblemer, med økende offentlig nød og andre sosiale problemer. Alt tyder på at disse problemene vil øke kraftig i tida framover i takt med nedskjæringene av de sosiale godene. Her vil det bli nødvendig å reise en langt sterkere kamp enn den som har vært ført til nå, og det er viktig å hindre at arbeidsfolk i storbyene blir satt opp mot arbeidsfolk på landsbygda, men i

stedet forener seg i kamp mot staten og storkapitalen.

I tråd med monopolkapitalens planer om ei omfattende strukturrasjonalisering knytta til oljenæringa, vil det komme stadig flere forsøk på å rasere de tradisjonelle hjørnesteinsbedriftene og de lokalsamfunna som er bygd opp omkring dem. Dette er allerede blitt møtt med kamp, men kampen vil måtte skjerpes i de kommende åra.

Sentraliseringa fører også til pendling. Pendlerne og familiene deres får ofte sosiale, økonomiske og helsemessige problemer.

AKP(m-l) støtter kampen for at arbeidsplassene legges der folk bor. Vi krever at den statlige støtten til kommunene økes.

Stans nedlegginga av kommunikasjon og annen offentlig service.

Kampen for kvinnearbeidsplasser er spesielt viktig i utkantene for å hindre avfolkning.

Strengere etableringskontroll.

Økonomisk kompensasjon for ekstraavgiftene til pendlerne. I stedet for å flytte ut statsinstitusjoner fra Oslo må det legges opp til at nye statlige bedrifter og institusjoner legges i distriktene.

Bekjemp statens strupetak på den kommunale og fylkeskommunale økonomien

Fra 1978 har det vært DNA- og Høyre-regjeringenes uttalte mål å redusere den offentlige sektor. Dette har bidratt til den aksellerende arbeidsløsheten de siste åra. På slutten av 70-tallet førte bruken av rammefinansiering til en kraftig innstramming av det fylkeskommunale helsetilbudet. Statens planer for 80-åra er en beinhard nedskjæring av helse- og sosialtilbudet: Kommuner og fylkeskommuner skal ikke få råd til å bygge ut etter de

faktiske behov og folk skal ikke få råd til å benytte tilbuda som fins.

Fra 1978 har statsmakta konsekvent forverra kommunesektorens økonomi. Dette har ført til konkurstilstander i en rekke kommuner, nødvendige tiltak er skrinlagt, kommunale ytelser og tjenester er redusert, ansettelsesstopp og oppsigelser har gitt høyere arbeidsløshet.

NOU:15/82, foreslår et helt nytt inntektssystem for kommunene, bl.a. så godt som utradering av de nåværende sektortilskotta. Dette blir gjort under dekke av å styrke det lokale demokrati, at kommunene sjøl skal få bestemme mer over hva pengene skal brukes til. Resultatet av dette inntektssystemet vil imidlertid bli at en rekke direkte statsstøtta tiltak får enda skinnere kår enn i dag. Dette gjelder f.eks. daghjem, hjemmehjelp og spesialundervisning i grunnskolen. Opp mot dette krever vi statlig pålegg om at viktige fellestiltak skal gjennomføres likeverdig over hele landet, og ikke minst et klart statlig økonomisk ansvar. Det nye inntektssystemet betyr at staten i enda større grad enn i dag går fri fra det økonomiske ansvaret, og slagsmålet om en skrumpende pengesekk overføres til kommunestyre og fylkesting. Inntektssystemet betyr kort sagt større rett for kommune og fylke til å bestemme *hvor* det skal skjæres ned.

AKP(m-l) krever: Et likeverdig statlig skoletilbud, et likeverdig helse- og sosialtilbud og likeverdige kommunale ytelser *over hele landet* — uavhengig av den enkelte kommune og fylkeskommunes skatteinngang.

Vi går mot dagens rammebevilgninger og mot det nye inntektssystemet som lanseres i NOU:15/82. Vi går inn for at det i kommunestyre og fylkesting fremmes underskuddsbudsjetter dersom statens rammebevilgninger ikke dekker opp for et forsvarlig helse- og sosialtilbud.

Voksne og unge tyssedøler demonstrerer utafor Stortinget mot kapitalens planer om å rasere industrisamfunnet. Foto: Leif Gabrielsen.

Industripolitikk og arbeidsplasser

I etterkrigstida i Norge er det for det meste interessene til monopolkapitalen i eksportindustrien som har diktert retninga for norsk industripolitikk. Staten har til en viss grad regulert utviklinga av industrien gjennom skattepolitikk, avgifter, stønadsordninger, lovregler osv. Denne reguleringa har sjølsagt skjedd innfor ramma av en kapitalistisk markedsøkonomi, det vil si med omsyn til maksimal profitt og ikke utfra samfunnets eller folkets behov.

Det norske borgerskapet forbereder seg på å møte krisa gjennom planer om omfattende saneringer av industrien. Det som til nå har skjedd i verftsindustrien vil tjene som mønster for omlegginga og nedlegginga i bransjer som ferrolegering, aluminium, elektrokjemisk, treforedling, metallindustrien, bergverk, næringsmiddelindustri og fiskeforedling. Gjennom Buvik-utvalgets innstilling (NOU: 10/83) har borgerskapet avslørt sin strategi for 1980-90-åra. Strukturrasjonaliseringa som tvang tusenvis av folk innen jordbruk og fiske til å flytte i 1950-60-åra skal nå gjentas overfor lokalsamfunn med ensidig industri. Bank- og finanskapitalen spiller en framtrødende rolle i dirigeringa av kapital og arbeidsplasser.

Hvis det skal bli mulig å skape en alternativ industripolitikk, er det først nødvendig å avskaffe kapitalismen, og dermed avskaffe profitten som drivkrafta i økonomien. Vi er derfor nødt til å på kort sikt å føre en forsvarskamp for industriarbeidsplassene og andre arbeidsplasser.

Verkstedindustrien

Det er ei omfattende krise i verkstedindustrien og mange arbeidsplasser er trua av nedlegging. Det er tydelig at myndighetene ikke ønsker å gjøre noe for å bremse denne utviklinga, men tvert om støtter opp om den for å frigjøre kapital. Arbeiderklassen kan ikke sitte passiv og godta denne raseringa. Derfor er det nødvendig å stille krav til ikke minst ordrefordelinga i samband med oljeproduksjonen, og å føre kamp for disse krava. Dette er også helt nødvendig for at ikke alt snakk om nasjonal kontroll med oljeutvinninga skal bli en tom frase. Fortsetter raseringa av verkstedindustrien som nå, vil yrkesopplæringa, forskninga og kunnskapene om denne teknologien her i landet bli fullstendig undergravd. Nedlegging av verkstedindustrien vil være et alvorlig slag mot den nasjonale sjølrådretten.

AKP(m-l) krever at kontraktene i

Nordsjøen må omfatte konstruksjon, produksjon og vedlikeholdsprogram.

Vi krever at oppgavene med å bygge de faste installasjonene på sokkelen skal øremerkes for norsk industri.

Vi krever at støtteordningene for skipsbyggingsindustrien må opp på gjennomsnittlig OECD-nivå.

Norske redere som samtidig er verftseiere må ikke få konsesjon til å bygge i utlandet, så lenge verftene deres er uten ordre.

Leiefirmavesenet i oljeutbygginga svekker fagbevegelsens kampkraft, og undergraver verkstedindustrien. Det må derfor bekjempes.

Utleie av arbeidskraft må begrenses til industri/verksteder som i hovedsak driver produksjon på egne anlegg, og som periodisk kan utnytte ledig kapasitet i samarbeid med andre verksteder. Ut over dette må forbud mot utleie av arbeidskraft handheves og leiefirmavirksomheten stanses.

Annen industri

Mange lokalsamfunn i Norge er bygd opp rundt kraftkrevende industri. Denne industrien er inne i en periode med storstilt internasjonal nedlegging og omstrukturering. Samtidig tar norske myndigheter sikte på å bruke krafta på andre måter som eventuelt gir mer profitt. Hele lokalsamfunn er trua.

Det er nødvendig å føre en kamp for å sikre industriarbeidsplasser på disse stedene. For å oppnå det er det nødvendig å kjempe for å hindre finanskapitalen i å trekke kapitalen ut, og samtidig kreve at krafta som produseres i og brukes av kraftkrevende industri beholdes i lokalsamfunnet, som grunnlag for ny industri.

AKP(m-l) krever at staten sikrer full drift av Jernverket og A/S Sydvaranger. Vi støtter kravet om nytt aluminiumsverk i Tyssedal og kravet om fortsatt drift i Sulitjelma.

Vi krever økte offentlige tilskudd til boligbygginga, også for å sikre jobber for bygningsarbeidere og for bygningsindustrien. Vi krever økt offentlig bygge- og anleggsvirksomhet av samme grunn.

Forholda må legges til rette for økt videreførdling i fiskeindustrien.

Norge er relativt rikt på malmer og mineraler. Strategisk viktige metaller som jern og koppar finnes i mengder som mer enn tilsvarer innenlandsk produksjon og behov. AKP(m-l) går inn for en størst mulig grad av videreførdling av disse råstoffene til ferdige produkter i Norge. Dette er viktig både for arbeidsplassene og for å øke sjølberginga.

Statsdrift

Staten er i dag den desidert største industrikapitalisten i Norge, og den statlige industrien drives innafor ramma av kapitalistiske profittinteresser. Derfor er ikke statsovertaking av industri i dag noen form for «sosialisering».

I kampen mot nedlegging må fagbevegelsen utvide kampen fra den enkelte fabrikk til å stille myndighetene til ansvar og kreve at løftene om «full sysselsetting» og «arbeid til alle» innfris. I en del tilfeller vil det være riktig å kjempe for at staten tar over ansvaret for en kriseramma bedrift. Men all erfaring viser at heller ikke slik overtaking er noen garanti for trygge arbeidsplasser.

Kamp mot arbeidsløshet

Når det ikke lykkes å slå tilbake permittering, oppsigelser og nedlegging vil vi kreve at staten har ansvar for å sikre andre arbeidsmuligheter. Det må skje ved at den offentlige virksomheten økes og i form av konstruktive sysselsettingstiltak, som boligbygging, veibygging, omsorgsarbeid, ungdomsarbeid m.m. Når slike tiltak settes igang må de ikke undergrave jobbene for andre, og de må lønnes etter gjeldende tariff for vedkommende arbeid.

I stedet for permitteringer — intern fagopplæring og miljøutbedringer. Mange bedrifter driver et bevisst trygdemisbruk ved å spekulere i permittering.

Bedriftene må pålegges å ta inn et visst antall lærlinger i forhold til antall ansatte.

- Full arbeidsløshetsstrygd etter samme satser som sjukelønnsordninga. Nei til tvangssending/flytting.
- Grupper som ikke har hatt muligheter til opptjening, slik som husmødre, studenter, ungdom, må få rettigheter til arbeidsløshetsstrygd.
- Full opparbeiding av pensjonspoeng, feriepenger og ansiennitet under arbeidsløshet og permitteringer.
- 40 ukers grensa må oppheves.
- Stønad under kurs/omskolering må ikke være lavere enn arbeidsløshets-trygda.
- Ingen karenisdager.
- Ingen trakassering av arbeidsløse.
- Enklere prosedyrer, større bemanning i arbeidsmarkedsetaten for å lette trygdeutbetalinga og tilrettelegge arbeidsmarkedstiltak.
- I tilfelle oppsigelser må ansiennitetsprinsippet følges.

Sjøfolk i utenriksfart

AKP(m-l) ser det som svært viktig å holde god og forpliktende kontakt med sjøfolk i utenriksfart. Vi vil arbeide for å spre kjennskap til sjøfolkas spesielle stilling, og øke deres anseelse i samfunnet. Vi vil gjøre vårt for å skape kontakt og enhet mellom arbeiderklassen i land og til sjøs, for internasjonal enhet og for å føre sjøfolkas sak gjennom aksjoner og i folkevalgte organ.

I dag ser vi det som den viktigste oppgaven å stanse nedlegginga av utenriksflåten, først og fremst de nye utflaggings- og bemanningsreglene. Forutsetninga for å stoppe dem er internasjonal solidaritet og internasjonale aksjoner.

Rammeavtalen av 13. mars 1979 må sies opp. Stillinga som telegrafist må opprettholdes. Hyra må være til å leve av uavhengig av overtid. Som første minstemål må utenriksfarten sikres 90 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn med kvartalsvise reguleringer. Retten til å nekte overtid må bli reell, alle former for trusler må påtales og straffes.

Mannskapets innflytelse over verne-, miljøutvalgene må garanteres.

Vi støtter kravet om gratis velferdstjeneste. Også avistjenester, videotilbud o.l. må være gratis og bygges ut. Telefonskottene som for fjernvalg.

Retten til taxibåt ved ankring og retten til fridager må bli reell og garanteres.

Det må bli særskilte bestemmelser for sjøfolks rett og mulighet til bolig og telefon heime. Støtte ved ønske om overgang til landyrke. Støtte til uteseilere som ønsker å flytte heim. Retten til gratis heimreise settes ved 4 måneder. Vi støtter offisersorganisasjonenes krav om seilingsperioder 1-1. Like heimreiseregler for utlendinger og nordmenn.

Pensjonsalderen senkes til 55 år.

AKP(m-l) legger stor vekt på det faglige arbeidet i skipsgruppene av Norsk Sjømannsforbund. Skipsgruppene må innarbeide en praksis med stadig kontakt med hverandre og gjennomføre felles aksjoner for sitt syn. Skipsgruppene må få forhandlingsrett ombord.

Det faglige arbeidet i Styrmannsforeningen og Maskinistforbundet må styrkes ved diskusjon og kamp ombord.

Enheten mellom offiserer og mannskap må styrkes. Den sjølgode krangelen sjømannsorganisasjonene mellom må bekjempes. Levende, demokratiske og kampvillige organisasjoner må kjempes fram.

Energi- og oljepolitikk

Kapitalismen driver ei omfattende energisløsing. Mesteparten av verdens energiforbruk foregår i et mindretall av verdens land, nemlig de rike industrilanda. Det fattige flertallet i verden opplever en ofte desperat energimangel. Så lenge markedskreftene i den imperialistiske verdensøkonomien får dirigere energibruken, vil det med nødvendighet føre til en ukontrollert tapping av de ressursene som ikke kan fornyes, til økte miljøskader og fortsatt sløsing. Det eneste som kan forhindre ei slik utvikling er ei total omlegging av verdens energibruk. Ei slik omlegging krever samfunnsmessig planøkonomi og kan heller ikke løses av ett land aleine. Ei løsning av energiproblema står altså i uforsonlig motsetning til det imperialistiske systemet.

Energiforsyninga er i stor grad dominert av internasjonale monopolkonsern. Det gjelder både statskapitalistiske konsern, som i Sovjet, og private, som i USA. Disse monopolene har enorm makt og de bruker den til å presse land og regjeringer og til å sikre seg maksimal profitt.

Norge har fra naturens side meget store energiressurser, både i form av vannkraft og olje/gass. Det er en rein løgnpropaganda når de statlige og private energimonopolene i Norge hevder at Norge er trua av energimangel. Dette er bare en politisk kampanje for at de skal få frie hender til å gjøre profitt på energiutbygginga.

Men at Norge er rikt på energi betyr ikke at det er likegyldig hvordan energien brukes. Det drives en omfattende energisløsing i industrien. Bare varmetapet derfra overgår hele energiforbruket i boliger. Dette betyr sjølagt at det er mye å hente på energiøkonomisering, dersom den settes inn der den store sløsinga foregår. Det er internasjonal solidaritet å tvinge fram en langt bedre energiøkonomisering i Norge.

Det er også nødvendig å intensivere forskning om og bruk av alternativ energi, slik som jordvarme, varmepumper, bruk av spillvarme fra industrien til oppvarming, solenergi, bølgeenergi og vindkraft. For samfunnet som helhet ville det vært et stort framskritt om mye av det som i dag drives ved bruk av høyverdig energi fra vannkraft og olje, i stedet gikk over til slike energiformer. På lang sikt vil det bli tvingende nødvendig. Men fra et kapitalistisk profittsynspunkt lønner det seg ikke. Fordi de nødvendige tiltaka ikke blir satt i verk kan f.eks. NVE klare å skape frykt for energimangel i befolkninga, og på den måten innbille folk at

det er nødvendig å legge resten av vassdraga i Norge i rør. Dette fører til at uerstattelige naturverdier går tapt for all framtid og førte i Alta/Kautokeino-saka til at den samiske nasjonens urgamle rettigheter blei feid til side.

Det er i dag fullt mulig å øke produksjonen i Norge uten en tilsvarende økning av energibruken, og det er mulig å øke energibruken uten å drive rovdrift på naturressursene. Det er derfor ingen grunn for fagbevegelsen til å la seg bruke som gissel for energimonopolene mot verneinteressene, og det er heller ingen grunn for den progressive naturvernbevegelsen å la seg bruke til angrep på de fagorganiserte. Men forutsetninga for en slik enhet er å forkaste storkapitalens premisser og på lang sikt å innse at det er hele den kapitalistiske produksjonsmåten som må forkastes.

AKP(m-l) går mot atomkraftverk i Norge, både av sikkerhetsmessige og forurensningsmessige grunner. Det er nødvendig med uavhengig forskning for å vise på en vitenskapelig måte at det finnes alternativer til den kapitalistiske energipolitikken.

AKP(m-l) vil også reise følgende paroller:

- Samarbeid med OPEC-landa. Nei til IEA.
- Statlig støtte til utvikling av nye energiformer og bruk av alternativ energi.
- Opprustning av småkraftverk og utbedring av ledningsnettet.
- Tving industrien til energisparing.
- Statlig støtte til energisparing for boliger ved billige energisparelån, støtte til bruk av lavenergi til boligvarme osv.
- Billigere strøm til husholdningene.
- Inndragning av de private fallrettighetene, overføres til kommunalt, fylkeskommunalt eller statlig eie.

Oljepolitikk

De store olje- og gassreservene utafor norskekysten har satt Norge i en særstilling blant industrilanda, som nettoeksportør av olje. Det har også åpna en hel bransje der store kapitalistiske monopoler kan sikre seg superprofitter. På tross av de store rikdommene i Nordsjøen har den norske arbeiderklassen gått ned i kjøpekraft og levestandard helt siden oljeutvinninga kom i gang for alvor. De store rikdommene har havna hos storkapitalen og har ikke kommet det norske folket til gode. For å skaffe kapital til investeringene i Nordsjøen har investeringene i industrien på land blitt trappa ned og det samme har skjedd med de sosiale ytelsene.

Staten har lagt forholda til rette for norsk og utenlandsk monopolkapital og samtidig sørga for ei kraftig styrking av statskapitalismen, bl.a. gjennom Statoil.

AKP(m-l) går inn for nasjonalisering av hele oljevirksomheten, samtidig med at den offentlige kontrollen med Statoils virksomhet må skjerpes. I første omgang må Statoil ta operatøransvar på Statfjord-feltet. Et statlig oljemonopol vil sjølsagt ikke endre det minste ved at dette er tvers gjennom kapitalistisk virksomhet. Men det vil avskjære en del av den utenlandske monopolkapitalens muligheter til å profitere på norske naturressurser. Dessuten vil det gjøre det lettere å konsentrere kampen mot regjeringas oljepolitikk. De statlige selskapenes disponering av inntektene fra driften må styres ved at staten fastsetter hvor mye som skal beholdes i selskapet til videre virksomhet innafor oljesektoren og hvor mye som skal gå som inntekt til statskassa. De midlene som blir i selskapet må styres av staten ved at alle planer om utbygging av felter og virksomheten ellers legges fram for Stortinget til godkjenning. Vi går mot planene om et fjerde norske oljeselskap.

Oljeutvinninga har blitt og blir gjennomført uten hensyn til livet i havet, til faren for oljekatastrofer og med til dels skandaløst dårlig sikkerhet for oljearbeiderne. Kielland-ulykken er et alvorlig eksempel på dette. Vi tar avstand fra denne rovdriften, og mener at de som står bak må trekkes til ansvar. Oljekapitalen driver en kynisk profittjakt med oljearbeidernes liv som innsats. Mens de statlige organene som skulle kontrollere dem, har dårlig bemanning, og små ressurser. Vi krever en drastisk skjerping av sikkerhets- og kontrollarbeidet i oljevirksomheten.

- Opphe alle dispensasjoner i Nord-sjøen fra kvalitetskrav til produksjonsutstyr og arbeidsutdanning.
- Produksjonsutstyr og redningsutstyr som er avlegs må skiftes ut.
- Fagforeningene må ha vetorett mot flytting av verneombud.
- Oljedirektoratet — ikke oljeselskapa sjøl — skal ha kontrollfunksjonen.
- Oljeberedskapen er statens ansvar ikke kommunenes — kraftig økning i midler til forskning i bedre utstyr.
- Operatør-ansettelse i faste jobber, ikke på leiebasis.
- Oljeselskapene gjøres fullt erstatningspliktige for skader som oljevirk-

somheten påfører fisket, og fiskereds-kaper og for skadene ved eventuelle utblåsninger.

- Oljeselskapene gjøres økonomisk ansvarlige for at kystkommunene skal få bygd opp en oljevernberedskap som er verd navnet.

På tross av protester fra fiskerorganisasjonene, fra et stort antall masseorganisasjoner, forskere og miljøorganisasjoner har staten tillatt leiteboring utafor Nord-Norge. Slik denne leiteboringa drives i dag er den uforvarlig ut fra elendig beredskap mot oljeforurensing og hensynet til fisket. Her finnes noen av de rikeste fiskebankene og viktigste yngelplassene for fisken. Ei utblåsning her ville lett bli en katastrofe av store dimensjoner. Hvis oljeboring i nord skal kunne drives forvarlig i framtida, er det nødvendig med ei omfattende satsing på forskning i teknologi og sikkerhet, i konsekvensene av oljeboring under arktiske forhold, og en tilsvarende satsing på oljevernberedskap og sikkerhetstiltak.

Nå som oljeboringa alt er i gang i nord, er det viktig å kjempe for at den skal betjenes og forsynes fra Nord-Norge, at det bygges opp industri og serviceapparat i landsdelen. Dersom oljevirk-somheten fører til tapte fiskeriinntekter må dette kompenseres av oljeselskapene. Vi går mot de sovjetiske planene om oljeboring i gråsonen i Barentshavet og krever at Norge ikke går inn i et slikt samarbeid.

Oljeinntektene

Vi krever at skattlegginga av oljevirk-somheten skjerpes og at en del av disse økte rikdommene brukes til å finansiere kollektive sosiale velferdstiltak, utbygging av helsevesen og utdanning, styrking av transportnettet, videreføring av Nord-Norge-banen osv. Vi tar avstand fra statens og monopolkapitalens strategi med å bruke oljeinntektene til kapitaleksport, og planene om å opprette et såkalt «oljefond». Derfor krever vi også at det legges sterkere juridiske hindringer i veien for en slik kapitaleksport. Ikke noe av dette vil stoppe verken kapitaleksport eller profittmaksimeringa i oljevirk-somheten. Men det er vår oppgave å føre en klassekamp om de verdiene som blir skapt i oljeutvinninga, og ikke passivt godta at oljemonopoler og finanskapital stikker av med det hele.

Datateknologi

Datateknologien gjør det mulig å erstatte menneskelig arbeid med maskiner, både i produksjon og administrasjon. Den nye teknologiske revolusjonen som er knytta til datateknologien representerer et nytt stort sprang framover i utviklinga av produktivkreftene. Den skaper forutsetningene for nye kommunikasjonsmidler, for oppsamling og systematisering av informasjon, for å redusere det nødvendige arbeidet for menneskene. Men så lenge denne teknologien er styrt av kapitalistiske profittinteresser vil den også brukes til å kaste stadig flere ut i arbeidsløshet, til å øke utbyttinga og til å skjerpe overvåkinga. Det imperialistiske borgerskapet vil også bruke den til å styrke makta si gjennom avansert våpenteknologi. De rike industrilandas monopol på datakraft vil også øke kløfta mellom de rike og de fattige landa ytterligere. Denne teknologien betyr store muligheter for menneskeheten. Men disse mulighetene kan bare nyttiggjøres fullt ut i en sosialistisk plan-økonomi.

Det er verken ønskelig eller mulig for arbeiderklassen å kjempe mot det teknologiske framskrittet. Men derimot er det nødvendig for arbeiderklassen å føre en kamp mot de negative virkningene den nye teknologien vil få under kapitalismen. Dette vil bety en kamp mot den økende arbeidsløsheten — kamp mot forverring av arbeidsmiljøet, kamp mot forringing av jobbenes innhold og kamp mot økt overvåking.

For å motvirke den økende arbeidsløsheten er det nødvendig å kjempe for en stadig senking av normalarbeidsdagen. På kort sikt betyr det å kjempe for 6-timersdagen med full lønnskompensasjon.

Vi krever frivillig og gratis opplæring i for lønnsarbeidere som berøres av edb-systemer. De ansatte skal være med i ut-

viklinga av systemene fra starten av. Opplæringa skal være slik at de får et reelt grunnlag å vurdere datasystemet på, og opplæringa må føre til at de ansatte videreutvikler seg i jobben.

Datasystemer skal ikke planlegges uten at de ansatte er informert om konsekvensene for arbeidsplasser og arbeidsmiljø.

Vetorett til klubber og fagforeninger ved innføring av EDB-utstyr. Dette betyr ikke at vi er mot ny teknologi. Vi ser heller ikke på en slik vetorett som noen strategi for arbeiderklassen, men bare som et virkemiddel i kampen om hvordan den nye teknologien skal innføres.

På skjermterminaler skal det ikke jobbes mer enn en halv arbeidsdag pr. dag eller maksimalt 4 timer og maksimalt 2 timer sammenhengende. Ansatte som bruker skjermterminaler mye skal ha krav på gratis tilsyn av fysioterapeut og øyelege minst to ganger pr. år. Fagforeninger og klubber bør avvise alle krav om produktivitetsstatistikk for den enkelte bygd på edb-basert overvåking. Vi krever at EDB og de samfunnsmessige virkningene av datateknologien blir obligatorisk pensum i skolen.

EDB-baserte personregistre skal bare kunne opprettes etter konsesjon fra Datatilsynet. Lista over konsesjonshaverne skal være offentlig tilgjengelig. Enhver skal ha krav på å få utskrift av de opplysningene som er lagret om vedkommende i slike registre. Personnummer eller andre koplingsbare nummer må ikke tillates brukt sammen med personopplysninger. Bedrifter skal ikke ha adgang til annet enn strengt nødvendige opplysninger om de ansatte, og de ansatte skal ha full rett til å kontrollere at dette blir fulgt. De enkelte etater skal ikke ha andre personopplysninger enn det som er nødvendig for etatens arbeid.

Foto: Leif Gabrielsen.

Fagforeningene, lønnskampen, arbeidsmiljøet

Gjør fagforeningene til kamporganisasjoner

Fagforeningene er arbeidsfolks viktigste redskap i kampen mot utbyttinga og for forbedringer i lønns- og arbeidsforhold. Jakta på maksimal profitt tvinger fagforeningene til alltid å være forberedt på å kjempe for å forsvare de fagorganisertes interesser. Men fagforeningene må også arbeide for avskaffelse av det kapitalistiske samfunnssystemet og for sosialisme. Først da kan det skapes grunnlag for oppheving av utbytting og undertrykking.

Dersom fagforeningene skal kunne fylle sin oppgave i arbeidet for medlemmenes interesser, krever det klassekamp og ikke klassesamarbeid.

DNA- og LO-ledelsen har gått i spissen for en kraftig utbygging av klassesamarbeidet. Hovedavtalens grunnprinsipp er klassesamarbeid. Den godtar eiernes styringsrett og pålegger de fagorganiserte fredsplikt. Bedriftsdemokratiet har til hensikt å gjøre de fagorganiserte medansvarlige for driften og profitten. Arbeidsrettens hovedoppgave er å ivareta fredsplikten. Dom i arbeidsretten legaliserer avskjedigelse og bøtelegging av arbeidere som aksjonerer «ulovlig».

AKP(m-l) tar avstand fra hele klassesamarbeidsideologien. Samtidig vil partiet aktivt kjempe for alle reformer som kan svekke kapitalens styringsrett og styrke fagforeningenes rettigheter og kampførere.

Fagbevegelsen står overfor et frontalangrep på deres grunnlag som kamporganisasjoner. Systemet med klassesamarbeidsorganer har til hensikt å føre virksomheten ut av fagforeningenes kontroll og arbeidsfelt, og over i samarbeidsorganer der de ansattes representanter skal arbeide på bedriftens premisser. Vi er likevel for å delta i styrer og utvalg på bedriftene, for å hente informasjon og for å avsløre disse institusjonene som klassesamarbeidsorganer.

Forhandlings- og streikeretten blir stadig forsøkt innskrenka, og lønnspolitikken skal legges inn under statsbudsjettene. Dette er ei utvikling i korporativistisk retning, som det må være ei sentral oppgave for fagforeningene å bekjempe. Staten forlanger lønnsstopp og rasjonalisering som betingelse for statsstøtte i konkrete tilfeller. LO og NAF har skjerpå fredsbestemmelsene i Hovedavtalen

og kapitalistene setter inn et hardt angrep mot ansiennitetsprinsippet, sjukelønnsordninga osv.

LO styres av et sjikt av byråkrater, og toppene i LO tilhører sjøl borgerskapet. Disse personene fører en politikk som ikke gagnar interessene til arbeiderklassen. Det siste tiåret har også sjiktet av toppfolk i statlige bedrifter og institusjoner økt sterkt.

AKP(m-l) vil kjempe mot pampevesenet, men samtidig kjempe for at tillitsfolk får de nødvendige mulighetene til å utføre et skikkelig arbeid for medlemmene.

AKP(m-l) ser det som ei sentral oppgave å styrke demokratiet og aktiviteten på grunnplanet i fagbevegelsen. Det må også være ei målsetting at fagforeningsmedlemmene får økt innsikt i hvordan den kapitalistiske utbyttinga fungerer. Planene om å slå sammen forbund til et lite antall storforbund er udemokratiske og vil svekke grunnplansaktiviteten. Vi kjemper mot at ledelsen fatter vedtak over hodet på medlemmene og i strid med deres interesser. Vi går inn for at en større del av kontingenten skal gå tilbake til fagforeninger og klubber lokalt for å styrke deres arbeid.

AKP(m-l) er imot den bindinga som i dag fins mellom DNA og LO. Gjennom mange år i regjeringsposisjon har DNA demonstrert at de ikke representerer de fagorganisertes interesser. Det faglig-politiske samarbeidet mellom DNA- og LO-ledelsen er ei tvangstrøye for de fagorganiserte. Et brudd i dette forholdet vil ikke svekke, men styrke LO-medlemmenes muligheter for innflytelse. AKP(m-l) er imot kollektivt medlemskap i politiske partier og at kontingentpenger går til støtte for DNA-prensa og DNAs valgkamp. AUF må ikke lenger være LOs ungdomsorganisasjon.

Med ulike metoder forsøker både LO-ledere, NAF og myndighetene å så splid mellom ulike grupper arbeidsfolk. Fagorganiserte på ulike lønnsnivå blir forsøkt satt opp mot hverandre i lønnskampen. Skillene mellom bransjer, mellom menn og kvinner, mellom arbeidsfolk med ulik nasjonal, kulturell og etnisk bakgrunn blir forsøkt opprettholdt. Slik splittelse tjener utelukkende borgerskapet og svekker de fagorganisertes kampkraft. AKP(m-l) vil arbeide aktivt for å bryte ned disse skillene og skape enhet og virkelig solidaritet blant fagorganiserte, på grunnlag av deres felles interesser.

ser i kampen mot arbeidskjøperne og myndighetene.

AKP(m-l) vil arbeide for å styrke det internasjonale solidaritetsarbeidet i fagforeningene. Fagforeningene må styrke kontakten med fagorganiserte over hele verden, støtte dem og lære av deres erfaringer. En særlig viktig oppgave er å gjøre fagforeningene til aktive støttespillere for frigjøringsbevegelsene i den 3. verden som kjemper mot imperialismen. AKP(m-l) går inn for at LO skal bryte forbindelsene med den statsdirigerte fagbevegelsen i Øst-Europa og utvikle forbindelsene med den nye fagbevegelsen i Polen, Solidaritet, og med opposisjonsgrupper i fagbevegelsen i andre østeuropeiske land. Vi går også inn for at fagforeningene skal melde seg ut av Vennskaps-sambandet Norge-Sovjetunionen.

LO må også bryte forbindelsen med Histadrut, den såkalte fagbevegelsen i Israel, som både tar del i undertrykkinga av palestinerne og er Israels største kapitalist.

AKP(m-l) stiller i tillegg bl.a. følgende krav:

- Bort med fredsplikten i Hovedavtalen.
- Forhandlingsrett to ganger årlig for alle klubber og foreninger.
- Full streikerett ved lokale lønnsforhandlinger.
- Nei til tidsbegrensning av politiske streiker.
- Ingen arbeidsrett mot arbeidere som aksjonerer.
- Nei til politi og militære mot streikende arbeidere.
- Ingen legalisering av eller politibeskyttelse for streikebrytere, uansett om streiken formelt er lovlig eller «ulovlig».
- Forbud mot avskjedigelse av aksjonerende arbeidere.
- Forhandlingsplikt ved permitteringer, oppsigelser og nedlegginger.
- Full tilgang for fagforeningene til bedriftens regnskaper og planer.
- Rett til bruk av egen ekspertise betalt av bedriften.
- Bort med taushetsplikten for fagforeningsrepresentanter i styrer og utvalg.
- Fagforeninga må ha full kontroll med de ansattes representanter i styrer og utvalg.
- Rett til å holde alle klubb- og foreningsmøter i arbeidstida.
- Alle tariffavtaler skal ut til uravstemning.
- Ingen rett for LO til å overprøve stemmeresultatet.
- Nei til tariffavgift og organisasjonsplikt.

Kjemp for bedre lønns- og arbeidsforhold

Kapitalistene kjemper for å holde arbeidsfolks lønninger nede og utbytte arbeidskrafta hardest mulig, gjennom en lang arbeidsdag med høyt oppdrevet tempo.

De siste åra har det store flertallet av de fagorganiserte opplevd en kraftig nedgang i kjøpekrafta. Store grupper lavtlønte lever på inntekter som er fullstendig uakseptable, særlig gjelder dette kvinner.

Dette har kapitalistene oppnådd først og fremst gjennom grove statlige inngrep i fagbevegelsens rettigheter, og med aktiv støtte fra ledelsen i LO.

Det eneste meningsfulle innhold i parolla om solidarisk lønnspolitikk er et gjensidig og kraftfullt støttearbeid mellom alle grupper fagorganiserte i kampen for bedre lønnsforhold. Ikke i noe tilfelle må solidaritet mellom fagorganiserte oppfattes som å avstå fra lønnstillegg «for andre grupper skal få mer». Den sistnevnte typen «solidaritet» gavner bare kapitalistene og fører ikke til noen framgang for de lavtlønte.

Kombinerte oppgjør, lønnsstopp og tvungen voldgift har kraftig undergravd fagbevegelsens forhandlings- og kampmuligheter.

AKP(m-l) er mot ethvert statlig inngrep og diktat i lønnsforhandlingene.

Akkordbaserte lønssystemer er et middel til ekstra utsvetting av arbeidskrafta og fører gjerne til splittelse mellom forskjellige grupper arbeidere. Særlig i lavtlønte- og kvinne-dominerte yrker har akkordsystemer skadelige virkninger i dag. AKP(m-l) vil arbeide for å erstatte slike lønssystemer med avtaler basert på fastlønn. Men vi er imot å gjøre dette i bransjer der det ikke er mulig å erstatte akkordbaserte systemer med fastlønnssystemer som gir en lik eller bedre inntekt enn den nåværende.

AKP(m-l) stiller i tillegg bl.a. følgende krav:

- Frie forbundsvise oppgjør — nei til kombioppgjør.
- Nei til tvungen voldgift.
- Bort med koblingsbestemmelsen i arbeidstvistloven.
- Innføring av garantibestemmelser i alle overenskomster om at ingen skal tjene under 90 prosent av gjennomsnittet i industri og bergverk.
- Fjerning av de lønnstrinn i stat og kommune som ligger under dette nivået.
- Helautomatisk indeksregulering med full kompensasjon og svingetall 2.
- Ny konsumprisindeks basert på levekostnadene til en arbeiderfamilie.

- 6 timers arbeidsdag med full kompensasjon.
- Lik arbeidstid for funksjonærer og arbeidere.
- Frivillig pensjon med fulle pensjonspoeng ved fylte 60 år.
- Ingen nedgang i lønna for dem som må skifte arbeid internt på bedriften pga. alder eller sjukdom.
- Forbud mot skiftarbeid som ikke er tvingende nødvendig av produksjonstekniske eller samfunnsmessige grunner.
- 5 ukers ferie med full lønnskompensasjon, 6 uker for dem over 55 år.
- Nei til karensdager — rør ikke sjukelønnsordninga.
- Sjukelønn skal likestilles med arbeidslønn ved utregning av feriepenger.

Faglige kvinnekrav

Kvinnene utgjør i dag halvparten av den yrkesaktive delen av arbeiderklassen. Kvinnene er oftest i de mest rutineprega og dårligst betalte jobbene. De er ofte deltidsansatt og er dårligere organisert, og derfor mer utsatt for vilkårlighet og utrygghet i jobben. Det er viktig å gjøre kampen for kvinnes interesser til en sentral del av hele arbeiderklassens kamp.

- Heving av lønna i de typiske kvinneyrkene.
- De som er i deltidsarbeid skal ha fulle rettigheter.
- Mulighetene til å oppnå fagstatus må styrkes.
- Fjern alle diskriminerende lønnsfastsettelse etter kjønn.
- Begrens kapitalistenes adgang til å ta i bruk deltidsarbeid.
- Styrk ansattes rett til redusert arbeidstid.
- Ingen nedgang i lønna for de som må skifte arbeid internt pga. graviditet.
- Kjønnskvotering for kvinner i mannsyrker og for kvinner ved fagopplæring og intern opplæring i bedriftene.
- Intern opplæring i arbeidstida.
- Kvinner inn i alle yrker innen off-shore.

Arbeidsmiljøkampen

Det blir stadig påvist at en hel rekke fysiske og psykiske skader stammer fra risikofylt og skadelig arbeidsmiljø. Bedriftseierne skruer opp tempoet og innfører nye stoffer og rutiner i produksjonen, uten hensyn til arbeidernes liv og helse. Det er en stor og sentral oppgave for fagforeningene å kjempe mot denne formen for utnyttning av arbeidskrafta.

Arbeidsmiljøloven har styrket de an-

sattes juridiske stilling på noen punkter og inneholder noen generelle bestemmelser som er bra. Samtidig forsøker loven å bringe miljøarbeidet ut fra fagforeningenes kontroll og over i klassesamarbeidsorganer. AKP(m-l) støtter fullt ut de utvida fullmakten til verneombudene og arbeidsmiljøutvalgenes rett til å pålegge bedriften visse miljøutbedringstiltak. Men denne retten må også tillegges fagforeningene.

Det kan ikke være opp til bedriften å avgjøre hva som er helsefarlig eller ikke. Miljøkampen er fortsatt først og fremst en klassekamp mellom de fagorganiserte på den ene sida og bedriftseierne og staten på den andre.

Det statlige organet Arbeidstilsynet er «voldgiftsdomstol» i tvistesporsmål om arbeidsmiljøet. Samtidig er staten sjøl den fremste representant for å uthule lovens bestemmelser og gi dispensasjoner.

AKP(m-l) stiller bl.a. følgende krav:

- Full streikerett i miljøspørsmål.
- Verneombudene må få full adgang til all nødvendig opplæring og bare være ansvarlig overfor fagforeninga.
- Rett til å stanse alt helsefarlig arbeid uten overprøving fra Arbeidstilsynet.
- De fagorganiserte skal ha rett til å bruke egne eksperter og ha tilgang til alt ønskelig måleutstyr for kontroll av støy, gass og andre miljøproblemer.
- Forbud mot bruk av nye stoffer og prosesser før bedriften har bevist at de er ufarlige.
- Egenskaper for alle helsefarlige stoffer skal registreres og være tilgjengelig for de som jobber med dem.
- Alle undersøkelser omkring arbeidsforhold i bedriftene skal være offentlig tilgjengelige.
- Statlig garanti for nye jobber dersom miljøinvesteringene vil føre til tap av arbeidsplasser.
- Skjerpa arbeidsgiveransvar ved skade/ sjukdom som følger av arbeidsmiljøet.
- Planene om reduksjon av støynivået må gjennomføres.
- Ingen uthuling av arbeidstidsbestemmelsene.
- Bedre vern mot oppsigelse. § 55 a i Arbeidsmiljøloven mot yrkesforbud må styrkes, og følges i praksis.
- Nei til unødig bruk av midlertidig ansettelse.
- Det må utarbeides nærmere bestemmelser på en rekke områder for å bedre det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet.
- Nei til nedbygging og svekking av Arbeidstilsynet.

Kamp mot en usosial skattepolitikk

AKP(m-l) går inn for at inntekten beskattes etter evne. Det betyr at lave inntekter må helt eller delvis fritas for skatt, mens skatten på høye inntekter må skjerpes kraftig. Slik skattesystemet er i dag og særlig gjennom retten til fradrag for gjeldsrenter fungerer det direkte usosialt: De rikeste får de største fordelene. Rente- fradragsordninga fører til en direkte subsidiering av rikfolk på bekostning av vanlige arbeidsfolk.

Mens små ekstrainntekter som arbeidsfolk skaffer seg, kriminaliseres og er gjenstand for en nitid kontroll, driver borgerskapet og særlig storfinansens skattesvindel med millioner og hundre millioner stort sett uhindra.

De indirekte skattene, og særlig momsen rammer først og fremst arbeidsfolk som i praksis bruker opp hele inntekta si. For borgerskapet gir momssystemet enda et sett med muligheter til svindel.

Enorme profitter blir unndratt beskatning med myndighetenes stilltiende godkjenning, samtidig som den offentlige fattigdommen øker raskt.

Så lenge borgerskapet har statsmakta vil det sjølsagt ikke være mulig å få bukt med dette systemet. Men AKP(m-l) vil reise krav som betyr skjerpa skatt på rikfolk og mindre skatt på vanlige arbeidsfolk. Til nå har høyreorienterte politikere brukt folks misnøye med et usosialt skattesystem til å legge grunnlaget for enda flere usosiale fradragsordninger som kommer de rikeste til gode. Nå er det på tide at den rettferdige harmen rettes mot såvel statskapitalismen som mot de private millionærene som lever fett på dagens skattesystem.

Progresjonssatsene må reguleres i samsvare med prisindeksen og ikke ramme inntektene til vanlige arbeidsfolk. Den usosiale rentefradragsordninga avskaffes. Det kreves innført et skattefritt beløp på tilfeldige arbeidsinntekter, minimum 10 000 (1983)-kroner.

Vi krever at arbeidsfolk som pendler mellom heim og arbeid må få store skattemessige lettelser.

Vi kjemper for å avskaffe hele momssystemet og erstatte det med en lavere sisteleddsavgift. I første omgang reiser vi kravet om å avskaffe momsen på bolig og matvarer.

Representanter for borgerskapet tar stadig til orde for å gå over fra direkte til indirekte skatt. Dette vil føre til kraftige økninger i avgiftene på ikke minst boliger til vanlige folk, mens kapitalistene kan sikre seg store skattefrie fortjenester. Vi vil kjempe mot reformer som går i ei slik retning.

AKP(m-l) går inn for at skatten på aksjer gjeninnføres. Vi krever full offentlighet med regnskapene i bedrifter og finansinstitusjoner og skjerping av skatteloven for å gjøre det vanskeligere for kapitalistene å drive skattesvindel. Vi krever at myndighetene prioriterer oppklaring av denne typen økonomiske forbrytelser, og at straffereaksjonene skjerpes, inkludert tap av retten til å drive næringsvirksomhet.

For å komme hvitsnippforbryterne til livs, må de organer som skal etterforske denne virksomheten få slike økonomiske vilkår at skattesvindlerne kan avsløres.

Aftenpostens Einar Nagell-Erichsen blei anklagd for skattesvindel. Her er hans beskjedne bolig på Høvikodden ved Oslo. Foto: Leif Gabrielsen.

Helse-, sosial- og trygdepolitikk

Utviklinga av kapitalismen har på 70- og 80-tallet ført til at en stadig større del av befolkningen blir fratatt enhver mulighet til å livnære seg ved lønna arbeid. Flere og flere overlates til helse-, sosial- og trygdesektoren. Dermed har stat og kapitaliere fått stadig større interesse av å «begrense utgiftene» til helse-, sosial- og trygdesektorene.

Staten har utvikla nye metoder for å få fjerna eller redusert velferdstiltak og rettigheter som arbeidsfolk har tilkjempa seg. På stadig flere områder innføres statlige *rammebevilgninger* som flytter nedskjæringsoppgavene over til fylkes- og kommunalpolitikkerne. Og det legges stor vekt på å spre reaksjonær ideologi som sier at kvinnene og de private og religiøse organisasjonene skal dekke alle slags omsorgsoppgaver som før var offentlig ansvar.

Kapitalismen som samfunnssystem er ute av stand til å løse de «problemene» som samles opp i helse-, sosial- og trygdesektoren: Stadig større del av de trygdete trenger arbeid der de bor, ikke trygd. Stadig flere av sosialhjelpsklientene trenger boliger de har råd til å betale, ikke sosial nødhjelp som er verken til å leve eller dø av.

AKP(m-l) støtter kampen mot avfolking av utkantene, mot nedlegging av arbeidsplasser, helsenedbrytende arbeidsmiljø og andre forhold som vi veit fører til helsemessige og sosiale problemer. Men samtidig krever vi at staten skal dekke de behov folk faktisk har for helse- og sosialtjenester og trygdeytelser. AKP(m-l) slåss for at helse- og sosialvesenet skal ta utgangspunkt i folks behov og være innretta på helsemessig, sosial og yrkesmessig rehabilitering, ikke på oppbevaring og kontroll.

Vi støtter kampen for å styrke helse- og sosialarbeidernes fagorganisasjoner og for å bedre lønns- og arbeidsvilkårene. Å forsvare de ansattes ytringsfrihet og andre demokratiske rettigheter blir en stadig viktigere del av kampen mot den helse- og sosialpolitiske nedrustninga.

Vi går mot reduksjon av utdanningskapasiteten og mot nivåsenking i utdanning av helse- og sosialarbeidere. Vi tar avstand fra og bekjemper ulike statlige «normer» for bemanning som skal gi inntrykk av at helse- og sosialsektoren har nok personell. AKP(m-l) går imot å bruke ufaglærte i stedet for faglært personell.

Både trygdeinntakere og helse- og sosialvesenets brukere må sikres rett til å organisere seg og slåss for sine rettigheter,

og mot undertrykkende og diskriminerende forhold.

Helsepolitikken

Primærhelsetjenesten er grunnlaget i alle helsetjenester. Derfor trengs det en allsidig utbygging av primærhelsetjenesten i alle deler av landet.

AKP(m-l) går mot statens politikk som sier at sykehusene må trappes ned for at det skal bli mulig å bygge ut primærhelsetjenesten. Ei sterk utbygging av primærhelsetjenesten må gjennomføres, samtidig som sykehusene opprettholdes og videreutvikles. I noen landsdeler og innen noen sykdomsgrupper er det også helt nødvendig å utvide behandlingskapasiteten i sykehus.

AKP(m-l) er for at alle helsetjenester skal drives av det offentlige og at alt helsepersonell skal over på fastlønn.

AKP(m-l) avviser alle ordninger med egenandeler for de som trenger helsevesenets hjelp. Vi slåss mot at prisinstrumentet skal brukes til å fjerne ventelistene av behandlingstrengende. Finansiering av helsevesenet er et statlig ansvar. Derfor er vi mot rammefinansieringsordningene som gradvis innføres og som skyver ansvaret over til fylker og kommuner. For å slåss mot nedskjæringer, må vi reise krav om økte statlige tilskudd på tvers av rammefinansieringslovene. Slike krav bør særskilt reises der institusjoner og behandlingsplasser står delvis ubrukt, fordi de lokale myndighetene ikke har penger.

Vi er imot at behovet for sykehjem skal «dekkes» ved å legge ned eller omgjøre vanlige akuttstusykehus til pleieinstitusjoner. Vi er for å legge ned helseinstitusjoner bare når det er påvist at befolkninga ikke lenger har behov for dem.

I dag blir fysisk og psykisk funksjonshemminge i hovedsak betrakta som uproduktive individer som skal oppbevares billigst mulig. Vi går mot den brutale og nedverdiggende behandlinga mange utsettes for, i form av sløvende medikamenter og fysiske tvangsmidler. Særlig helsevernet for psykisk utviklingshemmede må desentraliseres kraftig. Klientene må sikres menneskeverdige boligvilkår og selselsettingsmuligheter nært de lokalmiljøene de hører til. Dette krever ei kraftig økning av bevilgningene. Inntil slike nye tiltak er bygd opp, trengs det også kraftig økning av ressursene i de nåværende, ofte svært store institusjonene.

Flere store psykiatriske sykehus bør erstattes av mindre og bedre institusjoner i de lokale miljøene. AKP(m-l) krever at

institusjoner og behandlingstiltak i lokal-miljøene bygges ut først, og at de store psykiatriske institusjonene trappes ned i den grad det er forsvarlig etterpå.

Trygdepolitikken

Over 800 000 mennesker lever på trygd i Norge. Det er flere enn det er medlemmer i LO, og tallet øker hvert år.

Dagens trygdesystem premierer de med høye inntekter. Rikfolk har dessuten rikelig anledning til å ordne seg med gode pensjonsforsikringer. Minstepensjonistene har i årevis blitt avspist med løfter og løftebrudd. Minstepensjonistene er blitt salderingspost i statens budsjetter.

Trygdesystemet er i dag så innfløkt at en trygdemottaker sjøl vanskelig kan kontrollere om hun får det hun har krav på. Derfor er AKP(m-l) for en gjennomgripende forenkling og avbyråkratisering av hele folketrykksystemet.

I dag brukes uføretrygda til å skjule arbeidsløshet. Folk som er delvis uføre eller av andre grunner ikke gir samme profitt for kapitaleierne som arbeidstakere med full førighet, blir nekta arbeid. Kapital-eierne bruker trygdesystemet for å bli kvitt de som betraktes som uønska og ulønnsom arbeidskraft.

Utover i 80-åra vil vi bli møtt med stadig nye angrep på trygdesystemet. Det er den profittstyrte utviklinga i arbeidslivet som tvinger mange over på trygd, men likevel er det nettopp kapitalistene som går i bresjen og sier at samfunnet ikke har «råd» til å opprettholde trygdesystemet.

AKP(m-l) vil møte disse angrepene med en forsvarskamp for de rettighetene vi har i dag og med krav om at tidligere løfter, bl.a. fra Leveråsutvalget, skal innfris. Vi mener det er samfunnets plikt å hjelpe alle som pga. sjukdom, uførhet, sosiale avvik, arbeidsløshet eller omsorgsfunksjoner ikke kan skaffe seg inntekt. Ytelsene må bygge på objektive kriterier og rettigheter som er klart definert, slik at det blir minst mulig spillerom for skjønn og forskjellsbehandling.

På kort sikt slåss AKP(m-l) for at minstepensjonene heves til det nivået som tilsvarer alderspensjon for en industriarbeider med gjennomsnittslønn og fulle pensjonsrettigheter. Vi krever helautomatisk indeksregulering av alle trygdeytelser.

Ordninga med særskilt trygdepremie ved sida av skatten og et eget folketrygdfond må avvikles. Trygdeytelsene er en helt ordinær del av statens utgifter og det er ikke noe saklig grunnlag for å skille ut en del av skatten og kalle den trygdepremie.

AKP(m-l) vil slåss for å opprettholde sjukelønnsordninga med rett til full lønn fra første fraværsdag. Retten til å bruke egenmelding må forsvares, og vi krever at ingen skal miste den uten at misbruk er dokumentert. Avgjørelsen i slike saker skal legges til trygdekontoret og ikke den enkelte arbeidsgiver.

Det er spesielt viktig å stanse angrepene på funksjonshemmedes rettigheter etter trygdelovgivning. Vi krever at tekniske hjelpemidler skal være gratis, uten egenandeler, og at restriksjoner som er innført de siste åra, blir oppheva.

Sosialpolitikk

Alle økonomiske ytelser etter sosialomsorgsloven bør økes så de tilsvarer folketrygdas grunnutgifter. Ytelsene bør være de samme over hele landet, og alle sosialhjelpsutgifter i kommunene bør dekkes med statstilskott. Etter hvert bør flest mulig grupper av stønadmottakere komme inn under trygdesystemet, så en slipper ei ydmykende todeling.

Bemanninga på sosialkontorene er altfor dårlig i de fleste kommunene. Økonomisk krise, boligdyrtid og arbeidsløshet gjør at flere må søke hjelp ved sosialkontorene. Mange får ikke hjelp når de trenger det, fordi sosialkontorets personale ikke har kapasitet til å ta seg av dem. AKP(m-l) krever derfor kraftig økning av sosialkontorbemanninga. De nye rammetilskuddene som innføres for sosialsektoren vil bli et direkte hinder for slike krav. Derfor er det også her nødvendig at krav om forsvarlig bemanning kombineres med krav om økt statstilskudd på tvers av rammetilskuddslovene.

AKP(m-l) mener at nye tiltak innenfor sosialpolitikken er et offentlig ansvar. Vi går mot forsøkene på å dytte ansvaret over på kvinnene og de religiøse og velledige organisasjonene. Spesielt vil vi bekjempe en del religiøse grupperingers forsøk på å skaffe seg nye misjonsmarker blant ungdom med stoffproblemer.

Sosial boligbygging

Retten til en skikkelig bolig er en grunnleggende menneskelig rett. Dette er formelt anerkjent av norske myndigheter, og var grunnlaget for den sosiale boligbygginga. Boligmarkedet i Norge har vært skjemma, slik at det også har vært mulig for mange arbeidsfolk å skaffe seg en skikkelig bolig. Men DNA og Høyre har tatt knekken på den sosiale boligbygginga og slått fast at boliger skal betales som andre varer på markedet. Dette betyr boligdyrtid og bolignød for folk flest og enda en ny mulighet til spekulasjon for kapitalsterke folk.

Retten til en god bolig er derfor begrensa av privateiendommen. I høykonjunkturperioden etter 2. verdenskrig var boligene subsidiert, men i slutten av syttiåra og begynnelsen av åttiåra har disse subsidene gradvis falt bort og gjort det mulig for staten og finanskapitalen å «frigjøre» kapital til mer profitable virksomheter.

Så lenge kapitalismen rår, vil det være umulig å løse boligproblemet. Det kan bare løses ved å avskaffe privateiendommen og gjennomføre en planmessig samfunnsmessig boligbygging, kombinert med en samfunnsmessig boligformidling. Men det som er mulig innafor kapitalismen er å kjempe mot den stadige forverringa av folks boligsituasjon, og å kjempe for krav som vil begrense boligdyrtida, for en mer sosial boligpolitikk.

Sjøl om mange arbeidsfolk i etterkrigstida har fått mulighet til å bo i moderne leiligheter, er det fortsatt mange som lever i elendige leiligheter under slumliknende forhold. Særlig rammer dette eldre mennesker og innvandrere.

Senk boutgiftene

Arbeiderklassen har lenge ført kamp for at boutgiftene ikke skal overstige 20 prosent av en industriarbeiderlønn. Dette blei også vedtatt som offisiell målsetning for «den sosiale boligbygginga». Men i virkeligheten har de fleste arbeidsfolk i Norge langt større bokostnader. Det er særlig forkortinga av avdragstida på boliglån, økninga av rentenivået og innføringa av moms på boliger som har skjerpa boligdyrtida.

AKP(m-l) holder fast på kravet om at en vanlig bolig ikke skal koste mer enn 20 prosent av en industriarbeiderlønn. For å oppnå dette er det nødvendig å:

- øke avdragstida på boliglån i Husbanken til 75 år.
- subsidiere renta på Husbanklån.
- utvide utlånsramma til Husbanken slik at den kan finansiere 80 prosent

av alle boliger som bygges og dekke 80 prosent av byggekostnadene.

- bygge 50 000 leiligheter årlig.
- legge ansvaret for en større del av grunnlagsinvesteringene til boligfeltet over på samfunnet, og ikke velte stadig flere av disse kostnadene over på den enkelte.
- senke de kommunale avgiftene.

For å gjennomføre disse tiltaka må rikfolk skattlegges hardere og den bostøtta som rikfolk i dag mottar gjennom rentefradragssystemet må avskaffes. Den usosiale bostøtte i form av rentefradrag øker med økende inntekt, og utgjør i dag det flerdobbelte av de sosiale støtteordningene til boliger. Samtidig må eienomsskatten på luksusboliger skjerpes.

Boligformidling

For å bekjempe boligspekulasjon er det nødvendig med en skjerpa offentlig boligformidling.

- Loven som tillater oppløsning av borettslag oppheves.
- Offentlige tiltak som bekjemper gårdeiveldet, ingen rett til å skille ut enkeltleiligheter.
- Gjeninnføring av takstplikt.
- Offentlig tomteformidling for å motvirke tomtespekulasjon.
- Gårdeiere som lar leiligheter stå tomme må kunne straffes med ekspropriasjon.

Mange arbeidsfolk har såkalte «husmannskontrakter» der en er låst til bedriften fordi en bor i bedriftens leilighet. Dette systemet må avvikles, ved at de ansatte etter et visst antall år får rett til å kjøpe leiligheten, eller å fortsette å leie den etter å ha slutta i bedriften.

Styrking av vernet mot utkastelse. Boligbygginga har vært lagt opp etter kjernefamilien. Vi krever at boligbygging og boligtildeling tar hensyn til og likestiller ulike bo- og samlivsformer.

Ved utbygging av nye boligfelt må det stilles krav om at forholda legges særskilt til rette for funksjonshemmede, eldre mennesker og barn.

AKP(m-l) ser positivt på at det utvikles kollektive og kooperative boformer, og serviceordninger som bryter med isolasjonen og privatiseringa. Vi vil derfor kreve offentlig støtte til slike tiltak.

Byfornyelse

I en del større byer og særlig i Oslo er det boligområder som må kalles slum. Det har vært ført en langvarig kamp for å fornye disse områdene på beboernes premisser. Men fortsatt ligger rehabiliteringa

langt under de offisielle målsetningene, og fortsatt bevilges det for lite penger til byfornyelse, slik at boligene blir for dyre for de fattigste. Vi krever at byfornyelsen trappes opp og at den skjer på beboernes premisser.

For en aktiv boligkamp

Boligkooperasjonen er en av de største organisasjonene i Norge. Men borettslagene fører stort sett ingen interessekamp

for bedre og billigere boliger. De blir i stedet pålagt å administrere boligdyrtida. Da hjelper det lite at boligsamvirket vedtar riktige krav overfor myndighetene. Erfaringa viser at slike vedtak ikke gir noen resultater hvis de ikke kombineres med handling, aksjon. Derfor er det ei brennende oppgave å gjenreise den aktive boligkampen. Dette må også være ei oppgave for fagbevegelsen.

Utdanning og forskning

Så lenge borgerskapet har makta i samfunnet, vil utdanning og forskning først og fremst tjene deres klasseinteresser. Utdanningsinstitusjonene skal ikke bare formidle kunnskap, men også indoktrinere elevene og studentene i borgerskapets verdensbilde. Kunnskap og forskningsresultater som står i motstrid til borgerskapets interesser blir forsøkt undertrykt og tidd ihjel. AKP(m-l) går inn for å reise en brei diskusjon om krav til *innholdet* i utdanninga på alle nivåer og krav til hva slags forskning som bør prioriteres. Vi vil forsvare elever, studenter og læreres demokratiske rett til å gå imot den borgerlige indoktrineringa i faget. Vi vil forsvare retten til å legge opp alternativ undervisning, og ønsker større frihet i pensumvalg. Elever og studenter må få reell innflytelse på undervisningsopplegget.

AKP(m-l) støtter lærere og elever som slåss for mer kunnskap om arbeiderklassens virkelighet og historie, og om folke- ne i den tredje verden. Kvinneundertrykking, propaganda for rasisme og nazisme må fjernes fra bøker og undervisning. Vi støtter forsøk på å gjøre undervisninga mer levende ved læring gjennom praksis og eksempler fra virkeligheten. Både norske og utenlandske elever må få grundig opplæring i morsmålet sitt, slik at de kan tilegne seg kunnskaper på andre områder.

AKP(m-l) går inn for skille mellom kirke og skole, og vil fjerne all religionsforkynnelse fra skolen. Så lenge dette ikke har skjedd, må vi kreve at alle grunnskoler må gi tilbud om alternativ livssynsundervisning i stedet for kristendomsundervisning. Det må avsettes timer til dette på alle skoler.

UTDANNING

Statens politikk — en trussel mot det faglige nivået

Staten gjennomfører en hardhendt rasjonaliseringspolitikk overfor utdanningsinstitusjonene, i hovedsak av økonomis-

ke grunner. Flere og flere oppgaver blir pålagt kommunene og fylkene, samtidig som de ikke får midler til å gjennomføre dem på skikkelig vis. Sammen med denne rasjonaliseringa skjer en omlegging av utdanning og forskning for å sikre staten og næringslivet større kontroll. Denne utviklinga går vi imot.

Det yrkesretta innholdet i yrkesskoler, lærerskoler, sosialskoler osv. utvannes gjennom det regionale høyskolesystemet og lov om videregående opplæring. På universitetene stykkes fagene opp i småbiter som minsker muligheten for faglig fordyping og kritisk tenkning. Gjennom de økonomiske nedskjæringene ødelegges universitetsansattes muligheter til å drive forskning, noe som igjen vil føre til at kvaliteten på undervisninga blir dårligere. Statens politikk er en trussel mot kunnskapsnivået i skolen og i høyere utdanning. Den forverrer elevens, studentens og lærers arbeidsforhold.

Den økonomiske forverringa for studentene fører til at flere og flere må jobbe ved siden av studiene. Deltidsstudenten er i ferd med å bli regelen snarere enn unntaket. Dette undergraver de faglige miljøene, styrker en snever eksamens- og pensuminnretting, og er en alvorlig trussel mot kvaliteten på utdanninga.

Statstilskuddene til voksenopplæring reduseres drastisk. Dette rammer folkeuniversitetene og frivillig studievirksomhet hardt, og det rammer mulighetene til videre utdanning i voksen alder. Denne utviklinga går vi imot.

Krev mer ressurser til skolen

Barnetallet går ned. I hele 70-åra har det fra Stortinget blitt pekt på behovet for mer penger i grunnskolen. ressursene som blir spart inn ved nedgangen i barnetallet må bli i skolen, ikke trekkes ut. Ressursene må bl.a. brukes til å bedre forholdstallet elev/lærer. Lærere må ikke sies opp som følge av nedgang i elevtallet.

Mangelen på ressurser betyr dårligere

undervisning, for store klasser, mindre valgfrihet, mindre spesial- og hjelpeundervisning.

I grunnskoleloven heter det at alle har rett til opplæring ut fra sine egne forutsetninger. Enhver har rett til å få ta i bruk sine egne evner og anlegg. Slik fungerer ikke skolen i dag. Svært mange elever får ikke den opplæring de har krav på. Dette gjelder særlig barn med lese- og skrivevansker og barn med atferdsvansker.

I dag er klassesdelingstallet 30. Det har det vært siden 1936. Delingstallet må straks senkes til 20, samtidig med at delingstallet for sammenslåing av etablerte klasser må bli enda lavere.

Mangelen på ressurser er og med på å øke disiplinproblemene i skolen. Disse problemene må møtes, ikke med rop om «mer lov og orden», men med mindre klasser, bedre undervisning og endring i skolens innhold. Vi mener heller ikke at frivillig 8. og 9. skoleår er noen løsning. Slike tiltak vil bare bety at klasseforskjellene i utdanning økes.

AKP(m-l) vil kjempe mot tendenser til at grunnskolens disiplinproblemer og manglende bevilgninger til hjelpe- og spesialundervisning fører til at unger fjernes fra skolen og blir fratatt retten til undervisning i grunnleggende fag, og i stedet plasseres i arbeidstreningsprogrammer som fungerer som rein oppbevaring.

Skolen er i vårt samfunn den viktigste formen for samfunnsmessig organisert omsorg for barn og ungdom. Nedskjæringer i skolesektoren fører til økte sosiale problemer, barn som faller utenfor, stoffmisbruk og kriminalitet. AKP(m-l) vil kjempe mot denne utviklinga.

Siden spesialskoleloven ble oppheva i 1975, har staten spart store summer på bekostning av barn og ungdom med spesielle vansker. Dette har de gjort ved å integrere elever som før gikk i spesialskoler i den vanlige grunnskolen uten å følge dette opp med nok ressurser og fagpersonell. AKP(m-l) krever at staten må følge opp integreringstanken med økte ressurser til oppfølging av elever med spesielle vansker i normalskolen. Regelen om 1 lærer pr. 4 elever i spesialskolene er et minimum og må følges. Driftsutgiftene på spesialskolene må minst følge den reelle prisstigninga. Ettervernet må styrkes.

For å få en bedre skole, må også lærernes arbeidssituasjon bedres. Lesetida må reduseres, lik lesetid på barne- og ungdomstrinn. Lærerne må få skikkelige forhold for etterutdanning. Lærerne må få bedret sine ansettelsesvilkår. Det må bli slutt på den uholdbare situasjonen der lærerne til stadighet må søke nye jobber på nye skoler uten å få fast ansettelse. Vi går mot at Norske Kommuners Sentralforbund skal overta lønnsforhandlingene

for lærerne, og at ansettelse ikke skal skje i skolestyret, men i kommunestyret. Lærerne må beholde det oppsigelsesvernet de har i dag.

Dagens karaktersystem er urettferdig

AKP(m-l) er for kunnskapsmåling i skolen. Men karaktersystemet vi har nå fungerer undertrykkende på mange vis: Det splitter elevene, setter et mindreverdighetsstempel på noen, og muliggjør meningssensur. Undervisninga blir ensidig retta inn på eksamen og prøver.

AKP(m-l) går inn for at karakterene fjernes i grunnskolen. Et første skritt på veien er å fjerne ordens- og oppførselskarakterene. En karakterfri ungdomsskole forutsetter en kraftig økning av antall elevplasser i den videregående skolen, slik at alle som ønsker, kommer inn.

Lik rett til utdanning

I klasesamfunnet Norge er det i praksis ikke lik rett til utdanning. Klasesammensetninga, særlig i høyere utdanning, er skeiv. Diskrimineringa skjer både på grunnlag av klasse, nasjonalitet, kjønn og bosted. Dette forholdet blir skjerpa av at den økonomiske støtten de utdanningssøkende får gjennom statens lånekaske, stadig blir dårligere. AKP(m-l) går mot renteøkninger på studielån, og mot renter i studietida. Vi går mot nedkortinga av avdragstida på studielån, og krever at den forlenges igjen. Vi går mot angrepene på stipendene, og krever i stedet at stipendandelen øker. Vi går også mot alle forsøk på å innføre «egenandeler» i utdanningsverket — kjøp av bøker, betaling for skoleskyss etc. Slike tiltak fører til at bare elever og studenter med foreldre med god økonomi kan ta høyere utdanning.

Vi stiller bl.a. følgende krav:

Grunnskolen og videregående skole:

- Flere rammetimer — et vilkår for skikkelig undervisning.
- Nei til sammenslåing av klasser.
- Økte bevilgninger til spesialundervisning, hjelpeundervisning, delingstimer og valgfag.
- Maksimum 20 elever i hver klasse i grunnskolen, 25 i videregående skole. Maksimum 12 elever i verkstedtimene ved yrkesskolen.
- Nei til ordens- og oppførselskarakterer. Nei til karaktersetting etter Gausskurven, boikott normerte prøver.
- Skoler der folk bor. Nei til nedlegging av utkantskoler. Ingen nye skoler med over 450 elever.
- Sterk utbygging av alle yrkesfaglige studieretninger.
- Styrk fagopplæringa — nei til felles grunnopplæring.

- Flere lærlingeplasser.
- Styrket yrkesrettledning i skolen.
- Datatlatere må inn i grunnskolen.

Universiteter og høyere skoler:

- Nei til økonomiske nedskjæringer på universiteter og høyskoler.
- Forsvar time- og hjelpelærerundervisninga.
- Styrk utdanningsinstitusjonenes forskningsmuligheter gjennom økte bevilgninger.
- Nei til renteøkning på studielån. Stipendandelen må økes, ikke senkes.
- For alternative eksamensformer: hjemmeeksamener, gruppeeksamener osv.
- Nei til nedlegging av sjukepleierskoler.

FORSKNING

Prioriteringa av forskningsressursene og måten forskninga styres og organiseres på, er i høy grad bestemt av den økonomiske og industrielle utviklinga. Staten og de store industrimonopolene stiller nå nye og sterkere krav til forskninga, både styringa, organiseringa og resultatene. Framfor alt gjelder dette den teknologiske forskninga. Den skal heretter ha som overordna målsetting å styrke industriens konkurranseevne gjennom å øke produktiviteten og senke kostnadene. Dette skal gjennomføres ved å gi industrien og staten en sterkere og mer direkte kontroll og styring over forskninga. På kort sikt skal dette skje ved å legge mer vekt på oppdragsforskning. Dette er å gjøre forskninga til en vare for kjøp og salg. Det er de som har penger som får dekt sine forskningsbehov. Andelen av oppdragsforskning skal økes både ved forskningsinstituttene og ved universitetene og høyskolene. Det at forskere blir ansatt for å utføre et bestemt oppdrag over en kortere tidsperiode, gjør forskerne avhengige av oppdragsgiverne når det gjelder valg av problemstillinger og metode. Muligheten til å fordype seg i, og arbeide med et problem på lang sikt, blir også mindre. Vi risikerer ei tam og tannløs forskning — skreddersydd for å møte kortsiktige behov i stat og næringsliv.

På lengre sikt ønsker staten å gjøre Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsråd til et organ for strategisk

planlegging av den teknisk-industrielle forskninga. NTNf er dominert av de store industrimonopolene.

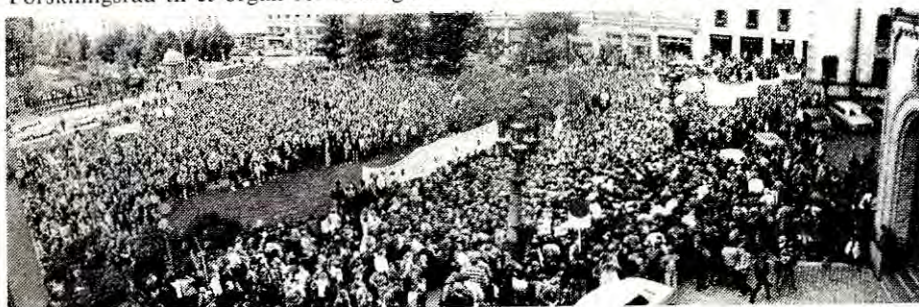
Siden 1977 har bevilgningene til universiteter og høyskoler gått tilbake. De store økonomiske nedskjæringer rammer forskninga særlig hardt. Nedskjæringerne fører til at de ansattes undervisnings- og administrasjonsarbeid øker, og det blir små muligheter til å drive forskning. Dette vil i sin tur også ramme kvaliteten på undervisninga.

Forskninga blir i stadig økende grad ledet vekk fra universitetene og over i næringslivet og private/halvprivate forskningsinstitutter. Dette "undergraver grunnforskninga, og det rammer kritisk forskning særlig hardt. At grunnforskninga svekkes, vil i sin tur ramme den anvendte forskninga, og føre til en allmenn nivåsenkning.

Vi vil slåss imot at store deler av forskninga og den høgere utdanninga får en så snever målsetting som å «styrke industriens konkurranseevne». Vi går inn for at forskninga skal ta sikte på å tilfredsstille interessene og behova til de breie lag av folket i Norge og verden for øvrig. Vi går mot at mer og mer av forskninga skal skje i form av oppdragsforskning, og vi vil kjempe mot at universiteter og høyskoler undergraves som forskningsinstitusjoner. Vi vil slåss for trygge arbeidsplasser på forskningssektoren, mot løsarbeidssystemet.

Virksomheten i Nordsjøen krever at vi sjøl bygger opp den ekspertisen og kunnskapen oljeutvinninga krever. Men vi kan ikke godta at dette skjer slik at ressurser og folk blir trukket fra andre fagområder. Vi går mot at oljeselskapene i praksis får kontrollen over både styringa og innholdet i oljeforskninga. Staten må drive forskninga i tilknytning til oljeutvinninga, og vi vil arbeide mot at denne forskninga bare drives etter snevre profittsyn.

Vi vil arbeide for at det stilles forskningsmidler til rådighet for at fagforeninger kan få utført oppdrag og nytte godt av forskningsressurser. AKP(m-l) vil også arbeide for at forskningsresultater gjøres lettere tilgjengelige for folk utafor de vitenskapelige miljøene.

Studentdemonstrasjon mot statsbudsjettet.

Mot rasering av landbruket

Kapitalismens sløsing med ressurser gjør at mat er ei mangelvare i verda. Over 1/2 milliard mennesker lever under sultegrensa og tallet stiger hvert år.

Norsk landbrukspolitikk er i klar motstrid til resolusjonen fra Verdens Matvarekonferanse og fra FN om å øke sjølforsyninga av matvarer i *alle* land, og minke bruken av menneskemat til kjøttfôr. Norge er derfor medansvarlig for sulten i den tredje verden. Landbrukspolitikken gjør at Norge har ei sjølforsyning av jordbruksvarer på bare ca. 40 prosent, trass i at natur, klima og teknikk ligger til rette for at 75-80 prosent av maten blir produsert her i landet.

Norsk landbruk er basert på fri tilgang til kraftfôr, importert stråfôr, drivstoff, gjødsel, antibiotika, redskaper og redskapsdeler. Sammen med den lave egenproduksjonen og regional spesialisering gjør dette landbruket svært sårbart. Ved kriser og krig vil det bli matmangel og sult.

Med dagens landbrukspolitikk blir 3500-4000 bønder årlig pressa ut av næringa. Raseringa av landbruket går mest ut over de relativt små brukerne, som er den største gruppa i norsk landbruk, men den rammer mellombøndene også.

I begynnelsen av 80-åra er det en viss overproduksjon av kjøtt, melk og egg. Overskuddet er ikke større enn at svikt i en eller flere av produksjonsfaktorene på kort tid vil føre til underskudd i stedet. Staten kan lett regulere produksjonen og om dirigere til produksjon som mangler eller står svakt. I stedet bruker staten overskuddet til å splitte bøndene og med det få saneringa av næringa til å skyte fart.

AKP(m-l) vil kjempe for en landbrukspolitikk i samsvar med globale matforsyningsinteresser, en landbrukspolitikk som gjør Norge som helhet og hver enkelt landsdel så sjølforsynt med matvarer som mulig, og en landbrukspolitikk som sikrer bosetting i distriktene og gir bøndene trygge arbeids- og livsvilkår. I landbrukspolitikken prioriterer AKP(m-l) småbrukerne, som er arbeiderklassens nærmeste allierte i kampen for et sosialistisk Norge. AKP(m-l) vil overbevise bøndene om at framtida deres er knytta til arbeiderklassens kamp, og vi vil avvise den bondehetsen som ikke minst arbeideraristokratiet planter i arbeiderklassen.

Vi kjemper for at avgangen fra landbruket må stoppes. Syssesettinga i næringa må i stedet økes, særlig i utkantbygdene. Dette må skje med støtte til gjenreising og modernisering av nedlagte

bruk og mangedobling av tallet på bureisingsbruk. § 53 i jordloven om rett til å pålegge drift eller ekspropriere vanheveda jord må tas i bruk. Krava til bo- og driveplikt i odelsoven må opprettholdes. Staten må ekspropriere storeiendommer i jord- og skogbruk og dele ut jord til landarbeidere der og til bureisere, gi småbrukere tilleggsjord og gjøre eiendommer til bygdeallmenninger.

Med økt dyrkingstilskot og prioritering av dyrking på småbruk må grasproduksjonen økes, spesielt i utkantbygder. Dyrkinga av matkorn må økes kraftig, og området for dyrking av korn må utvides så mye som råd. Korn kan dyrkes både i fjellbygder, på Vestlandet og i Nord-Norge. Svakstilte produksjoner som frukt- og grønnsakproduksjonen må styrkes, og nye produksjoner som sukkerdyrking må bli fremma.

Utfra beredskap og sjølforsyning er det spesiell viktig å stimulere produksjoner basert på beite og lokale ressurser, som kjøtt og melkeproduksjon av småfe. Forsknings-, forsøks-, rettleiings- og undervisningsarbeid i landbruket må ta sikte på å utvide grensene for landbruksproduksjonen i Norge.

Produksjonsmålsettinga må være 80 prosent sjølforsyning av landbruksvarer i Norge og en stor grad av regional sjølforsyning.

I dag ligger gjennomsnittsinntekta i landbruket ca. 15 000 kroner under gjennomsnitts industriarbeiderlønn. Samtidig dekker dette tallet over store klasseforskjeller mellom rikbønder på den ene sida og småbrukere på den andre.

AKP(m-l) krever at løftet fra Stortinget til bøndene i 1975 om at gjennomsnittsinntekta deres skulle opp på gjennomsnittlig industriarbeiderlønn realiseres, og på en slik måte at det først og fremst er småbøndene som drar fordel av det. Små bruk må støttes spesielt med kvantumsavgrensa prisøkning på produkter og med tilskottsordninger. Effektivitetsnormene i landbruket må bringes i samsvar med reell arbeidsinnsats i næringa, og i tillegg endres slik at time-tallet bakom hvert årsverk svarer til 6 timers arbeidsdag i industrien og at et familiebruk kan gi 2 hele arbeidsplasser og ikke 1,6 som nå. For å bedre arbeidsmiljø og sikkerhet må staten støtte modernisering av nedslitt og umoderne produksjonsutstyr på mindre bruk og kjøp av firehjulsdrevne traktorer på brattlendte bruk. Staten må øke støtten til maskin- og produksjonssamarbeid mellom bønder. Landbruksbanken må få mer midler til utlån og lånevilkåra gjøres lettere.

Kvinnelige bønder må få yrkesstatus, inntekt og skattenivå på linje med mannlige. Avløserordninga må bygges ut gjennom avløserlag, slik at alle bønder får reelt høve til ferie og fritid som andre arbeidsfolk.

Vi krever at godseierskogen eksproprieres. Vi krever fastlønn i skogbruket.

— Øk rammene for statens landbruksbank. Prioriter de mindre bruka og kombinasjonsbruka. Minst 3000 driftsbygninger må rustes opp hvert år.

— Øk rammene for nydyrkingstilskuddet. Prioriter nydyrking og tilleggsjord for de mindre bruka. Den vedtatte målsettinga om å øke jordbruksarealet til 10 mill. da innen 1990, må oppfylles.

— Inntektsmålsettinga fra St.mld. 14 (1976/77) må stå fast. Samme inntekt

pr. årsverk på små og store bruk og i alle distrikter.

— Innfør en øvre grense for samla produksjonstillegg pr. bruk. Innfør konsesjonsplikt for all jordbruksproduksjon på bruk som er større enn familiebruket.

— Nei til alle reduksjoner av inntektsoverføringene til deltidsjordbruket.

— Sett i verk tiltak som dirigerer produksjonen av egg og svinekjøtt til bruk med begrensa naturgitt produksjonsgrunnlag.

— Styrk sauehaldet på småbruka. Gjennfør forbrukersubsidiene på mørke kjøttslag.

— Revider topprisordninga på mjølk slik at de mindre bruka og utbyggingsbruka styrker seg. Innfør frikvote på 40 000 liter.

KAPITTEL 12

Fiskeripolitikk

Flere viktige fiskeslag trues nå av utrydding. Dette er det største problemet i norsk fiskerinæring i dag. Hovedårsaken er et utstrakt rovfiske. På slutten av 60-tallet tok norske ringnotsnurpere knekken på den atlanto-skandiske silda, og på slutten av 70-tallet har norske og utenlandske, særlig sovjetiske, trålere langt på vei gjort det samme med den norsk-arktiske torsken. Seistammen er også sterkt redusert de siste åra.

Dette rovfisket er typisk for kapitalistisk rovdrift på naturressursene, og myndighetene har latt det fortsette på tross av advarsler fra havforskere og fiskere. Regjeringas politikk har vært styrt av fiskerimonopolenes profittbegjær og unnfalleshhet overfor Sovjet. Internasjonal havrett gir Norge full rett til nødvendige reguleringer innafor den økonomiske sona på 200 nautiske mil. De reguleringer regjeringa har vedtatt til nå er langt fra tilfredsstillende.

Oppbygginga av kystvakta de siste åra har gitt økte muligheter for reell overvåking av strenge reguleringer på de store havområdene Norge disponerer. Vi krever derfor at regjeringa tar disse mulighetene i bruk og iverksetter strenge reguleringer både langs fastlands-Norge og ved Jan Mayen og Svalbard. Kystvakta må få dobbelt mannskap, slik at kapasiteten kan utnyttes fullt ut.

Strenge reguleringer av fisket må til fordi:

— Fiskeressursene utafor kysten er en del av en global matressurs som det er viktig å utnytte på en forsvarlig måte.

— Disse ressursene er helt avgjørende for bosettinga langs kysten, spesielt Nord-Norge.

Torskefiskeriene

AKP(m-l) går inn for ei gjenoppbygging av torskefiskeriene vesentlig gjennom ei regulering av fangstredskapene, dvs. å legge beskatninga på den store, kjønnsmodne fisken. For å fjerne beskatninga på småfisk må all maskeredskap fungere selektivt, maskevidden i trål må straks økes til 155 mm, også i vernesona rundt Svalbard. Regjeringa må stille krav om at Sovjet også utvider maskevidden tilsvarende.

AKP(m-l) går inn for at fabrikk- og saltfisktrålerne må fratas enhver kvote på torsk. Ferskfisk- og frysetrålerne må på lengre sikt nedbygges helt og den havgående flåten i torskefiskeriene må erstattes av autoline. Som et ledd i nedbygginga av trålfisket etter torsk må alle utenlandske trålere utafor 50-milsgrensa, norske trålere må utafor 12-milsgrensa hele året. De trålfrie sonene må utvides i omfang, og de trålfrie periodene økes. Der det er mye småfisk må alt trålfiske forbys.

Den delen av kystfiskeflåten som har konsesjon på annet fiske, gis fartøyskvoter i torskefiske. Den øvrige kystflåten fisker uten andre enn redskapsreguleringer.

Det er to grunner til at AKP(m-l) avviser tidsbestemte reguleringer som generell reguleringsmetode.

— De fører til økning av redskapsmeng-

den og dermed ytterligere slit på fiskerne.

— De fungerer ikke selektivt og reduserer heller ikke opptatt kvantum.

Reguleringer i norsk sone for å bygge opp torskefisket er til liten nytte hvis Sovjet fortsetter fisket etter småtorsk i sin del av Barentshavet. Det er derfor nødvendig å reise en internasjonal opinion for å presse Sovjet på dette området. Et mulig virkemiddel er å stenge Sovjet ute fra andre lands fiskebanker, slik Norge også kan gjøre.

Andre fiskerier

AKP(m-l) krever at ringnotfisket etter makrell og lodde fortsatt må begrenses av strenge reguleringer. Sommerloddefisket må reguleres slik at tilstrekkelig gytebestand for påfølgende gyting sikres. Derksom det er nødvendig for å sikre gytebestanden må sommerloddefisket forbys. Seifisket må kvotereguleres og minstemålet heves. Rekefisket må reguleres også ved stans i tråling på djup over 150 meter. Snurpenotfisket etter sild må forbys.

Fiskernes krav

Ressurskrisa og økte omkostninger, spesielt drivstoffutgifter, har gjort at det innafor alle fiskeriene har vært ei kraftig reallønssenkning. Dette har skjedd samtidig som intensiteten i drifta, først og fremst for kystfiskerne, har økt. Både økonomisk og fysisk har fiskerne merka forverringene. AKP(m-l) støtter kravene de aktive fiskerne har reist om kompensasjon for økte utgifter og for mindre oppfiska kvantum.

Kravene gjelder både økning i de statlige overføringene og prisøkning på fisk fra fiskerne. Mange fiskebedrifter har store overskudd blant annet på grunn av den lave råvareprisen. AKP(m-l) støtter kravet om at Statens Fiskarbank må gis større utlånsrammer og billigere lån. Vi støtter også kravet fra fiskerne om bedre sikkerhet ombord, bedre sosiale forhold og krav om velferdstiltak i fiskeværene. Minstelotten må heves, ferieordninga utbygges og det må betales arbeidsløse-trygd ved landligge som følger av reguleringer. Arbeidsmiljøloven må gjelde også for fiskerne, med de nødvendige unntak fra arbeidstidsbestemmelsene. Sikkerhetsopplæring for fiskere må bli obligatorisk.

Fiskeindustri og bosetting

Ressurskrisa har ført til trusler om nedlegging og massearbeidsløshet innafor fiskeindustrien. Pessimismen i næringa har gjort det lettere for staten og monopolkapitalen å rydde vei for oljeboring på viktige fiskefelt. Leiteboringa i nord er tvunget fram utfra hensynet til maksimalprofitten, og uten omsyn til livet i havet og sikkerheten for øvrig. De skadene som denne forserte utviklinga fører til for fiskeriene og for fiskerne, må det kreves store økonomiske erstatninger for.

Krisa i fiskeriene fører til sentralisering av fiskeindustrien til noen få store anlegg. Vi vil delta i kampen mot denne sentraliseringa. Nei til eksport av halvfabrikata og rundfrossen fisk. I dag føres store deler av råstoffet ut av Nord-Norge for å foredles. Akkurat som på andre områder gjør det landsdelen til råvareprodusent for resten av landet. Foredling må skje der fisken føres i land.

For å bedre både matforsyning og for å skape flere arbeidsplasser må langt større deler av fisken som føres i land brukes til menneskemat. Det gjelder viktige fiskeslag som makrell, lodde og kolmule. Også akkar er godt egnet til menneskemat.

Fiskeriforskninga må gis langt større ressurser. Det gjelder forskning for å lære mer om fiskens vandring i havet, gyting osv. og uutnytta fiskeslag, forskning for å trygge fiskeflåten, bedre arbeidsvilkår for fiskerne og forskning for en bedre utnytting av råstoffet.

AKP(m-l) går imot at fiskeråstoffet skal konsentreres om noen få store anlegg på land. I sentra må fryse- og filetproduksjonen ikke utvides, men det bør gis anledning til oppbygging av slik produksjon på steder der flere mottaksanlegg kan gå sammen om det. Dette vil gi ytterdistriktene flere bein å stå på og minske avhengigheten av det variable salt- og tørrfiskmarkedet.

Partiet går inn for ei sentralisering av eksporten for å minske spekulasjonen i markedet.

Inntil trålerflåten er nedbygd må den underlegges full dirigeringsplikt, og føring av fisk må gis bedre vilkår.

Natur og miljø

Kapitalismen må sette jakta på maksimalprofitt foran alt annet. Det er ikke produktene eller samfunnets behov som er målet, men profittmaksimering. Derfor må kapitalisme med lovmessig nødvendighet føre til rovdrift på natur og ressurser. I vår tid er produktivkreftene blitt så omfattende og samfunnsmessige at konsekvensene av å bruke dem i profittens interesse blir desto større. Det internasjonale kapitalistiske systemet fører til en global rovdrift på naturen. Verdens skoger forsvinner i stort tempo, mens ørknene vokser for hvert år. Den samme rovdrifta fører til ødelegging av verdens drikkevannsreserver, og til at vassdrag og verdenshavene brukes som en kloakk for giftstoffer og industriavfall. Fra et kapitalistisk synspunkt er dette god økonomi, men for menneskeheten vil det føre til stadig større kriser og økologiske katastrofer. Den kapitalistiske rovdrafta på natur og miljø er et ekstremt uttrykk for kapitalismens vesen. Så lenge kapitalismen får fortsette å eksistere, vil problemene bare tårne seg opp. Sjøl beskjedne vernetiltak møter motstand fra kapitalen, fordi de strir mot kortsiktige profittinteresser. Derfor blir det stadig mer klart at løsninga på disse alvorlige problemene ligger i å avskaffe det kapitalistiske systemet og skape en sosialistisk planholdning, ikke bare i ett land, men i verdensmålestokk.

Kamp for miljøvern, kamp mot forurensing, kamp for sjølberging og økonomisering med naturressursene er både en kamp for det arbeidende folkets interesser i Norge, og det er samtidig internasjonal solidaritet. Til nå har det særlig vært den fattigste delen av verden som har måttet bære de tyngste byrdene av den kapitalistiske rovdraften.

I dag er det ikke folkets behov som avgjør hvordan ressursene i Norge forvaltes. Dyrkbar jord ødelegges, på tross av at jorda er en knapphetsressurs både i Norge og internasjonalt. Store industri-monopoler får drive miljøødelegging på grunnlag av kortsiktige profittinteresser. De skadene som blir skapt på denne må-

ten vil merkes i generasjoner framover. Det har i de seinere åra vokst opp en protestbevegelse mot slik rovdraft. Sjøl om denne bevegelsen er prega av ulike ideologiske retninger, så er sjølve grunntrekket i bevegelsen retta mot kapitalismen som system og for planlagt og langsiktig ressursbruk, slik det bare er mulig å få til hvis markedsøkonomien avskaffes.

Norge har rikelige energiresurser. Svært få land har så allsidige og billige energikilder. Det er derfor ingen grunn til å bøye seg for energimonopolenes krav om stadig større tempo i energiutbygginga. For dem teller ikke bruksverdien av friluftsområder eller reinbeiter, men bare den mulige bytteverdien av krafta på markedet. Det er derfor progressivt og riktig å kjempe mot ei ytterligere rasering av vassdraga. Industrien må tvinges til energiøkonomisering, utvikling av alternative energikilder, opprustning av det gamle kraft- og ledningsnettet.

- Verneplan for de gjenværende vassdraga i Norge.
- Samenes nasjonale sjølråderett over ressursene i de samiske områdene må respekteres. Alta-Kautokeinoubygginga er en forbrytelse.
- Krav om energiøkonomisering inn i konsesjonsvilkåra til storindustrien.
- Statlig støtte til forskning og utvikling av nye energikilder.

Et resultat av økologisk rovdraft i vårt århundre er en stadig raskere utrydding av dyre- og plantearter. Dette kan få uante konsekvenser på lang sikt. Kampen for å verne utsatte dyre- og plantearter er derfor ikke bare en særinteresse for zoologer og botanikere, men er av langsiktig strategisk interesse. Derfor må faginstanser på disse områdene være sentrale høringsinstanser ved konsesjonsbehandling av utbyggingssaker.

Fortsatt er det store områder i Norge som er privateiendommen til et lite antall godseiere. Derfor:

- Avskaff godseierveldet, eksproprier alle utmarkseiendommene deres og gjør dem om til stats- eller kommuneallmenning.

Svalbard, Jan Mayen. Norske besittelser i Antarktis og Sørishavet

AKP(m-l)s standpunkt er at Svalbard og Jan Mayen er rettmessige deler av Norge, mens det ikke finnes noen norsk rett til besittelser i Antarktis og Sørishavet. Begrunnelsen for dette standpunktet har partiet gitt i prinsippprogram og uttalelser.

I Arktis og Nordishavet er partiets krav at Norge med fasthet må håndheve suvereniteten over norsk territorium.

De norske besittelser på den sørlige halvkule må avvikles. Dette gjelder Bouvetøya og Peter I's øy i Sørishavet og Dronning Mauds land på Antarktis-kontinentet. Spørsmålene knyttet til de framtidige rettighetene, vitenskapelig utforskning og utnytting av naturressursene i området må avgjøres av en konferanse i FNs regi.

Svalbard

På Svalbard er det i dag Sovjetunionens aggressive og ekspansjonistiske politikk som er den største trusselen mot norsk råderett og suverenitet. Svalbard må fullt ut integreres i det norske samfunnet.

AKP(m-l) reiser bl.a. disse kravene:

- Den sovjetiske helikopterbasen på Kapp Heer på Svalbard må fjernes.
- Norske myndigheter må straks iverksette en fullstendig undersøkelse av samtlige sovjetiske installasjoner på øygruppa.
- Norge må begynne arbeidet for å avvikle den imperialistiske Svalbard-traktaten som gir fremmede makter anledning til fritt å etablere seg på øygruppa og unytte naturressursene der.
- I tråd med dette arbeidet må norske myndigheter legge opp en plan for å fjerne utenlandsk virksomhet og oppheve utenlandsk kontroll over norsk territorium ved å inndra utenlandske monopolars utmål. Mineralundersøkelsene deres stoppes snarest. Planen må inkludere nedlegging av de sovjetiske gruvesamfunnene innen en bestemt tidsfrist, for eksempel 1990.
- Norge må i dag håndheve Svalbard-traktatens bestemmelser og sikre at

Sovjet følger norske lover på Svalbard.

- Respekt for vernesonen på 200 nautiske mil rundt Svalbard må drives igjennom med de maktmidler Norge har til rådighet, på lik linje med hva som skjer i øvrig norsk farvann. Særlig viktig er det at Norge arbeider i internasjonale fora for å få supermaktene Sovjet og USA til å godkjenne sonen. Vi går inn for at vernesonen etableres som økonomisk sone og også gjelder virksomhet på kontinentalsokkelen.
- Planen for full drift i Svea-gruva iverksettes snarest, med nødvendige bevilgninger over statsbudsjettet.
- Svalbard må få status som norsk fylke. Nåværende og framtidige gruvesamfunn må få lokalt sjølstyre som kommuner, men alminnelig folkevalgt representasjon.
- Unntakslovene og -reglene for Svalbard opheves.
- Virksomheten som Store Norske Spitsbergen Kullkompani i dag driver i Longyearbyen, og som i andre deler av landet ville vært kommunalt ansvar, overtas straks av staten. På sikt blir den en kommunal oppgave.

Jan Mayen

Når det gjelder Jan Mayen er beskyttelsen av ressursene i havet rundt øya viktigst.

- Norge må forsvare en 200 miles økonomisk sone rundt øya. Av hensyn til Islands vitale fiskeriinteresser er det riktig å fravike dette prinsippet i det området der Islands sone faller sammen med den norske.
- Norge må anerkjenne Grønlands rettigheter i dette havområdet og innlede forhandlinger som kan sikre en gjen-sidig tilfredsstillende løsning.
- Norge må legge stor vekt på å samarbeide med Island for å stoppe Sovjets og andre lands rovfiske ved Jan Mayen.

Kamp for samenes rettigheter

Den norske statens politikk i samespørsmålet i dag går ut på å oppløse og undergrave den samiske nasjonens grunnlag for å overleve som nasjon. Den samiske nasjonens eksistens er basert på fire grunnleggende faktorer: de samiske næringene som utgjør basisen for den samiske økonomien, den samiske kulturen, det samiske språket og at store deler av det samiske folket fremdeles har et felles bosettingsområde på det territoriet hvor de en gang var enerådende. AKP(m-l) arbeider for samenes nasjonale og sosiale frigjøring og for å sikre samene nasjonal sjølråderett. Prinsippene for denne kampen er utdypa i partiets samepolitiske prinsippprogram. De krava vi stiller i arbeidsprogrammet er en del av denne kampen og tar sikte på å bygge opp under denne strategien.

I de siste årene har kampen om utbygging av Alta/Kautokeino-vassdraget stått sentralt når det gjelder samenes rettigheter. Sjø om denne kampen reiser naturvernsspørsmål, er den først og fremst et spørsmål om samenes rettigheter. Den store bevegelsen mot utbygginga har bidratt til å øke enheten mellom store deler av den norske og den samiske nasjonen. AKP(m-l) har støtta denne kampen og ser det som ei viktig oppgave å kjempe mot utbygging også i tida framover.

AKP(m-l) vil støtte og fremme følgende krav:

De fire grunnleggende faktorene utgjør en helhet. Språk, kultur, økonomi og territorium står i et *dialektisk* forhold til hverandre. Den samiske nasjonen kan ikke overleve om en av faktorene faller bort. Det er derfor av avgjørende betydning å forsvare den samiske nasjonen mot angrep på alle disse fire områdene, samtidig som alle de fire områdene må styrkes.

Samisk økonomi

For å styrke den samiske økonomien og for å forsvare de samiske områdene mot ytterligere inngrep, vil AKP(m-l) stille følgende krav:

- Stopp rasinga av de samiske områdene — samisk vetorett mot naturinngrep i de samiske kjerneområdene.
- Ingen større naturinngrep i de samiske områdene inntil videre, dvs. inntil det er skjedd en avklaring av de samiske rettigheter. De samiske rettigheter skal avklares av et offentlig utvalg hvor de samiske organisasjonene skal godkjenne utvalgets sammensetning og forslag.
- Ingen innskrenking av reindrifta. Den planlagte nedbygginga av næringa er

uakseptabel. Reindriftssamene må sikres økonomisk gjennom reindriftsavtalen og nytildeling av areal til reindrift.

- Reindriftssamene må sjøl avgjøre utviklinga av reindriften. Områdestyrene må være valgt av reindriftsutøverne.
- Staten er ansvarlig for å bygge rein-gjerder der det er nødvendig for å unngå konflikter mellom reindrift og jordbruk.
- Samisk jordbruk, kombinasjonsbruk og utmarksnæringa må styrkes. Særegne støtteordninger for å bevare et allsidig bruksmønster.
- Fisket i fjordene må sikres. Fiskeresskaper som snurrevad, snurpenot og reketrål må forbyes i fjordene der fiskerne krever det. Låne- og støtteordninger for mindre fiskefartøy. Nei til nedlegging av foredlingsanlegg.
- Samiske råvarer må videreføres i samiske områder. Det må bygges opp nye arbeidsplasser i de samiske områdene.
- Samisk fortrinnsrett ved ansettelser i de samiske kjerneområdene.
- Utviklingsfondet gjøres om til et varig Samefond og trappes opp. Disponering av midlene legges til samene sjøl.
- Utbygginga av nye arbeidsplasser må skje på samenes premisser og være tilpasset det samiske næringslivet for øvrig.
- Utbygging av offentlige kommunikasjoner som buss, fly, båt og teletjenester.
- Mer penger til forskning og produktutvikling i de samiske primærnæringene.

Samisk språk

For å bevare og utvikle det samiske språket vil AKP(m-l) stille følgende krav:

- Det samiske språket må gis samme status som det norske. Det betyr at alle samer har rett til opplæring og utdanning i og på samisk. I alle opprinnelige samiske områder hvor samer utgjør flertallet eller et stort mindretall av befolkninga, må forholda legges til rette slik at samer kan bruke sitt morsmål i alle samfunnsmessige sammenhenger.
- Alle samer må stimuleres til å bruke sitt morsmål. Det må gis støtte til tiltak for å gi opplæring i samisk til alle samer som har behov for det.
- I alle daghjem, barnehager og skoler i de samiske områdene må det være samisktalende personale.
- Alle samer har rett til å få undervis-

ning på skolen i og på samisk på alle skoletrinn. Tilskuddet til å utgi samiske lærebøker må settes så høyt at det dekker behovet.

- Samisk opplæring av norske barn i de samiske kjerneområdene.
- Utdanningsmulighetene for samiske lærekrefter må forbedres. Spesielle opptaks- og stipendordninger for alle samer som søker videregående utdanning.
- Samisk skal være administrasjonsspråk i de områdene hvor samene er i flertall. I alle andre kommuner hvor samisk er en del av dagligspråket skal samisk og norsk være likestilt i administrasjonen. Der det ikke er mulig å oppfylle dette straks, må det opprettes tolkestillinger. Alle offentlig ansatte i de samiske kjerneområdene må få opplæring i samisk.
- Skoletilbudet i de samiske områdene må forbedres og utbygges slik at det gis et variert tilbud til videreutdanning. Desentralisering og utbygging av grendeskoler etter foreldrenes ønsker.
- Samene må få avgjørende innflytelse over samiske barns og ungdoms utdanning. Egen samisk skolelov.

Samisk kultur

For å bevare og utvikle den samiske kulturen vil AKP(m-l) stille følgende krav:

- Det samiske folket må sjøl rå over utviklinga av den samiske kulturen.
- Det må gis så stor økonomisk støtte at samene kan bygge ut en allsidig og uavhengig presse og kringkasting. Egne sendinger på samisk i TV.
- Samisk litteratur, musikk og kunst må stimuleres gjennom særegne støttetiltak. Støtte til samiske kunstnerorganisasjoner. Egne stipendordninger til samiske kunstnere.
- Merkebeskyttelse av Sami douddje (samisk håndverk og kunsthåndverk). Sami douddje må inn i skolen som eget fag for samiske barn. Økonomiske støtteordninger for produksjon og utvikling av Sami duoddje.
- Forbud mot masseproduksjon og kopiering av samiske produkter.
- Nei til billigsalg av samisk kultur som turistattraksjon. Samene må ha kontroll over turismen i de samiske områdene.

Sosiale og politiske rettigheter

For å forsvare og utvide samenes sosiale og politiske rettigheter, vil AKP(m-l) stille følgende krav:

- Nei til diskriminering av det samiske folket. Bekjemp all norsk sjåvinisme overfor samene. Forbindelsen mellom det samiske og det norske folket må baseres på gjensidig respekt og solidaritet.
- Nei til all undertrykking av det samiske folket. Samisk kultur, språk og levesett må respekteres og likestilles med norsk. Samer må ha de samme muligheter og rettigheter i alle samfunnsmessige forhold som nordmenn.
- Helse- og sosialvesenet må bygges ut i de samiske områdene. Helsepersonell i de samiske områdene må kunne beherske samisk. Samene må sjøl overta organiseringa av helse- og sosialvesenet i de samiske kjerneområdene. Nei til Samemisjonens kontroll over helseinstitusjoner.
- Boligtiltaka for Indre Finnmark må utvides både geografisk og økonomisk.
- Full støtte til den kampen de samiske organisasjonene fører for samenes rettigheter. De samiske organisasjonene må anerkjennes som representative organer for det samiske folket. De må få så stor økonomisk støtte de sjøl anser som nødvendig for å kunne drive sin virksomhet.
- AKP(m-l) krever at det ikke gis statlig støtte til organisasjoner som er oppretta for å motarbeide samiske interesser.
- Egen samelov som stadfester samenes status som urbefolkning.
- Det må opprettes et representativt samisk organ, dvs. demokratisk valgt av dem som er innskrevet i et samisk manntall. Alle samer i hele landet har stemmerett. Dette samiske organet (Sameparlamentet) har en form av forvaltningsfunksjon av samiske rettigheter og fondsmidler til samisk næringsdrift og kultur, med forhandlingsrett overfor myndighetene i samiske saker.
- Det samiske folket må sikres faste plasser i Stortinget.
- Staten må gi støtte til det samearbeidet samene driver på nordisk plan.
- Samene må ha en plass i Nordisk Råd.

Mot rasisme og sjåvinisme

Norge er en stat med to nasjoner, den norske og den samiske. Men innvandringa til landet har også ført til danninga av nye, små nasjonale minoriteter. AKP(m-l) går inn for at de nasjonale minoritetenes rettigheter skal slås fast i lovs form.

En særlig viktig oppgave er kampen mot alle former for rasistisk ideologi og undertrykking. Vi støtter og deltar i enhetsarbeid mot rasediskriminering, og krever også at påtalemyndighetene aktivt bruker det eksisterende lovforbudet i straffelovens paragraf 135 A. Fascistiske og rasistiske organisasjoner må forbys.

Opphev innvandringsstoppen

AKP(m-l) er mot innvandringsstoppen, og krever at den oppheves. Helt siden den ble innført i 1975, har unntaksreglene sikret at innvandringa ble regulert etter hudfarge og nasjonalitet. Utenlandske statsborgere må ha fri og lik adgang til å kunne få arbeids- og oppholdstillatelse i Norge. Retten til familiejenforening må trygges.

AKP(m-l) kjemper mot gruppeimport, som bl.a. i Nordsjøen har ført til at utenlandske arbeidere har vært helt rettsløse. Innvandrerne må sikres individuelle rettigheter og kontrakter.

Respekter asylretten

AKP(m-l) går inn for at Norge skal respektere asylretten og krever at regjeringa gir økt adgang til politiske flyktninger. Den statlige rasismen har bl.a. kommet til uttrykk i en rekke utvisningssaker. Studenter fra den 3. verden har gjentatte ganger blitt nektet oppholdstillatelse. Vi krever at politiet fratas enhver rett til å blande seg inn i studiesituasjonen til utenlandske studenter og elever.

Fulle demokratiske rettigheter

AKP(m-l) krever fulle demokratiske rettigheter for innvandrerne, bl.a. at stemmeretten også utvides til å gjelde stortingsvalg og folkeavstemninger.

Staten må øke støtten til innvandrernes aviser, nasjonale organisasjoner, samt til deres religiøse og kulturelle aktiviteter. Deres ulike nasjonale og religiøse høytider må respekteres og fridager i forbindelse med slike høytider må lovfestes. Det offentlige må gi økonomisk støtte til bygginga av et islamsk kultursenter med moské i Oslo.

Mot språklig undertrykking

Innvandrerne som tilhører ulike nasjona-

le minoriteter må ha rett til å bruke, lære og dyrke sitt eget språk i Norge. Deres språkgrupper må offentlig anerkjennes. Innvandrerne må få offentlig informasjon og offentlige skjemaer på sitt eget språk og må kunne føre rettssaker på sitt språk. Det må utbygges en fri, offentlig tolketjeneste.

Innvandrere må få grunnleggende utdanning i sitt eget morsmål som hovedspråk og opp igjennom skolen sikres lærebøker og undervisning på dette.

AKP(m-l) går prinsipielt inn for at innvandrelever skal gå på de samme skole- ne som norske elever og at undervisningstilbudet og lærebøkene skal være likeverdige. Men undervisninga bør foregå i egne klasser etter språkgruppe når dette er nødvendig for å sikre disse elevenes rettigheter.

Vi krever gratis norskundervisning i arbeidstida for innvandrerne. Myndighetene må tilby egne, kostnadsfrie norsk- kurs for hjemmевærende innvandrerkvinner.

Det må også bli programmer på flere språk for innvandrere både i radio og TV.

Likhet i lønns-, arbeids- og boforhold

AKP(m-l) vil også reise kampen mot rasistiske holdninger og hets mot innvandrere på arbeidsplasser og i boligstrøk. Fagforeningene må gå i spissen for at innvandrerne blir organisert, og kjempe mot at de blir utbyttet som ekstra billig arbeidskraft av kapitalen. Likhet i lønns- og arbeidsforhold er også i norske arbeidernes interesse. Vi vil kjempe aktivt mot alle forsøk på å stenge innvandrere ute fra borettslag og leiegårder. Innvandrere må ha fulle trygderettigheter. Det må også være felles arbeidsformidling for norske og utenlandske arbeidere. Utenlandske studenter og elever må få de samme lånemuligheter som norske og få arbeidstillatelse.

Innvandrerkvinnenes rettigheter må trygges slik at verken oppholdstillatelse, arbeidstillatelse eller andre rettigheter berøres av evt. separasjon og skilsmisse.

Respekter sigøynernes levevis

AKP(m-l) arbeider for at den norske staten skal støtte og beskytte sigøynernes rettigheter. Deres levevis og tradisjoner må respekteres. Sigøynernes barn må sikres skoleundervisning etter retningslinjer som ikke rykker dem ut av deres eget miljø.

Internasjonal solidaritet

Kampen mot de to supermaktene

Det imperialistiske verdenssystemet er i dag hovedårsaken til undertrykking, underutvikling og krig. De anti-imperialistiske kampene som føres av undertrykte folk og nasjoner over hele verden, retta mot supermaktene i første rekke, men også mot all annen imperialisme, er viktige krefter i kampen for å knuse imperialismen en gang for alle. Vi ser den anti-imperialistiske frigjøringskampen som en del av den internasjonale kampen for den sosialistiske verdensrevolusjonen med kommunismen som mål.

I tida etter den 2. verdenskrigen har USA vært den dominerende imperialistmakt, med store økonomiske interesser over hele verden. Siden nederlaget i Vietnam i 1975 blir det stadig tydeligere at *USA-imperialismen er i tilbakegang*. I dag kjemper USA for å holde på sine bastioner. I svært liten grad kan de erobre nye.

I dag trer Sovjet fram som den mest aggressive og ekspansive imperialistiske supermakta. Stadig legger Sovjet under seg nye landområder. Over hele verden øker Sovjet sine militære, politiske og økonomiske interesser. Sovjets mål er å fravriste USA interessesfærer, og om nødvendig er de villige til å gå til krig for dette målet.

Kampen om maksimalprofitten og den ujamne utviklinga mellom de imperialistiske landa har ført til ei intens rivalisering mellom de to imperialistiske supermaktene. Denne rivaliseringa er grunnlaget for den økende krigsfaren. I dag er det Sovjet som er den mest aggressive av de to og som derfor utgjør den viktigste årsaken til krig.

Rivaliseringa mellom supermaktene står i dag spesielt skarpt i den 3. verden hvor hele folkegrupper trues med utryddelse og store landområder legges øde. *Den hardeste kampen mot imperialismens herjinger finner vi også i den 3. verden, hvor væpna frigjøringskamp blusser opp på stadig nye steder.* De viktigste kampene i dag føres mot den mest aggressive supermakta Sovjet, i Afghanistan, Eritrea og Kampuchea. Spesielt i Latin-Amerika slåss folket mot USA-imperialismen, som i El Salvador og Guatemala. I Øst-Europa vokser kampen mot Sovjets jerngrep. Spesielt i Polen gjennom Solidaritet har kampen for nasjonal sjølråderett fått et veldig oppsving. Kampen for demokratiske rettigheter, inklusive fagforeningsrettigheter mot Sovjets fascistiske undertrykking har gått kraftig

fram. De indre motsigelsene i Sovjet og de Sovjetdominerte landa vil nødvendigvis skjerpe seg og motstandskampen vil vokse. *Solidaritet med disse frigjøringskampene og demokratiske bevegelsene må i dag være en hovedoppgave for all internasjonal solidaritet.*

Kamp mot sionistisk aggresjon, støtt PLO. Staten Israel driver en kolonialistisk og ekspansjonistisk politikk. Den tar sikte på en systematisk likvidering av det palestinske folket, og fungerer som et bruhode for imperialismen i Midt-Østen. Vi tar avstand fra staten Israel og støtter det palestinske folkets kamp for en fri og uavhengig demokratisk palestinsk stat. Vi krever at norske myndigheter anerkjenner PLO som den eneste representanten for det palestinske folket og at de bryter forbindelsene med Israel.

- Sovjet ut av Afghanistan. Støtt motstandskampen.
- Bekjemp Israels aggresjon. Støtt PLO.
- Vietnam ut av Kampuchea. Støtt Demokratisk Kampuchea.
- Sovjet, henda vekk fra Polen. Støtt Solidaritet.
- Sovjet ut av Tsjekkoslovakia. Støtt Charta 77.
- For et fritt Eritrea. Støtt frigjøringskampen.
- USA, henda vekk fra Latin-Amerika. Støtt frigjøringskampen.
- Støtt frigjøringsbevegelsen FMLN i El Salvador.

Annen imperialisme

Utenom de to supermaktene driver også mindre imperialistiske land internasjonal utbytting og undertrykking, f.eks. Storbritannia og Frankrike, men også Norge er med på denne undertrykkinga. Som konsekvent anti-imperialistisk parti vil AKP(m-l) slåss mot all imperialisme, også norsk imperialisme. Som et lite imperialistland driver Norge sin utbytting under større imperialismakters beskyttelse. Norge driver også slik utbytting gjennom å være ett av de få landa som har monopol på internasjonal skipsfart. Norge har utmerka seg som ett av de landa som aller sterkest har kjempa for å bevare dette monopolet mot de rettfærdige krava som den tredje verden stiller.

Kampen mot undertrykkinga av den samiske nasjonen og mot all norsk kulturimperialisme, inklusive misjonen, er endel av denne kampen. De delene av norsk utviklingshjelp som støtter opp under en slik politikk, vil vi bekjempe.

Som et lite land i den annen verden er

Norge også sjøl offer for imperialistisk utbytting og press.

Utbyttinga av den tredje verden

Den imperialistiske utbyttinga av den tredje verden har skapt en uhyggelig fattigdom. Hundrevis av millioner mennesker lever på randen av sultedøden, nettopp på grunn av dette systemet. For å sikre rikdommen til et fåtall av verdens nasjoner, holdes flertallet nede i en kunstig underutvikling. Råvarene deres kontrolleres av internasjonale monopoler. Prisene de får på produktene sine holdes nede, mens det de må betale for industrivarer øker. På denne måten er et stort antall land i den tredje verden i virkeligheten konkurs. Denne kløfta mellom de rike og fattige landa vil bare øke så lenge imperialismen får fortsette som system. Først når den avskaffes kan det for alvor være snakk om ei allsidig utvikling for verdens flertall.

Men kampen står allerede i dag. Den tredje verden har stilt kravet om en ny økonomisk verdensorden. Dette er et rettferdig krav, som vi støtter. Det er retta mot de rike industrilandas privilegier og er derfor en del av den verdensomspennende kampen mot imperialismen.

Store deler av den utviklingshjelpen som Norge og andre rike land har gitt har vært støtte til de rikeste klassene i u-landa eller direkte støtte til f.eks. norske bedrifters kapitaleksport. Denne slags u-hjelp må forkastes og erstattes av virkelig hjelp på premissene til folkene i den tredje verden.

Norsk u-hjelp må ikke gis til land i den tredje verden som deltar i imperialistisk aggresjon, slik som Vietnam og Cuba. Vi krever at den norske regjeringa støtter u-landas krav i FN og andre internasjonale fora, og går inn for at Norge skal utvikle økt økonomisk, politisk og kulturelt samkvem med Kina og andre land i den 3. verden.

— Styrk vennskapet med Folkerepublikken Kina.

— Styrk vennskapet med Zimbabwe.

Vi krever økt norsk innsats overfor verdens stadig større antall flyktninger. Skal dette arbeidet ha noen varige virkninger må Norge bruke politiske og økonomiske pressmidler mot stater og spesielt supermaktene som forårsaker denne eksplosive utviklinga. Norge må gå i spissen internasjonalt for å styrke opinionen mot imperialistisk aggresjon for forsvar av den nasjonale sjølråderetten.

AKP(m-l) støtter urbefolkningenes kamp for politisk, økonomisk og kulturell frigjøring. Vi støtter også nasjonale minoriteters kamp mot diskriminering og undertrykking.

Nasjonale motsetninger i den 3. verden

er forårsaket av kolonialismen og imperialismens herjinger. *AKP(m-l) støtter enhver nasjons rett til løsrivelse*, dvs. å danne en egen nasjonal stat. Dette betyr ikke at vi nødvendigvis går inn for løsrivelse. I mange tilfeller vil sånne motsetninger kunne løses best gjennom autonomi innafor en eksisterende statsdannelse. Imperialismen har alltid spilt på nasjonale motsetninger for å splitte sine motstandere. I dag spekulerer spesielt sosialimperialismen i dette, under dekke av å framstille seg som de undertrykte «venn» og frigjøringsbevegelsenes «venn». Dette må avsløres.

Kamp mot fascismen

Kampen mot fascistisk undertrykking er over store deler av verden en viktig del av kampen mot imperialismen, for frihet og sosial rettferdighet. I Øst-Europa og Sovjet er denne kampen et slag mot det sovjetiske tyrraniet. I Latin-Amerika og Tyrkia føres kampen mot USA-støtta fascistter. Alle disse kampene har AKP(m-l)s støtte.

Solidaritetsarbeid

AKP(m-l) ser det som en stor oppgave å utvikle den internasjonale fagforenings-solidariteten og gjensidige støtten mellom kjempende arbeidere i alle land. Fagbevegelsen må drive et aktivt internasjonalt arbeid, støtte frigjøringsbevegelser, solidariser seg med streiker i andre land og støtte demokratiske bevegelser mot nasjonal undertrykking og fascisme. Ved siden av materiell og politisk støtte må fagbevegelsen ta i bruk boikott og blokadereaksjoner som kampvåpen.

Internasjonalt solidaritetsarbeid er fredsarbeid. Gjennom å støtte kampen mot imperialismen, og spesielt kampen mot den mest aggressive supermakta, kan vi avsløre imperialismens sanne ansikt for stadig flere, og gjennom det motvirke nye sovjetiske framstøt. Samtidig hjelper vi til med å grave imperialismens grav, en forutsetning for å utrydde årsakene til krig.

I dag er det spesielt viktig å legge vekt på solidariteten med den afghanske geriljaen og å øke støtten til Solidaritet i Polen. Slik støtte er i dag svært effektivt for å motvirke videre sovjetisk ekspansjon — mot oljekildene ved Gulfen såvel som mot Vest-Europa. Aktiv støtte til de kjempende folkene i Afghanistan og Polen er virkelig fredsarbeid.

Det internasjonale solidaritetsarbeidet kan skje gjennom frontorganisasjoner, aksjonsenheter, breie opprop osv. AKP(m-l) må gå i spissen for å bygge opp støtten til frigjøringskamper og demokratiske bevegelser i kamp mot imperialismen. Vi ser det som viktig at det ut-

vikles et aktivt grunnplan og et utadvendt massearbeid. *Spesielt viktig er det å mobilisere fagbevegelsen og de store ungdomsgruppene i arbeidet.*

I tillegg vil AKP(m-l) legge vekt på:

- Las Malvinas til Argentina. Storbritannia ut.
- Støtt FPolarisario.
- For et fritt Øst-Timor.
- Støtt FRETILIN.
- For et fritt Irland. Støtt IRA.
- Støtt kampen for et fritt Azania og Namibia. Bekjemp apartheid.
- Støtt frigjøringskampene i Burma, Fi-

lippinene, Malaya, Thailand og Nord-Kalimantan.

- Støtt kampen for et uavhengig Kalladlit-nunat (Grønland). Bekjemp dansk koloniherrredømme.
- Støtt kampen for uavhengighet for Færøyene.
- For en fredelig gjenforening av Korea.
- Støtt et uavhengig Nicaragua
- Lovforbud mot alt økonomisk samkvem med Sør-Afrika.
- Bryt med vennskapssambandet Norge-Sovjet.

KAPITTEL 18

Forsvarspolitik

Rivaliseringa mellom supermaktene om verdensherredømme blir skarpere og øker faren for en ny verdenskrig. Grunnlaget for en ny storkrig er Sovjets behov for å fortrenge USA som ledende stormakt. Begge de to supermaktene kamuflerer krigsforberedelsene med freds- og nedrustningspropaganda. Spesielt har Sovjet utnytta krigsfrykten til ensidig å dreie opinionen mot USA, på tross av at Sovjet sjøl er verdens sterkeste militærmakt.

Sovjet er også den største trusselen mot norsk sjølråderett og den sannsynlige okkupasjonsmakta i en storkrig. I dag har Sovjet militærbaser på norsk jord på Svalbard og har tilrana seg norske deler av Barentshavet.

For AKP(m-l) er det en viktig politisk kamp å styrke den militære evnen til å forsvare sjølråderetten. Det er også et avgjørende spørsmål for Norges evne og mulighet til å fortsette å eksistere som en sjølstendig nasjon.

Nei til knefall og kapitulasjonisme

Den rådende linja i den norske overklassen etter krigen har vært å underordne seg USA-imperialismen. Etter som Sovjet har vokst fram til ei stadig sterkere supermakt har det vokst fram en tilsvarende tendens til å ville underordne seg Sovjet. Anførerne for den linja er sjølsagt NKP-ledelsen. Men fordi de økonomiske og politiske motsigelsene mellom USA og Europa skjerpes, så har denne linja også økende tilslutning i sosialdemokratiet og deler av det tradisjonelle borgerskapet.

Supermaktene prøver å terrorisere små land og nasjoner til passivitet ved å vise til atomtrusselen. Vi avviser en slik utpresningstaktikk. Vi avviser også passifismen, som vil undergrave folkenes evne til å forsvare seg mot aggresjon.

I Vest-Europa finnes det en tendens til

å ville ofre interessene til undertrykte folk i andre deler av verden for å sikre seg «fred» i Europa. En slik europeisk sjåvinisme avviser vi på det kraftigste. Den betyr forræderi mot den viktigste krafta mot imperialismen, nemlig den tredje verden, og den vil derfor også undergrave kampen mot imperialismen i Europa.

AKP(m-l) vil styrke forsvarsevnen. Dette betyr blant annet å avvise kapitulasjonismen og å popularisere erfaringene fra folkekrigen i den tredje verden som viser at det er mulig å bekjempe ei supermakt. Å styrke forsvarsevnen betyr også å sørge for at norske forsvarsplaner ikke er underlagt ei supermakt, slik de er i dag, og kjempe for at det nødvendige forsvarsmateriellet finnes.

Vi vil kjempe for en breiest mulig patriotisk allianse i tilfelle krig, en allianse av alle klasser, sosiale og politiske grupper som har det felles at de ønsker å kjempe mot invasjon og supermaktskontroll. I en slik allianse er det vårt syn at arbeiderklassen må utgjøre den helt sentrale krafta.

Folkekrig

Invasjonsforsvaret kan ikke stanse en supermaktsinvasjon. Norsk sjølråderett kan bare vinnes tilbake gjennom en folkekrig som nødvendigvis blir langvarig. Dette perspektivet gjør det nødvendig å forberede både de revolusjonære og størst mulig deler av folket på en slik folkekrig. Det er nødvendig at flest mulig studerer folkekrigens prinsipper. Det er derfor ei oppgave for AKP(m-l) å spre kunnskap om disse prinsippene. Vi krever endringer i invasionsforsvaret for at det skal bli mest mulig effektivt mot en invasjon. Det vil være det beste grunnlaget for en videre kamp.

Derfor avviser vi den offisielle forsvarsdoktrina som bygger på USAs atom-

paraply og på at Norge skal frigjøres av tropper fra andre land.

Et sterkt, uavhengig forsvar

Vi er for utmelding av NATO. Det er en imperialistisk allianse dominert av USA. NATOs militære samarbeid og samordna planer undergraver faktisk Norges evne til å forsvare seg i tilfelle et sovjetisk angrep. Men samtidig er vi mot ei norsk utmelding av NATO som fører over i en form for pro-sovjetisk nøytralitet. Norsk utmelding av NATO bør først skje når det er bygd opp et sterkt, uavhengig norsk forsvar. Det første skrittet er derfor at Norge går ut av NATOs felles kommandosystem og det integrerte militære samarbeidet i NATO. Dette vi gjøre det mulig for Norge å legge om forsvarsdoktrinene, planene og styrkeoppsettninga, slik at det passer norske forhold. Det vil også frata USA-imperialismen dens formelle rett til å bestemme over norske styrker i krigstid.

Vi er mot forhåndslagring av amerikansk militærmateriell på norsk jord. NATOs forsvarsplan inkluderer bruk av atomvåpen. Vi tar avstand fra dette. Atomvåpen styrker ikke den norske evnen til å forsvare seg, men undergraver den.

En ny forsvarsplan vil kreve stående styrker i Sør-Norge, identitet mellom krigs- og fredsoppsetting, hurtigere mobilisering, hærordning med flere divisjoner, nye taktiske direktiver for bevegelig krigføring over store områder, prioritering av luftvern, panservern og effektive, realistiske øvelser i å bekjempe en moderne, motorisert panserdivisjon. Dette vil først og fremst kreve ei omprioritering av forsvarsmidlene. I denne sammenhengen er det også nødvendig å komme den militære sløsinga som foregår i dag, til livs.

Borgerskapet frykter folkevæpning, fordi det mener det kan true klasseskillestrukturen. Vi krever at flest mulig har våpen, økt tilbud om skyteopplæring som valgfag i skolen, økt støtte til frivillige skytterlag. AKP(m-l) går inn for kvinnelig verneplikt. Vi kjemper mot borgerlig kadaverdisiplin og for en bevisst disiplin som bygger på innsikt. Vi vil oppfordre flest mulig til å avtjene verneplikten. Men vi mener samtidig at en må ha rett til å nekte militærtjeneste på pasifistisk eller annet grunnlag. Siviltjenesten skal være til nytte for den ikke-militære motstanden. Nektere som ikke vil forsvare sjølråderetten, skal settes til annet arbeid med like økonomiske og utdanningsmessige vilkår som de som gjør tjeneste.

Vi tar avstand fra enhver bruk av militæret mot folket. Vi krever at dette stadfestes i lov, slik at det blir lettere for soldatene å reise motstand hvis borgerskapet en gang i framtida likevel vil rette våpna

mot folket. Vi krever rett til politisk arbeid blant soldatene.

Styrk den sivile beredskapen

Sivilberedskapen i Norge er på et katastrofalt dårlig nivå. AKP(m-l) krever at den bygges opp på et nivå som svarer til behovet i en krigssituasjon. Beredskapen i landbruket må bygges opp med lagring av råvarer, reservedeler og energi. Industrieredskap betyr å opprettholde norsk sko- og klesproduksjon, og å bygge opp nødvendige råvarelagre.

De sivile og militære beredskapsplanene må samordnes. Siviltforsvaret må styrkes som vern mot atomvåpen, kjemiske, biologiske og konvensjonelle våpen. Et dårlig sivilforsvar øker sannsynligheten for terrorbombing og betyr enorme lidelser for sivilbefolkninga. Disse lidelsene kan reduseres kraftig ved et effektivt sivilforsvar. Dette gjelder også i tilfelle atomangrep. Vi krever at den offisielle målsettinga på 1,8 mill. tilfluktsromplasser blir oppfylt. De private tilfluktsromma må kontrolleres og rustes opp. Varslingsanlegga må bygges ut. Det må iverksettes realistiske sivilforsvarsøvelser, bl.a. slik at alle går i tilfluktsrom. Økt informasjon om Siviltforsvaret, og nødvendige midler til Siviltforsvaret, slik at det kan løse sine oppgaver.

Kamp mot ABC-våpen

AKP(m-l) er mot ABC-våpen og krever forbud mot dem. Slike terrorvåpen kan føre til langt mer omfattende ødeleggelser enn i tidligere kriger. Arsenalene må bygges ned og til slutt ødelegges helt. Ei slik nedbygging er ingen garanti for fred eller mot at slike våpen blir brukt. Den imperialistiske terrorkrigen er en del av det imperialistiske systemet sjøl, og kan bare endelig avskaffes ved å avskaffe dette systemet.

Vi er mot NATOs nye mellomdistanseraketter og krever at Sovjet ødelegger sine SS 20-raketter. For å heve atomterskelen i Europa er det nødvendig at Vest-Europas konvensjonelle forsvar styrkes, å styrke sivilforsvaret og å kreve ødelegging og stans i utplassering av mellomdistanseraketter.

Vi er for atomfrie soner dersom de betyr reell ødelegging av utplasserte våpen under internasjonal kontroll. Utelukkende garantier mot at slike våpen ikke skal bli brukt i sonen, er ingenting verdt.

Kampen for fred

Så lenge imperialismen eksisterer er en virkelig fred i verden utenkelig. Virkelig fredsarbeid kan derfor ikke skilles fra kamp mot krigens årsak, imperialismen. Kampen for fred må føres som en kamp mot de to supermaktene.

Den væpna frigjøringskampen i den tredje verden er i dag det største bidraget i kampen mot imperialismen og derfor også i kampen for en virkelig fred.

Derfor er det også en helt sentral oppgave å styrke støttearbeidet med denne frigjøringskampen i Norge og i Europa.

Det gavner også kampen mot den imperialistiske krigen å kjempe for at land

som Norge styrker sin evne til å forsvare seg mot aggresjon. Kapitulasjonisme og svekking av forsvarsevnen til disse land, vil derimot øke krigsfaren.

Det er viktig å styrke opinionen mot supermaktene, spesielt Sovjet og at nedrustningskrav rettes mot Sovjet og USA. Samtidig advarer vi mot å tru at nedrustning kan avverge krigen.

KAPITTEL 19**Demokratiske rettigheter**

AKP(m-l) kjemper for å forsvare og utvide de demokratiske rettighetene. Kampen for disse rettighetene er et viktig ledd i kampen for sosialismen, samtidig som den på kort sikt har stor betydning for folkets muligheter til å føre økonomiske og politiske kamper og for å skaffe seg informasjon. De demokratiske rettighetene blir stadig undergravd og uthult av borgerskapet, og det kommer også direkte angrep på ytringsfrihet, de faglige rettighetene osv.

Ethvert klassesamfunn er samtidig et klasseherredømme der en klasse undertrykker andre klasser og grupper. Som et kapitalistisk land er Norge styrt av kapitalistenes klasseinteresser, altså borgerskapets diktatur.

Men diktaturet er ikke åpent. Likevel har borgerskapet sikra makta si på en lang rekke nivåer. Kapitalistene har eiendommen til produksjonsmidlene og kan derfor bestemme hvor arbeidsplasser skal ligge og hvordan profitten skal brukes. Embetsverket er bygd opp gjennom generasjoner som en garantist for kapitalismen, og helt utafor enhver folkevalgt kontroll. Lovverket, politiet, rettsvesenet sikrer at borgerskapets lover gjelder. Formelt er det likhet for loven, men i praksis er det nesten bare folk fra arbeiderklassen og filleproletariatet som havner i fengsel. Det drives politisk overvåking og telefonavlytting. Borgerskapet har også monopol på de fleste media og produserer enorme mengder ideologi for å rettferdiggjøre systemet. Hovedavtalen og klassesamarbeidssystemet i bedriftene tar sikte på å undergrave arbeiderklassens evne og mulighet til sjølstendig handling og til å knytte den til systemet. Om alle disse forsvarsverkene for kapitalismen skulle svikte har borgerskapet fortsatt militær makt og unntakslover.

Ut fra dette er det ikke riktig å framstille Norge som noe samfunn som er virkelig demokratisk for det arbeidende flertallet. Det er et borgerlig demokrati med

alle de begrensningene det betyr for arbeidsfolk.

Borgerskapet kommer stadig med initiativer for å uthule eller avskaffe demokratiske rettigheter. Det kommer stadig forslag om å avskaffe det som er igjen av streikeretten, forslag om å innskrenke ytringsfriheten, og det blir stadig overført mer avgjørelser til stats- og kommunebyråkrati. Stortinget vedtar fullmaktslover som det er opp til embetsverket å fylle med innhold. Det vokser også fram åpne fascistiske krefter som agiterer for å innføre den åpne terroristiske formen for borgerlig diktatur.

Derfor er kampen for demokrati en viktig del av klassekampen i dag. Kamp for streikerett, mot yrkesforbud, for ytrings- og demonstrasjonsfrihet. Kamp mot korporativisering. Kamp mot politisk overvåking. Kamp mot fascistiske og nazistiske partier og organisasjoner. Kamp for rettigheter til samene og andre nasjonale minoriteter. Kamp for innvandrernes demokratiske rettigheter.

- AKP(m-l) vil kjempe for streikeretten.
- Nei til innskrenkning av streike- og forhandlingsretten.
- Nei til yrkesforbud og livssynskrav ved ansettelse.
- Arbeidsmiljølovens § 55 a må endres slik at den ikke kan gi rom for yrkesforbud.
- Skill kirke og stat. Full religionsfrihet. Vekk med kristenhegemoniet i NRK.
- Konfesjonsløse skole, nei til kristen formålsparagraf i barnehagene.
- Retten til politisk og faglig arbeid på skoler og i militærforlegninger må utvides og lovfestes.
- Nei til politisk overvåking.
- Avskaff kongedømmet, innfør republikken.
- Forbud mot nazistiske og fascistiske organisasjoner.
- Nei til politisk overvåking.
- Stemmerett også ved stortingsvalg for innvandrere.

Kamp mot all kvinneundertrykking

Vårt partis mål er at undertrykkinga av kvinner som kjønn oppheves i alle sammenhenger og at de oppnår full samfunnsmessig likestilling med menn. Det vil si at den kjønnsbestemte arbeidsdelinga mellom kvinne og mann i samfunnet oppheves. Dette målet vil ikke kunne virkeliggjøres fullt ut før under kommunismen.

Når kapitalismen er styrta og sosialismen er innført, vil det materielle grunnlaget for avgjørende framskritt i kampen for kvinnefrigjøring være lagt. Men også under sosialismen må det føres en særegen kamp mot kvinneundertrykking. Denne kampen er en sentral del av prosessen med å utvikle sosialismen fram mot det klasseløse samfunnet.

Fordi motsigelsen mellom kvinne og mann framtrer som en privat konflikt, og også har ei privat side, vil det stadig oppstå reformistiske ideer om at kvinneundertrykkinga kan avskaffes gjennom private løsninger, holdningsendringer, lovgiving osv. AKP(m-l) vil bekjempe slik reformisme og vise at kampen for kvinnefrigjøring er uløselig knytta til kampen mot kapitalismen.

Kvinner og arbeid

Halvparten av den yrkesaktive delen av arbeiderklassen er i dag kvinner. Men kvinnene er tilknyttet arbeidsmarkedet på en helt annet måte enn menn. De fleste kvinner er i de yrkene som er dårligst betalt, lite faglærte, rutinepregete og som gir lav status.

Samtidig som kvinnene er gått ut i den samfunnsmessige produksjonen, står de fortsatt for det meste av hus- og omsorgsarbeidet i hjemmet. De tilpasser yrkeslivet sitt til dette.

En tredjedel av kvinnene har full jobb, en tredjedel har deltidsarbeid og en tredjedel er hjemmeværende (når skoleelever og pensjonister holdes utenfor). Kvinnenes særstilling gjør at yrkesaktive kvinner er dobbeltarbeidende. Lave lønninger og deltid gir ikke kvinnene store muligheter til å forsørge seg sjøl.

Kapitalistene i stat, kommune og privat næringsliv har drevet fram økt bruk av deltid. Dette er dels fordi det har vært nødvendig for å få tilstrekkelig mange kvinner ut i jobb, dels har kapitalistene oppdaget vesentlige fordeler. Deltidsarbeidere yter maksimalt hele tida, arbeidskrafta er mer fleksibel for kapitalisten, deltidsarbeidere har mer usikre ansettelsesvilkår, færre rettigheter og er mindre faglig aktive. Deltidsarbeidet befester kvinnenes stilling som tilleggsarbeids-

kraft. Vi er imot at deltid skal være en automatisk kvinneløsning.

Kapitalistenes rett til å bruke deltid må begrenses. Spesielt er dette viktig i bransjer der deltidssarbeidet tar overhånd og hindrer kampen for bedre lønns- og arbeidsforhold. Samtidig må en ta hensyn til at yrkesaktive kvinner i vårt land er dobbeltarbeidende. Slik situasjonen er når det gjelder arbeidstider, barnetilsyn, reisevei og undertrykkinga i familien, er deltidssarbeid den eneste muligheten mange kvinner har til å ta arbeid. Alternativet er for mange å være hjemme. Derfor vil det i mange tilfelle være riktig å forsvare deltidssarbeidsplasser. Vi må stille krav som forsvare de deltidssansattes rettigheter.

For å hindre at kvinner på grunn av omsorgsoppgaver går fra heltids- til deltidssarbeid, er det viktig å kreve utvida rett til redusert arbeidstid, og rett til å gå tilbake til full jobb når en ønsker det.

Det er viktig å kjempe for enhet mellom kvinner i ulike livs- og yrkessituasjoner slik som heltidsarbeidende, deltidssarbeidende og hjemmeværende.

Vi krever at de typiske kvinneyrkene blir oppvurdert. Mulighetene for å oppnå fagstatus må utvides, og lønna må heves slik at kvinnenes rett til å forsørge seg sjøl blir reell.

I Norge er det ca. 250 mannsdominerte yrker, mens det bare er ca. 30 kvinne- dominerte yrker. Vi må oppfordre kvinner til å gå inn i mannsyrker. Målet må være at kjønnsdelinga av arbeidsmarkedet forsvinner, slik at spesielle yrker forsvinner som kvinneyrker. Likevel må vi i dag gå mot kjønnskvotering for menn fordi det kan føre til at menn fortrenger kvinner i arbeidslivet.

Seks timers normalarbeidsdag er et viktig kvinnekrav hvis den følges av full lønnskompensasjon. Den gir større realistisk mulighet for at full jobb kan være det normale for kvinner i alle faser av livet. Full deltakelse for kvinnene i arbeidslivet er ikke tilstrekkelig for kvinnefrigjøring, men en av betingelsene. Flere kvinner i full jobb betyr flere kvinner med full lønn.

Lik arbeidstid (seks timer) vil lette kampen for arbeidsdelinga mellom kvinne og mann hjemme.

Sekstimersdagen må ikke føre til at daghjem og fritidshjem får kortere åpningstid.

Vi avviser argumenter for sekstimersdagen om at den vil gi kvinnene bedre tid til å pleie barn, gamle og syke. Vi vil at sekstimersdagen skal gi kvinner et lettere liv, mer fritid, mer tid til kulturell, poli-

tisk og faglig virksomhet. Derfor krever vi samtidig flere daghjem og fritidshjem, og økt offentlig omsorg og pleie.

Økende arbeidsløshet som den vi nå opplever, vil fremme ideer om at kvinnene ikke skal ha yrkesarbeid. Partiets medlemmer må kjempe mot slike ideer og vise at kapitalistene er årsaken til arbeidsløsheten og ikke kvinner.

Vi krever arbeidsløshetsstrygd for arbeidssøkende kvinner, sjøl om de ikke har hatt arbeid på flere år. Kvinners mulighet for voksenopplæring må styrkes. Det må lages undervisningstilbud nær bostedet.

Vi krever bl.a.:

- Seks timers arbeidsdag med full lønnskompensasjon.
- De som er i deltidsarbeid skal ha fulle rettigheter.
- Heving av lønna i de typiske kvinneyrkene.
- Mulighetene til å oppnå fagstatus må styrkes.
- Avtale om minstelønn på 90 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.
- Fjern alle lønnstrinn i stat og kommune som ligger under dette.
- Fjern alle diskriminerende lønnsfastsettelse etter kjønn.
- Begrens adgangen til arbeidsgiver til å fremme deltidsarbeidsplasser, spesielt i enkelte bransjer.
- Styrk arbeidstakers rett til redusert arbeidstid.
- Ingen nedgang i lønna til de som må skifte arbeid internt pga. graviditet.
- Kjønnskvotering for kvinner i mannsyrker.
- Kjønnskvotering for kvinner ved fagopplæring og ved intern opplæring i bedriftene.
- Intern opplæring i arbeidstida.
- Seks måneders svangerskapspermisjon med full lønn og fulle feriepenger.
- Rett til full lønn ved omsorgspermisjon når barn er syke uten begrensning i antall dager.
- Arbeide for å erstatte akkordsystemer med andre lønssystemer basert på fastlønn.
- Klubb- og fagforeningsmøter i arbeidstida.
- Når begge ektefeller er yrkesaktive, og kvinnen dør først, skal mannen ha enkemannspensjon.
- Avvise kravet om at kvinner skal vike plassen for menn i arbeidslivet ved arbeidsløshet.
- Enslige forsørgere for barn under 10 år skal ha rett til redusert arbeidstid med kompensasjon betalt av trygdevesenet.
- Vi krever arbeidsplasser for kvinner,

mot nedlegginger, og mot nedskjæringer av arbeidsplasser i stat og kommune.

Familien og omsorgsarbeidet

For å forstå årsaken til husslaveriet, kvinnemishandlinga og barnemishandlinga, er det nødvendig å forstå at familien er et resultat av kapitalistisk eiendom og arbeidsdeling. Den er organisert på premisene til mannen som hovedperson, kvinnens avhengighet av mannen og barnas avhengighet av foreldrene. For å endre på dette er det nødvendig å oppheve privateiendommen, oppheve arbeidsdeling mellom kjønnene i samfunnet, oppløse familien og sosialisere husarbeidet og oppdragelsen. Dette kan ikke oppnås under kapitalismen. Men vi skal stille krav som peker framover mot løsninga.

I familien utfører kvinnene det meste av hus- og omsorgsarbeidet. I hele livet sitt tilpasser de yrkesvalget sitt til disse oppgavene. Kvinners økte yrkesdeltakelse har ikke ført til endringer i arbeidsdeling i hjemmet. I motsetning til menn er yrkesaktive kvinner dobbeltarbeidende.

Vår hovedstrategi i kampen mot kvinnes dobbeltarbeid er å kreve tiltak som kan sosialisere hus- og omsorgsarbeidet. Vi vil slåss for at dette skjer i samfunnsmessig regi.

Dyrtida tvinger mange kvinner til å øke husarbeidet fordi familien ikke har råd til kostbare ferdigproduserte varer, f.eks. mat og klær. Det spres også en ideologi som støtter aktivt opp under denne utviklinga ved å framheve småproduksjonen i hjemmet som noe positivt. Vi går imot denne ideologien. Vi vil slåss mot dyrtida og støtte alle kamper for bedre og billigere forbruksvarer.

Så lenge hus- og omsorgsarbeidet ikke er sosialisert, er kravet om at omsorgs- og husarbeidet deles likt mellom mann og kvinne en nødvendig del av kampen mot den kjønnsbestemte arbeidsdeling i samfunnet. Vi kjemper mot at menn gjør kvinner til husslaver, og krever at mann og kvinne skal ha likt ansvar for hus- og omsorgsarbeid hjemme. Kvinner skal ha like stor rett til fritid som menn.

Når myndighetene skjærer ned på budsjettene i helse- og sosialsektoren, er det spesielt kvinnene som rammes. De får økte oppgaver med helkontinuerlig pleiearbeid i hjemmet. Vi krever at helse- og sosialsektoren bygges ut slik at pleie- og omsorgsarbeidet kan organiseres samfunnsmessig og tilfredsstillende for gamle og syke og pleietrengende.

Gratis daghjem og fritidshjem er nødvendig for at familiens økonomi ikke skal bestemmes om barna kan få plass. At tilbudet skal gjelde alle barn, er nødvendig

for at mødrene skal kunne få avlastning og søke arbeid. Vi ser også daghjemsplasser som en rettighet og et gode for barna. Kravet om gratis daghjem til alle barn er et ledd i kampen for å gjøre barneomsorgen samfunnsmessig.

Vi vil styrke samfunnets ansvar og kontroll av barnas levekår gjennom styrking av det forebyggende arbeidet og Barnevernet.

Vi krever en veldig styrking av husmorvikartjenesten, og avløserordninger som ikke er betinget av sykdom i hjemmet.

Vi går mot husmorlønn fordi den vil binde kvinnene til familien. Den vil også i seg sjøl være et argument mot utdanning og fagopplæring av kvinner, og svekke kravet om at kvinner skal få delta i yrkesarbeid utenfor hjemmet. Men vi går inn for at omsorgsarbeidet skal gi fulle trygde- og pensjonsrettigheter.

Vi vil oppmuntre tiltak for alternative bygge- og boformer, der det gis anledning til å leve i større fellesskap.

Vi støtter lesbisk kamp for å få lesbisk samliv anerkjent som fullverdig. Det er nødvendig å vise at det går an å leve annerledes enn slik ideen om den «hellege, borgerlige familien» foreskriver.

Det store flertallet av kvinnene i familien har ikke en lønn de kan forsørge seg sjøl og eventuelle barn på. Dermed blir de økonomisk avhengige av mannen. Dette, sammen med ideer om at kvinnen er mannens eiendom og underordnede, legger grunnlag for vold og overgrep mot kvinner i familien. Fortsatt er muligheten for å skille seg lite reell for mange kvinner pga den økonomiske avhengigheten. Vi krever at støtten til separerte og fraskilte må øke.

Vold, porno og prostitusjon

I pornoen blir kvinnene utelukkende framstilt som bruksgjenstander for menn. Pornoen gjennomsyres av forakt og hat mot kvinner. Det er stadig mer vanlig med voldsporno hvor kvinner blir lemlestet. Den oppfordrer til voldtekt og annen vold mot kvinner. Selv barn er blitt utnyttingsgjenstander i pornoen.

At kvinner blir utsatt for vold i familien, er grundig dokumentert. Politiet må slutte å se på mishandlingen som «husbråk», og se det som det er: kriminelle handlinger. De få menn som blir trukket for retten i slike saker, har til nå fått en svært beskjedne straff. De mishandlede kvinnene har liten eller ingen beskyttelse. Vi reiser krav om at offentlige tiltak må nyttes i mishandlingssaker.

Å godta prostitusjon i et samfunn, er å godta salg av kvinner som om de var slaver. De norske myndighetene godtar prostitusjonen. Utarbeidete forslag til tiltak

mot prostitusjonen blir det ikke bevilget penger til.

Vi krever bl.a.:

- Krisesentre i alle byer og større tettsteder.
- 100 prosent av driften skal betales med offentlige midler.
- Kommunene må øremerke boliger som gjennomgangsboliger.
- Lovendring: Voldtekt er ingen sedelighetsforbrytelse, men grov voldsforbrytelse.
- Lovendring: Straffutmålingen for voldsforbrytere må skjerpes.
- Juryer i voldtekts- og mishandlingsaker må ha et flertall av kvinner.
- Forbud mot pornografi — også Narvesenpornoen. Forbudet må ta utgangspunkt i at pornoen oppfordrer til vold mot kvinner, og ikke fordi den handler om seksualitet («utukt»).
- Forby Porno-Hagens virksomhet.
- Kriminaliser horekundene.
- Et prostitusjonsprosjekt etter Malmö-modellen.

Familieplanlegging

Vår målsetting er at det skal være mulig å få det antall barn en ønsker og samtidig være yrkesaktive mennesker.

I forhold til en slik målsetting stiller vi følgende krav eller forutsetninger:

- Kvinnene skal sjøl bestemme om de vil ha barn eller ikke. Dette forutsetter:
- tilgjengelig prevensjonsveiledning for alle.
- prevensjonsveiledning (opplysning) spesielt for ungdom.
- sjølbestemt abort uten tvungen rådgivning og uten lovfestet rett for helsepersonellet til å reservere seg mot utføring av abort.
- Rett til inseminasjon og adopsjon uavhengig av sivil stand og heterofili/homofili.
- Fødeplassene skal:
- være tilgjengelige for kvinnene og forsvarlig utstyrt. Dette innebærer stopp i nedlegging av fødeavdelinger og kraftig opprustning av mindre fødestuer/avdelinger.
- ha rutiner som legger forholdene til rette for en god fødselsopplevelse og en god start for mor/far/barn. Dette innebærer bl.a. selvregulering og fleksibel liggetid.
- For å kombinere svangerskap/fødsel og jobb, er følgende nødvendig:
- rett til omplassering til egnet arbeid under graviditeten uten lønnsnedslag.
- rett til sjukemelding under hele graviditeten dersom svangerskapet umuliggjør yrkesaktivitet.
- seks måneders svangerskapspermisjon med full lønn, og fulle feriepengene.
- betalt omsorgspermisjon for partner.

- betalt ammeperiode.
- lovbestemt beskyttelse av gravide og ammende.

Særrettigheter for kvinner

Kvinner holdes nede som kjønn i vårt samfunn. De står svakest når det gjelder å få arbeid, utdanning, fagopplæring eller deltakelse i samfunnslivet for øvrig. Fordi kvinner er en undertrykt gruppe, trengs det særretter for dem.

Vi går inn for kjønnskvoltering når det er til fordel for kvinner, men mot kjønnskvoltering til fordel for menn fordi det i praksis har vist seg at den siste typen kjønnskvoltering fører til at kvinner presses ut på områder der det tross alt finnes jobber for kvinner.

Vi krever bl.a.:

- Kjønnskvoltering for kvinner inn i mannsyrker.
- Kjønnskvoltering for kvinner ved fagopplæring og intern opplæring i bedriftene.
- Kjønnskvoltering ved søknad om avansement eller høyere stillinger.

AKP(m-l) går inn for minimum 40 prosent kvinner på de valglistene der partiet deltar.

Så lenge kvinner står svakere enn menn økonomisk og juridisk, forsvares vi kvinnes fortrinnsrett til små barn ved skilsmisse når begge står likt og begge vil ha barnet.

Full samfunnsmessig likestilling

I politikken og i det faglige arbeidet har kvinnene få ledende verv. I idrett og kultur er kvinneområdene lavt vurdert.

Partiet vil arbeide for å styrke kvinnes stilling i fagbevegelsen. Fagforeningsarbeidet må legges i arbeidstida. Fag-

bevegelsen må gjøre kvinnes krav til sine krav. Kvinnespørsmålet har betydning for hele arbeiderklassen. Samtidig er vi for særorganisering av kvinnene innafor fagbevegelsen fordi vi mener det vil styrke kvinnes evne til å kjempe for sine interesser. Vi krever økte statlige bevilgninger til kvinneidretten.

I skoleverket blir jenter i stor grad undervurdert, undertrykt og gjort usynlige. Vi vil arbeide for at disse forholda blir avslørt, og støtte tiltak som styrker jentes stilling i skolen.

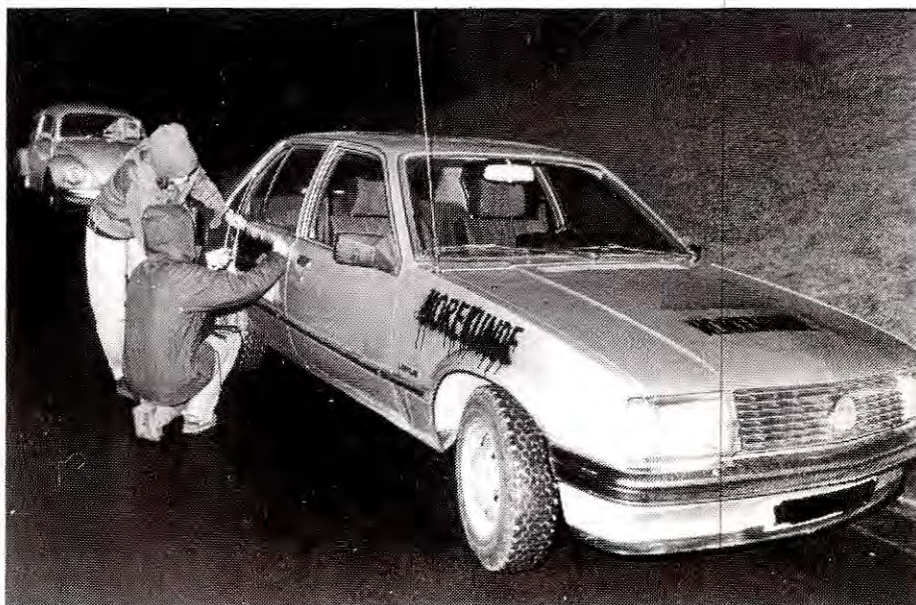
Vi vil støtte og oppmuntre kvinner som deltar på områder som tradisjonelt har vært forbeholdt menn.

Partiet vil arbeide for at kvinner får verneplikt. Dette kravet er vesentlig for å bekjempe kvinnefiendtlige holdninger i samfunnet, og for å bekjempe den kjønnsmessige arbeidsdelinga. Dette er en hjørnestein for at kvinner og menn skal bli likeverdige. Partiet støtter nødvendige sosiale tiltak for at kvinnelig verneplikt skal bli en realitet, og tilpasset kvinnes spesielle behov.

Vi vil gå imot ideen om at kvinner og kvinneorganisasjoner bare skal beskjeftige seg med «reine kvinnespørsmål», fordi denne ideen diskriminerer kvinnene. Ikke noe spørsmål skal være uvedkommende for kvinner.

Partiets eget arbeid

Partiet vil kjempe for å sikre likestilling i partiorganisasjonen, både ved å bekjempe mannssjåvinisme i egne rekker og ta praktiske tiltak for å fostre kvinner. Det må legges vekt på å fostre kvinner som er ledende i alle slags politiske spørsmål.

Gjennom slike aksjoner har kvinnelige aktivister på en effektiv måte satt søkelyset på prostitusjonen. Foto: Klassekampen.

Kamp mot undertrykking av homofile

Kampen mot undertrykking og diskriminering av homofile har hatt stor framgang det siste tiåret. Framgangen illustreres ved utviklingen i lovverket: Helt til 1972 inneholdt straffeloven et forbud mot homoseksuelle handlinger mellom menn. Bare 9 år seinere, i 1981, hadde utviklinga kommet så langt at straffeloven fikk en bestemmelse i motsatt retning: Et strafferettslig vern mot diskriminering på grunn av homofil orientering (§§ 135a og 349a). Denne framgangen er et resultat av homofiles egen, organiserte kamp.

Men fortsatt er det bare en liten del av homofile som ser seg i stand til å stå åpent fram. Fordommer mot homofili står fortsatt sterkt. Disse fordommene er ikke bare skadelige, men de er farlige fordi de kan danne et grunnlag for forfølgelse av og overgrep mot homofile.

Også i AKP(m-l) finnes sjølsagt fordommer mot homofili. Partiet har tidligere gjort alvorlige feil i homofilispermålet. Men kampen mot fordommer i partiets egne rekker er ikke sluttført og må føres videre.

Mye av forskningen omkring homofili har til nå vært preget av fordomsfulle ønsker om å finne årsaken til homofili for å «helbrede» den homofile. AKP(m-l) tar avstand fra slik «forskning».

Det er i de mest framskredne industrialiserte landene at kampen for homofil frigjøring presser seg fram. Det tyder på at den homofile frigjøringen henger sammen med utviklingen av en mer samfunnsmessig produksjon, der stadig flere økonomiske og sosiale funksjoner løsrives fra familie-enheten. Så lenge kjernefamilien utgjør den grunnleggende økonomiske og sosiale enheten i samfunnet, vil det eksistere et materielt grunnlag for undertrykking av homofili, ved at homofile faller utenfor det mønster samfunnet er basert på. Derfor har den homofile kampen nære felles interesser med kvinnekampen og kampen mot kjønnsrollene.

Denne nære sammenhengen gjør også at lesbiske har en særegen og viktig rolle i frigjøringskampen. Lesbiske er undertrykt både som homofile og som kvinner og opplever på kroppen sammenhengen mellom kvinnekamp og homofil frigjøring.

Vi har erfaring for at krisetider kan bety alvorlige tilbakeslag for den homofile kampen. Undertrykte grupper kan bli

satt opp mot hverandre, fascistiske krefter vil kunne vokse fram. Dette kan også ramme de homofile hardt, og dette styrker nødvendigheten av å bekjempe fordommer.

De homofiles egne organisasjoner vil være den avgjørende krafta for å nedkjempe fordommer og bekjempe undertrykking av homofili. Forståelsen for at homofile følelser og homofile samliv er fullverdige og verdifulle er kjempet fram av de homofile sjøl.

AKP(m-l) vil støtte den innsatsen disse organisasjonene gjør i denne kampen. Særsilt er det viktig å motvirke fordommer mot homofile i arbeiderklassen og blant ungdommen.

Partiet vil legge særlig vekt på følgende saker:

- Spre informasjon og mobilisere aktiv støtte innafor fagbevegelsen.
- Homofili må behandles på like fot med heterofili i skolens samlivslære og seksualundervisning.
- Støtte kravet om at informasjon om homofili må gis en tilbørlig plass i radio og TV, og at homofili må presenteres uten fordommer og som en dagligdags foreteelse.
- Arbeide for vesentlig økning i den offentlige støtten til de homofile organisasjonenes informasjonsarbeid.
- Støtte kampen mot kommersialisering av de homofile miljøene, bl.a. ved å arbeide for at offentlig støtte kan sette de homofile organisasjonene i stand til å drive et bredt, miljøskapende arbeid uten å måtte ta kommersielle hensyn.
- Arbeide for at straffelovens §§ 135a og 349a ikke skal bli undergravd av påtalemyndighetenes og domstolenes praksis. Både for homofile og for andre grupper som omfattes av disse paragrafene, er det viktig at de gir et reelt strafferettslig vern.
- Støtte homofiles kamp for reell likestilling mellom alle samlivsformer (og med enslige) med hensyn til alle økonomiske og juridiske rettigheter. Lovverket må ikke bidra til å presse folk inn i en bestemt samlivsform: Det heterofile ekteskap.
- Rett til adopsjon av barn for homofile og til inseminasjon for lesbiske.

AKP(m-l) vil bekjempe fortielse og angst overfor homofili og homofile følelser. Partiet ser det som positivt og verdifullt når homofile partimedlemmer lever åpent som det.

Barna — samfunnets ansvar

Under kapitalismen med privateiendom og en familie som bygger på privateiendommen er også barna foreldrenes private eiendom og ansvar. Dette er grunnlaget for undertrykkinga av barna i vårt samfunn.

AKP(m-l) mener at barna er samfunnets ansvar og stiller krav som bidrar til å øke samfunnets ansvar for barna også på kort sikt.

Mishandling av barn i familien, undertrykkinga av barn, mangel på daghjemsplasser, mangel på trygge leikeplasser osv. er alt sammen ulike sider av hvordan det private ansvaret for barna slår ut. Dette forholdet underbygges av en ideologi som rettferdiggjør dette systemet.

Et avgjørende brudd med dette systemet er bare mulig gjennom ei grunnleggende forandring av samfunnet, men den moderne kapitalismen har gjort det nødvendig for samfunnet å ta et delansvar for barna, gjennom skolen, daghjem osv. I økonomiske krisetider blir dette undergravd ved at bevilgninger skjæres ned og stadig større oppgaver blir overlatt «til den enkelte», også når det gjelder omsorg for barn. Dette rammer i første rekke barn fra arbeiderfamiliene og andre deler av det arbeidende folket.

AKP(m-l) tar del i kampen for å forsvare de sosiale godene som er oppnådd i samfunnsmessige tiltak for barna, og vi vil føre kamp for å utvide det samfunnsmessige ansvaret for barn.

Når vi stiller kravet om gratis daghjem for alle barn betyr det at vi mener at daghjem skal være like sjølsagt for alle barn som grunnskole. Vi er langt unna et slikt mål i dag, for nå er det fare for at det som er oppnådd i form av flere daghjem, blir redusert sammen med andre offentlige utgifter. Allerede er daghjemsplasser blitt så dyre at mange ikke har råd til å benytte dem. Vi krever at planlagte daghjem bygges, at foreldre-

betalinga trappes ned og at det vedtas en plan for full barnehage- og fritidshjemsdekning i løpet av kort tid, og at staten setter av de nødvendige økonomiske midlene til å gjennomføre en slik plan.

Det drives nå en reaksjonær ideologisk offensiv fra kristne kretser for å få større makt over ungene. Vi tar avstand fra kristen formålsparagraf i barnehagene og vil bidra til å skjerpe kampen mot den.

Vi krever at det minst er tre ansatte pr. avdeling i barnehagene, og at det blir utvida åpningstid så også arbeiderfamiliene får et reelt barnehage tilbud. Staten må ha det økonomiske hovedansvaret for bygging og drift av barnehager.

Seinere forskning har avslørt en ganske utbredt barnemishandling. Dette framstilles gjerne som «private tragedier» uten sammenheng med samfunnsforholda. Men det er nettopp den private eiendommen til barna og samfunnets manglende ansvar som er det materielle grunnlaget for denne mishandlinga.

Vi krever økt myndighet og økte ressurser til barnevernet. Vi krever støtte til barnefamiliene i form av støttekontakt, offentlige barnevaktordninger osv.

Barna er den mest utsatte gruppa når det gjelder trafikkulykker, fordi planlegging av veier, trafikkforhold osv. i liten grad tar omsyn til barna. Derfor kan ikke myndighetene løpe fra ansvaret for livsfarlige skoleveier og et farlig leikemiljø. Vi krever at det blir satt av tilstrekkelig med ressurser til å gi alle barn en sikker skolevei og et trygt leikemiljø.

Sparepolitikken overfor barna viser seg også gjennom hvor lite som blir brukt av offentlige midler til litteratur, film, radio, TV og andre media for barn. For det meste er det kommersielle interesser som dominerer. Vi krever derfor at det bevilges i langt større omfang til barnelitteratur, kringkastingsprogrammer for barn, og kvalitetsvideo og -film for barn.

Ungdom

AKP(m-l) kjemper for ungdommens rett til å lære et yrke, tilgang til kunnskap, rett til arbeid og en fritid som gir mulighet til kulturell, fysisk og sosial aktivitet. AKP(m-l) støtter ungdommens kamp for demokratiske rettigheter.

Ungdommen i dag møter økende problemer. Arbeidsløshet, sosiale problemer, svekking av utdanningstilbudet og fritidsproblemer. Ungdommen reiser seg til kamp mot overgrep og forverringer. AKP(m-l) støtter opp om denne kampen, og ser det som en helt sentral oppgave å vinne ungdommen for sosialismen. AKP(m-l) jobber blant ungdom i første rekke gjennom våre ungdomsorganisasjoner Rød Ungdom og Norges Kommunistiske Studentforbund.

Ungdom og arbeid

AKP(m-l) støtter kravet om rett til arbeid for alle. Det må sikres flere arbeidsplasser for ungdom, spesielt lærlingeplasser. AKP(m-l) støtter statlige tiltak som skaffer ungdom arbeid. All arbeidsløs ungdom skal ha rett til trygd, uansett tidligere arbeid og inntekt.

AKP(m-l) er for en styrking av fagopplæringa og arbeider for fagorganisering blant ungdom. AKP(m-l) støtter utviklinga mot å danne egne faglige ungdomsgrupper. LO må anerkjenne YLI og det må innføres minstelønn for ungdom i arbeidslivet. Arbeidsløs ungdom må organiseres i tilknytning til fagforeningene.

Ungdom og utdanning

Skolen er i dag truet som kunnskapsformidler. Det er i arbeiderklassens interesse at skolen formidler kunnskap. Både grunnskolen og den videregående skolen rammes av økonomiske nedskjæringer. AKP(m-l)s viktigste krav på skolesektoren er at rammetimetallet må økes og at elevantalet pr. lærer blir minst mulig. Dette sikrer at elevene får opplæring i forhold til sitt eget nivå, og øker også skolens muligheter til å bekjempe sosiale problemer blant ungdom. Hvis skolens rolle som kunnskapsformidler svekkes vil dette i første rekke ramme arbeiderklassens barn.

AKP(m-l) krever at staten sikrer økonomiske forhold som gjør retten til utdanning reell. AKP(m-l)s mål er at elevenes utdanning blir fullstendig stipendfinansiert. Det vil virkeliggjøre målet om gratis utdanning for alle.

AKP(m-l) støtter elevene og studentenes krav om demokratiske rettigheter. Elevene må ha rett til allmøte som høyeste organ. Elevorganiseringa på skolene gjennom elevråd, allmøte, elevorganisa-

sjoner etc. er elevenes egen sak, og regler for elevorganiseringa skal ikke gis av stat og fylke.

AKP(m-l) arbeider for å styrke interesseorganisasjonene for ungdom under utdanning, gjennom å øke organisasjonsprosenten, styrke det indre demokratiet og aktiviteten på grunnplanet.

AKP(m-l) kjemper mot trakassering av elever og studenter fra den tredje verden. Skikkelig morsmålsopplæring og norskopplæring for innvandrerelever.

Mot undertrykking av jenter

Den ideologiske undertrykkinga rammer unge jenter spesielt. Til tross for likestillingslov og 10 års kvinnekamp, har ikke unge jenter i dag de samme mulighetene til å kjempe for sine rettigheter og mot undertrykking som i 70-åra.

I samband med utviklinga av den økonomiske krisa utvikler kvinneforakten i samfunnet seg ytterligere. Motepress, porno og prostitusjon og dårligere muligheter for reell utdanning og arbeid, hemmer jentenes kamp. Mye tyder på at unge jenter er mer arbeidsløse enn unge gutter. Det vil derfor bli en viktig sak for AKP(m-l) å kjempe for at jentene velger utdanning som sikrer en sjølstendig framtid, og at jenter oppmuntres til å velge såkalte «mannsykker».

— Kamp mot porno og prostitusjon

— For gratis og fordomsfri prevensjonsveiledning.

Ungdom og fritid

AKP(m-l) støtter ungdommens kamp for skikkelige fritidstilbud. AKP(m-l) støtter ungdomsaksjoner som husokkupasjoner for å få et sted å være og krever at ungdommen får innflytelse over reglement og opplegg på fritidsklubbene. AKP(m-l) bekjemper kapitalens spekulasjon i ungdommens fritidsbehov.

Kamp mot rusgift

AKP(m-l) vil bekjempe rusgiftmisbruk blant ungdom og spesielt det økende omfanget av narkotika. AKP(m-l) vil på det skarpeste motsette seg en legalisering av hasj. AKP(m-l) støtter opp om den kampen organisasjoner og aksjoner har reist mot narkotika.

Ungdom og militæret

AKP(m-l) støtter soldatenes krav om økt kompensasjon for tjenesten. Soldatene skal ha de samme demokratiske rettighetene som andre borgere.

AKP(m-l) bekjemper kadaverdisiplinen i forsvaret. Den svekker soldatenes

muligheter til å motsette seg utenlandsk aggresjon.

AKP(m-l) krever at soldatene får mer informasjon om, og rett til å diskutere, den militærpolitiske og strategiske situasjonen. AKP(m-l) vil bekjempe alle forsøk på å sette inn soldater mot folket.

AKP(m-l) deltar i arbeidet i Tillitsmannsordninga i Forsvaret. På lengre sikt vil AKP(m-l) kjempe for en uavhengig tillitsmannsordning.

Ungdommens motstandskraft

Kapitalen velter i dag byrdene av krisa over på det arbeidende folket og ungdommen. Men kapitalens offensiv er og-

så en ideologisk offensiv. Borgerlig individualisme og ideen om å «være sin egen lykkes smed» sprer om seg. Borgerskapet vil passivisere og sløve ned ungdommen.

AKP(m-l) ser det som en av sine viktigste oppgaver å bryte denne tendensen. Ungdommen må samle seg, øke samholdet og solidariteten, organisere seg og slå tilbake kapitalens offensiv. AKP(m-l) støtter opp om demokratiske organisasjoner som arbeider blant ungdom. De bidrar til å øke organisasjonsprosenten og øke ungdommens samfunnsengasjement. Dette er i seg sjøl viktige bidrag mot passivitet og apati.

KAPITTEL 24

Kultur- og mediapolitikk

AKP(m-l) mener at kunst og kultur er en sentral og livskraftig del av menneskets samfunnsmessige tilværelse. I samfunnet blir kunsten brukt til å forme menneskene og overføre verdier og verdensbilde fra generasjon til generasjon. Kampen mellom klassene viser seg i motsetninger i kunsten og kulturen. Klassene kjemper ved hjelp av kunsten og fremmer den kunsten som forsvarer deres respektive verdier og interesser. AKP(m-l) forsvarer prinsipielt den kunstneriske friheten i form og innhold. Bare de generelle forbud mot propaganda for fascisme, rasisme, pornografi og sadisme må få begrense den kunstneriske friheten. Skal vi kunne opprettholde et allsidig og rikt kulturliv i Norge, forutsettes både allmenn ytringsfrihet og fri rett til kunstneriske ytringer. Den kunstneriske friheten som eksisterer formelt er ikke reell før den sikres økonomisk. AKP(m-l) krever at kunstnere og amatører får rike utfoldelsesmuligheter når det gjelder oppdrag og økonomi.

AKP(m-l) vil støtte opp om og bidra til å utvikle arbeiderkulturen og den nasjonale kulturen. Vi krever at samisk kultur sikres økonomiske og praktiske muligheter til en allsidig utvikling. Det samme gjelder innvandrernes kultur. Forholda må legges til rette for at den tredje verdens kultur blir fremma og gjort kjent i Norge.

Media

Borgerskapet dominerer massemedia i Norge. Massemedia spiller en viktig rolle for å opprettholde og rettferdiggjøre kapitalismen. Utviklinga innen massemedia i de siste åra gir nye muligheter til produksjon og distribusjon av kunnskap, kunst og kultur. Disse mulighetene vil

borgerskapet sjølsagt bruke for å styrke sin dominans. AKP(m-l) vil kjempe for at mulighetene i så stor grad som mulig blir brukt til fordel for det arbeidende folket. Vi er tilhengere av at reguleringer og restriksjoner som er til hinder for ytringsfriheten blir fjernet. Samtidig vil vi kreve at staten møter den nye utviklinga med bevilgninger og politiske vedtak som kan gjøre det mulig å utnytte de mulighetene som blir skapt uavhengig av markeds-kreftene, og gjøre ytringsfriheten innen media mest mulig reell. Vi støtter også de kravene som reises fra kunstnere og andre som står bak produktene som distribueres gjennom nye media om at deres opphavsrett sikres økonomisk og juridisk. Vi krever at statens politikk må ta særskilt hensyn til behovet for støtte til og bruk av levende kunst og kultur, slik at den ikke går tapende ut av kampen mot kommersiell utnyttelse av de nye massemediene.

AKP(m-l) krever på dette grunnlaget at:

- Kommunene har lovbestemt ansvar for at det er kinotilbud i kommunene.
- Ervervsmessig visning av film og videogrammer er underlagt konsesjonsplikt.
- Det opprettes en statlig stønadsordning for videogramproduksjon på linje med den statlige filmproduksjonsordningen.
- Produsenter, importører og distributører av film og videogrammer pålegges redaktøransvar.
- Statens filmkontroll avskaffes. Det opprettes et statlig arkiv for registrering av alle filmer og videogrammer beregnet for offentlig salg, utleie eller visning. Produkter som ikke skal vises

for barn, særmerkes.

- Kringkastingsloven endres slik at NRKs enerett på sending av radio- og fjernsynsprogrammer oppheves. Samtidig må NRK sikres bevilgninger som gjør at den holdes oppe og utvikles som en ressurssterk institusjon som kan spille en viktig rolle innen det nasjonale kulturlivet.
- Nærradio og lokal-TV skal være tilgjengelig, basert på konsesjonstildelinger og redaktøransvar.
- Det må opprettes offentlige støtteordninger for produksjon og drift av nærradio og lokal-TV.
- Staten oppretter monopol på kabel-distribusjon av kringkasting, eventuelle private kabelselskaper må ikke tillates å drive programvirksomhet over sitt kabelanlegg. Staten må gjennom Televerket kontrollere kabel-distribusjon av kringkasting og fastsette konsesjonsbestemmelser. Disse må sikre at retten til å skape og sende programmer over kabel blir en allemannsrett, at private kabelnett i prinsippet er åpne for alle. Det må skapes statlige og kommunale støtteordninger for programskapende virksomhet. Vi vil kjempe mot kapitalgrupper som i dag organiserer seg for å ta over nåværende kabelnett og som prøver å monopolisere både nettene og programvirksomheten. Vi går inn for at staten overtar ansvaret for landsomfattende utbygging og drift av nettet for kabel-distribusjon av kringkasting.
- Nærradioer får operere over egne sendere så sant de er teknisk godkjent av Televerket.
- Reklameforbudet innen kringkasting opprettholdes, både innen statlig og privat kringkasting.
- AKP(m-l) støtter arbeidet med en nordisk fjernsynssatellitt. Dette må skje på en slik måte at kunstneriske rettigheter blir sikret skikkelig vederlag og kontroll.
- Avisenes pressestøtte må legges om slik at den i større grad tilgodeser småaviser.
- Bibliotekenes rolle innen distribusjon av informasjon og kultur må opprettholdes og styrkes i tråd med de oppgaver de tradisjonelt har ivaretatt. Prinsippet om gratis utlån må holdes i hevd, også når det gjelder utlån av videogrammer.
- Kulturprodukter må være fritatt for statlige avgifter. I samsvar med dette må momsen fjernes på plater, kassetter og videogrammer. Kompensasjonsavgifter innen kultursektoren skal disponeres av de aktuelle rettighetsinnehaverne — ikke forvaltes av staten.

Kunstnernes og kulturarbeidernes faglige kamp

Samfunnet trenger kunsten og bruker kunstnernes arbeid, men er i liten grad villig til å betale for dette.

Som gruppe tilhører kunstnerne de mest lavlønte i samfunnet vårt. På den andre siden har bruken av kunstnernes arbeid økt de siste åra.

1970-åra var en periode med stort kunstnerfaglig oppsving. Formelt blei kravet om forhandlingsrett innfridd. I praksis derimot viser deg seg at staten prøver å omgå forhandlingsretten. I tillegg driver staten langvarig trenering av forhandlinger. Og sist, men ikke minst: De økonomiske resultatene ved forhandlingen har til nå ligget langt under kunstnerorganisasjonenes krav.

I dag opplever vi dessuten generell tilbakegang, det skjæres ned på kulturbudsjettene, og det snakkes om økt egenfinansiering av kunstnerisk arbeid.

AKP(m-l) retter/krever:

- kunstnerorganisasjonenes krav om økt bruk og skikkelig vederlag for bruk. Staten må innfri skribentorganisasjonenes krav til bibliotekvederlag. Staten må videre bygge ut nettet av kunstnerstyrte gallerier og sikre drifta av disse, samt sikre kunstnerne skikkelig vederlag for visning. (Sette Gjerv-utvalgets innstilling ut i livet.)
- at de vedtatte vederlagsavgifter (ex. kassettagifta) i sin helhet kommer rettighetshaverne til del. (Den vedtatte loven om dette hjemler statlig tjuveri av kunstnernes vederlagspenger.)
- statlig støtte til klassisk komposisjon, slik at en kan få bilagt konflikten mellom ulike komponistgrupper i TONO.
- opprettelse av flere faste arbeidsplasser for dansere.
- sikring av landets teaterinstitusjoner. Ingen nedgang i bevilgninger. Sterk økning av bevilgninger til de frie gruppene.
- økt prosent til utsmykking av offentlige bygninger.
- forhandlinger for omlegging av garanti-inntektsordninga til garantert minsteinntekt for alle profesjonelle kunstnere. Inntil videre: Sterk økning av antallet garanti-inntekter.
- etablering av filmskole i Norge.
- økte bevilgninger til kunstformidling i skoler og andre institusjoner.
- statlig støtte til produksjon av norsk kvalitetsvideo.
- innføring av trygde- og sjukelønnsordninger for kunstnere.
- økte bevilgninger til amatørkunsten.

I den nåværende situasjonen er det på ny påkrevd at solidaritet og faglig kamp blir styrka, om en skal kunne unngå forverring av kunstnernes kår.

Målkampen

AKP(m-l) støtter den striden målrørsla fører for språklig frigjøring. Dette er behandla i partiets prinsippprogram.

Nynorsk- og dialektbrukerne har vært og er utsatte for hån, baktaling og annen diskriminering inkludert yrkesforbud. Riksmålsreaksjonen framstiller nynorsk og dialektene som ubrukelige, stygge og uforståelige. De vil òg ha vekk alt som er norsk i bokmålet.

Trass i dette har nynorsken holdt seg stabil i store deler av landet i dette hundreåret. I den seinere tida har målreisinga hatt framgang og vunnet mer støtte enn på lenge.

AKP(m-l) støtter kravet om fritt å få bruke dialekt og nynorsk skriftmål i alle sammenhenger, i arbeidsliv, skoler og organisasjoner. Partiet støtter også de aksjoner målorganisasjonene og andre setter i gang for dialektbruk, nynorsk skolemål og for språklig rettferd i arbeidsliv, organisasjoner og offentlige institusjoner.

AKP(m-l) oppfordrer LO og fagrørsla ellers til å støtte kravet om språklig rettferd og sjøl sørge for jamstilling og rimelig språklig fordeling i sine egne skriv og publikasjoner.

AKP(m-l) støtter kravet om at mållova må bli etterlevd, så det kan bli jamstilling for nynorsk i all offentlig målbruk — i alle statsorgan og statsbedrifter og i kommuner og fylkeskommuner som har vedtatt språklig nøytralitet.

AKP(m-l) støtter derfor kravet om et ombud for målspørsmål.

AKP(m-l) krever sikring av retten til å opprette parallellklasser med annet opp-

læringsmål enn det som er vedtatt for skolene. Denne retten skal gjelde enten kommune har vedtatt kretsgrenser eller ikke, og barna skal få gå på den skolen de hører til.

AKP(m-l) krever språklig jamstilling og rettferd i alle videregående skoler, høyskoler og universitet.

AKP(m-l) krever at skolen gir alle barn kunnskap om dialekten på hjemstedet, og at ungdomsskolen og videregående skoler gir kunnskap om dialekter og dialektforhold i Norge.

Alle må sjølsagt få velge fritt om de vil bruke nynorsk, og nynorskbrukerne må ha samme rettigheter som bokmålsbrukerne. I tillegg til dette går vi bl.a. inn for følgende krav:

- Allmenn stemmerett i skolemålsavstemninger.
- Læremidler på bokmål og nynorsk til samme tid og samme pris.
- Mot gjeninnføring av konservative riksmålsformer i læreboknormalen.
- Tilbud om norskundervisning ved alle faglinjer ved universiteter og høyskoler.
- Norskopplæring i statsetatene.
- NRK må handheve nynorskprosenten og øke den.
- Flere programmer, særlig barne- og ungdomsprogrammer i NRK på nynorsk.
- Egne støtteordninger for nynorsk litteratur, særlig barnelitteratur.
- Teater og film må ta dialekter i bruk. Lær av regionteatrene.
- Økt nynorskprosent i pressa.

For masseidrett — mot kommersialisering

Idrett og fysisk fostring har flere funksjoner i samfunnet. Den absolutt viktigste er å være en del av det forebyggende helsearbeidet i befolkninga. Idrettens betydning i denne sammenhengen øker med de endringene samfunnet gjennomgår i retning av mindre anstrengende arbeid og mer fritid. En fysisk veltrent befolkning vil være mer produktiv, vil være mindre utsatt for belastningsskader, og vil være bedre skikket til å møte en eventuell krise eller krigssituasjon.

Idrett har dessuten en sosial funksjon. I mange bydeler, bygder og grender er idrettslaget den viktigste sosiale organisasjonen og er basis i stedets miljø. Idrettsarbeid fører til samhold mellom folk med ulike bakgrunn og ulike alder. Dette er særlig viktig for ungdom og barn og for minoritetsgrupper.

Idretten er også en viktig del av folkets kultur, og i denne sammenhengen er både masseidretten og toppidretten av betydning. Toppidretten fungerer som inspirasjonskilde og ideal for masseidretten, men den kan også fungere passiviserende.

Fordi idrett og fysisk fostring har stor samfunnsmessig betydning, er det et offentlig ansvar å legge de materielle forholda til rette for idrettsbevegelsen.

Det offentlige søker å unndra seg sitt ansvar ved sin bevilgningspolitikk og tvinger derved idrettslag, kretser og forbund inn i større avhengighet av kapitalsterke grupper. På den måten får private kapitalister friere spillerom og stor innflytelse på idretten.

Norges idrettsforbund (NIF) organiserer mesteparten av idrettsbevegelsen og er med sine 1,5 millioner medlemmer den største massebevegelsen i Norge i dag. Ledelsen i NIF, de største særforbund og endel eliteidrettsklubber er dominert av folk fra borgerskapet. De står for ei unnvikende samarbeidslinje overfor stat, kommune og fylke og har ingen interesse av å mobilisere massene til kamp for sine krav. I stedet må utøvere, ledere og tilfølsfolk på grunnplanet legge ned hundretusenvis av arbeidstimer for å klare av de verste økonomiske problemene i stedet for å ivareta det de skal arbeide med: Å bedre folkets helse og trivsel gjennom idrettsaktiviteter.

Massemedia, utstyrsprodusenter og næringslivet ellers har sammenfallende interesser når det gjelder toppidretten: Massemedia dyrker idrettsstjernene som en del av kjendisjakt og idrøtsprestasjoner

som sirkusnumre, begge deler som midler i kampen om løssalg og publikums gunst. Næringslivet ellers gjør det samme, usentimentalt og kynisk, for å få mest mulig igjen for investerte reklamepenger.

Dette, sammen med politisk prestisje, driver fram prestasjonsjaget i idretten og fører til at toppidretten blir prioritert på bekostning av masseidretten. Prestasjonsjag og elitedyrking driver igjen fram utvekster og trekk ved idretten som skader enkeltutøvere og idretten som helhet:

Doping, belastningsskader, utstyrehyseri, passivisering og stort frafall i barne- og ungdomsidretten, toppidrett uten røtter i og kontakt med masseidretten og masseidrett på toppidrettens premisser.

NIF og idrettens øvrige organisasjoner er klar over disse farene, men de står for en utrednings- og informasjonslinje mot utvekstene istedenfor å føre en aktiv kamp mot dem.

AKP(m-l) vil snu denne utviklinga. Vi går inn for prioritering av masseidretten og går mot det som driver idretten i arme- ne på kapitalkreftene. Vi vil legge forholda til rette slik at prestasjonsjaget blir avløst av en idrett som først og fremst ivaretar folks behov for fysisk aktivitet og sosial organisering.

Partiet ser det å arbeide for fysisk fostring blant sine egne medlemmer som en viktig politisk oppgave.

- AKP(m-l) vil støtte alle tiltak som kan erstatte idrettsledelsens samarbeidslinje overfor det offentlige med en kamplinje. Især gjelder dette aksjoner fra idrettens grunnplan, idrettslaga, for å øke de offentlige tilskuddene til lagenes masseidrettsarbeid.
- AKP(m-l) vil støtte økte bevilgninger til bruksanlegg og til drift av idrettslaga.
- AKP(m-l) vil støtte tiltak som kan fri idretten fra kapitalkreftenes stadig sterkere grep.
- AKP(m-l) mener at arbeidet mot doping, kommersialisering o.l. må ta form av en *kamp* som må føres ned på idrettens grunnplan — laga.
- AKP(m-l) mener det menige medlemmet må dras aktivt med i styringa av laga. Allmøter/medlemsmøter må tas i bruk til dette.
- Kamp mot kvinnekriminering i idretten.
- Toppidretten er gjenstand for oppkjøp og manipulering fra næringslivet og uavhengige idretts-managere som

vil sko seg på utøvernes popularitet og prestasjoner. Dette må bekjempes ved at alle toppidrettsutøvere gis mulighet for utdanning og arbeid parallelt med at de driver idrett.

- AKP(m-l) vil støtte danning av organisasjoner for toppidrettsutøvere for å fremme deres økonomiske og andre krav.
- AKP(m-l) vil gå inn for internasjonalt idrettssamkvem i alle idretter, også

der vi ikke har mulighet for seier. Dette er bl.a. nødvendig som ledd i Norges kamp mot dopingproblemene.

- AKP(m-l) vil vurdere idrettssamkvem politisk og kan i konkrete tilfeller støtte boikottaksjoner.
- AKP(m-l) vil presse NIF og særforbunda til å ta opp kampen mot supermaktenes forsøk på å vinne hegemoni over de internasjonale idrettsorganisasjonene.

KAPITTEL 27

Kamp mot rusmidler

Alkoholpolitikk

Misbruk av alkohol er det mest omfattende rusmiddelproblemet i Norge i dag, og fører til store helsemessige og sosiale skader. Alkoholmisbruk er, i likhet med annet rusmiddelmisbruk, et uttrykk for sosiale problemer. Alkohol bidrar til å svekke arbeiderklassens kampevne. I tida fram til midten av 70-åra økte særlig misbruket blant ungdom. Alkoholpolitikken må være retta inn på å senke totalforbruket og å bekjempe storforbruket.

I kampen mot alkoholmisbruk og annet rusmiddelmisbruk er det nødvendig å peke på de sosiale årsakene til disse problemene. Samtidig må søkelyset rettes mot alkoholspredninga og alkoholkulturen.

AKP(m-l) krever økt opplysningsarbeid om skadevirkningene av alkohol og andre rusmidler, og at dette arbeidet særlig styrkes i skolen. Vi ser særlig positivt på den typen kampanjer som ungdommen sjøl organiserer mot rusgift, av typen «slå-tilbake»-aksjoner. Fagbevegelsen må ta aktivt del i kampen mot alkoholmisbruk, gjennom opplysning og andre tiltak. Vi krever at AKA brukes til å gi hjelp til folk med alkoholproblemer og ikke opptre som et redskap for bedriftsledelsen mot ansatte med slike problemer.

Den forholdsvis restriktive alkoholpolitikken i Norge har ført til lavere alkoholforbruk og færre alkoholskadde enn i mange andre land. Vi går mot liberalisering av nåværende regler. Vi er for en restriktiv politikk overfor salgs- og skjenkebevillinger.

AKP(m-l) stiller dessuten følgende krav:

- Behandling og hjelp til alkoholskadde

ut av særomsorgen og inn i det offentlige helse- og sosialapparatet.

- Utbygg det polikliniske behandlingstilbudet for alkoholskadde.
- Utbygg ettervern/rehabiliteringsarbeid utafor institusjon.
- Vekk med fyllearesten — alkoholskadde må bringes til legevakt/sjukhus/avrusningsplasser. Utbygg avrusningsstasjoner i alle store byer, med oppsøkende team.
- Styrk rehabiliteringsarbeidet for alkoholskadde på arbeidsplassene.
- Kommunene må sørge for alkoholfrie steder å være for ungdommen. Utbygg de kommunale ungdomsklubbene.
- Misbrukere av alkohol og annen rusgift må få rett til hjelp med bolig, jobb o.l.

Narkotikapolitikk

Den internasjonale narkotikaomsetninga drives av kapitalsterke grupper som til dels blir beskytta av myndighetene i enkelte lnd. Legemiddelindustrien gjør også stor profitt på produksjonen av tunge, vanedannende stoffer som også fremmer misbruk.

Stoffmisbruk fører til store helsemessige og sosiale skader, ikke minst for ungdom. Misbruket lammer evnen til kamp mot den undertrykkinga ungdommen utsettes for.

På tross av høytidelige erklæringer viser myndighetene i praksis liten vilje til å sette av økonomiske ressurser som virkelig monner i kampen mot narkotikamisbruk eller for å hjelpe misbrukere ut av vanskene.

Vi mener at det i visse situasjoner kan være nødvendig med tvangsbehandling. Men vi tar skarpt avstand fra de borgerli-

ge politikernes rop om mer tvang. Det tjener bare til å skjule at hovedproblemet i dag er de manglende bevilgningene. Vi går mot innføring av nye tvangshjemler og lovparagrafer retta inn på stoffmisbrukere.

AKP(m-l) krever kraftig utbygging av behandlings- og rehabiliteringstiltak sær-egent innretta på unge stoffmisbrukere. Behandlinga må følges opp med ettervern, arbeid og bolig.

I behandlinga av stoffmisbrukere er det viktig å mobilisere misbrukernes egne krefter og vilje til å komme ut av problemene. Vi støtter også tiltak som stoffmisbrukerne og deres pårørende og andre tar for å organisere seg til felles kamp mot misbruket.

Vi går mot all legalisering av omsetning og bruk av narkotika og tar avstand fra hasj-liberalismen. Vi krever at flere av politiets og tollvesenets ressurser settes inn på å komme narkotikaomsetningen til livs.

Vi stiller dessuten følgende krav:

- Styrk barnevernet. Flere ansatte, større ressurser.
- Økning av bevilgningene til oppsøken- de og forebyggende ungdomsarbeid (utekontaktarbeid).
- Raskere og enklere innleggingsprose- dyre i behandlingsinstitusjoner.
- Flere og mer varierte behandlings- tilbud i alle landsdeler.
- Nei til uføretrygding av unge stoff- misbrukere.
- Økt adgang for fengslede stoffmisbru- kere til å bli overført til behandlings- institusjoner, dersom de sjøl ønsker det.
- Skjerpa kontroll med legenes resept- utskrivning på vanedannende medi- kament.
- Skjerpa etterforskning mot narkotika- profitører.

Mange steder har ungdommen sjøl organisert seg til kamp mot narkotika.
Foto: Albert Collett.

Kriminalpolitikk

Rettsapparatet har et klart klassestempel. Arbeiderklassens og det arbeidende folkets politiske og økonomiske kamp blir forsøkt kriminalisert. Politi settes inn mot streikende arbeidere. Gamle tvangslover, som «oppviglerparagrafen», brukes mot politisk opposisjon, som i Alta-saka. Lovgivning og domstoler er i liten grad innretta på å beskytte arbeiderklassen og det arbeidende folket mot trusler på liv og helse i form av f.eks. farlig arbeidsmiljø, mot økonomisk svindel og mot angrep på deres demokratiske rettigheter, f.eks. i form av yrkesforbud. Den lovgivninga som tross alt finnes på disse områdene, blir lite effektivt håndhevet. Straffene, også for brudd som koster arbeidsfolk livet, er lave. AKP(m-l) går inn for skjerpet lovgivning og skjerpete strafferammer på disse områdene. Vi krever også økte, lovfestede rettigheter for arbeiderne i kampen mot farlig arbeidsmiljø.

Det må være en klar rettighet for folk som er mistenkt for lovovertrедelser å få bistand fra forsvarer. Arbeidsfolk har små muligheter til å engasjere forsvarer på egen rekning. AKP(m-l) krever derfor utvidet rett til å få forsvarer oppnevnt av det offentlige. AKP(m-l) krever også utvida adgang til fri sakførsel i sivile tvistemål, slik at folk med vanlig industriarbeiderinntekt har mulighet til å forsvare sine rettigheter ved å gå til domstolene.

Bortsett fra promillekjørere, er det i hovedsak eiendomsforbrytere fra arbeiderklassen og filleproletariatet som befolker norske fengsler. AKP(m-l) ser det også som viktig å bekjempe den tradisjonelle kriminaliteten. Tyverier og voldslovbrudd rammer i stor grad arbeiderklassen og det arbeidende folket. Men all erfaring viser at en restriktiv kriminalpolitikk, med hyppig bruk av lange fengselsstraffer, ikke løser problemet. Negativ sosial læring inne i fengslet, vansker med å få jobb, bolig, nye venner etter løslatelsen, øker sannsynligheten for ny kriminalitet. Samtidig er antakelig den avskrekkende virkningen på andre gjerningsmenn minimal for vanlige lovbrudd. AKP(m-l) støtter forsøk med alternativer til fengsel. Men slike forsøk må dreie seg om virkeli-

ge *alternativer*, ikke nye reaksjoner overfor folk som tidligere fikk påtaleunnlattelse eller betinget fengsel.

Påtalemyndighetenes og politiets ekspertise og ressurser for å kunne slå ned på hvitsnippforbrytelser må styrkes.

AKP(m-l) krever at forebyggende tiltak og ettervernstiltak oppprioriteres. Særlig må hjelp til arbeid og bolig rett etter løslatelsen styrkes. Langtidsfanger må få hjelp til å kvitte seg med gjeld mens de sitter i fengsel.

De siste åra har politiet begynt å gi svære bøter til ungdom for bagatellmessige forseelser, bøter som ungdommene ikke har noen mulighet til å betale. Resultatet blir at de ofte må sone den subsidiære fengselsstraffen. AKP(m-l) vil bekjempe slik bøteterrore mot ungdom.

Forskning som er gjort viser at politivold er langt mer utbredt enn det som kommer fram gjennom anmeldelser o.l. AKP(m-l) støtter kampen mot politivold, og alle tiltak for å bringe denne typen voldsforbrytelser fram i dagen.

Vi stiller i tillegg følgende krav:

- Statlige erstatningsordninger for både volds- og vinningsofre må bygges ut.
- Styrket rettssikkerhet og økte demokratiske rettigheter for fangene. Rett til meningsfylt arbeid og utdannings tilbud i fengslene.
- Redusert bruk av varetekt for mistenkte for mindre lovbrudd. Øvre tidsgrense for lovlig bruk av varetekt.
- Nei til barn i fengsel. Hev den kriminelle lavalder til 15 år.
- Kriminalomsorg i frihet må legges inn under Sosialdepartementet.
- Nei til bruk av isolat i fengslene.
- Innfør normallønnsordninger for langtidsfanger.
- Nei til utvikling av asosial og lukket fangekultur. Utvidet adgang til besøk, permisjoner, frigang.
- For fangers rett til å organisere seg effektivt.
- Høyere lønn, bedre arbeidsvilkår og utdanningstilbud for fengselsbetjentene.
- Nei til opprustning og militarisering av politiet. Nedlegg anti-terrorpolitiet.

Samferdsel

Akkurat som på alle andre områder domineres norsk samferdselspolitikk av profittinteressene. Dette er tilfelle sjøl om det gis subsidier til samferdselen. Det at profittinteresser og marked dominerer, har skapt en lang rekke skadevirkninger både på kort og lang sikt. På tross av høytidelige erklæringer om å prioritere kollektivtrafikken blir stadig mer av samferdselen avhengig av privatbilismen. Privatbilen har sin nødvendige plass innafor en helhetlig og fornuftig samferdselspolitikk, ikke minst i utkant-Norge. Men i stedet for å være et supplement til kollektivtransporten, tar den mer og mer over, mens kollektivtransporten forfaller. Dette rammer i første omgang de svakeste i samfunnet. Det skaper store helseproblemer, håpløs trafikkavvikling, støyskader, et stort antall trafikkofre osv.

AKP(m-l) mener at kollektivtransporten må være grunnlaget for samferdselen. Det betyr ei kraftig omlegging i form av jernbaneanbygging, både til Nord-Norge og ved å gjenåpne baner i andre landsdeler, full modernisering av materiellet, subsidier for å gjøre reiser og frakt billigere osv. Det betyr utvidelse og ikke nedbygging av kollektivtransporten i byene. Egne kollektivtraseer, raskere trikker, busser, oftere avganger. Drosje-buss og andre «nye» kollektivtransportmidler må tas i bruk. Kollektivtransporten må gjøres attraktiv og billig. I Norge har kollektivtrafikken i virkeligheten sakka akterut i forhold til den teknologiske utviklinga og de endra behov. Vi vil delta i kampen for å bryte denne utviklinga.

På tross av at de fleste trafikanter er såkalte «myke» trafikanter, er forholda i svært liten grad lagt til rette for dem. De er blitt en salderingspost som får smulene i budsjettene. Av den grunn må myndig-

hetene bære en vesentlig del av ansvaret for det store antall ulykker som rammer barn og andre syklende/gående hvert år. Et flertall av dem kunne vært unngått om det hadde vært bevilga nok penger til trygge gangveier, leikeplasser, sykkelstier osv. på de gåendes og syklendes premisser.

Sjøl med ei kraftig opprustning av kollektivtrafikken vil det være nødvendig med privatbiler i Norge. Men med de avgiftene som staten i dag legger på bilbruken på toppen av bilprodusentenes og oljemonopolenes superprofitter, så er det ofte de som trenger bilen mest som ikke har råd til den. Det vil si, småbarnsfamilier, uføre, eldre og andre som har vansker med å dra full nytte av kollektivtrafikken. Derfor krever vi at avgiftene på vanlige biler og på drivstoff senkes. Avgifter som rammer bedre sikkerhetssystemer i bilene må legges om. Innføring av en innenlandsk pris på bensin og oljeprodukter som ligger lavere enn verdensmarkedets priser.

AKP(m-l) deltar i og støtter aksjoner og masseorganisasjoner som kjemper for styrket kollektivtrafikk og økt trafiksikkerhet.

AKP(m-l) stiller i tillegg bl.a. følgende krav:

- Nei til storflyplass — bygg ut småflyplassene.
- Økt statlig støtte til ferge, buss og båtruter i distriktene.
- Begrensning av privat biltrafikk i sentrale deler av de store byene.
- Bort med frakttilllegg på bensin — ens pris over hele landet.
- Blyfri bensin.
- Legg hovedveier utenom tettbygde strøk.
- Støyskjerming av boliger mot veier må være et statlig og kommunalt ansvar.

LOBO, Oslo